

„Kreatív város-fenntartható vidék” Kőszeg **– Szombathely várostérség KRAFT-alapú** **területi vizsgálata**

MELLÉKLET

Készítette:

Nyugat-Pannon Terület- és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú
Nonprofit Kft.

2014. május

Tartalom

1. A térségi jó gyakorlatok.....	4
1.1 A klaszterizáció folyamata és gyakorlata Magyarországon, EU-s gyakorlatok	4
1.2 A Kőszegi és Felső-Répcementi Kistérség foglalkoztatási paktuma	9
1.3 PROMO Marketing és Média Szociális Szövetkezet.....	12
1.4 Szellőtánc Készségfejlesztő Szociális Szövetkezet.....	17
1.5 Környezettudatos Technológiai Innovációs Klaszter stratégia	22
1.6 A Teleház mozgalom	28
1.7 Az eMagyarország Program	35
1.8 Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT) program.....	41
1.9 Adj helyet a helyinek.....	46
1.10 Pannon Helyi Termék Klaszter – bevásárló közösség	50
1.11 Vas Megyei Önkéntes Centrum	56
1.12 A Vas Megyei Civil Információs Centrum	60
1.13 Natúrpark program bemutatása Európában és Magyarországon	64
1.14 MICROPOL projekt	70
1.15 TRANSDANUBE projekt	75
1.16 „GreMo-Pannonia” – „Határon átnyúló mobilitás Burgenland – Nyugat-Magyarország.....	79
1.17 Reg-Net (Területi Információs- és Fejlesztési Hálózat) projekt.....	82
1.18 RECOM projekt.....	87
1.19 A Kneipp, mint lehetőség	94
1.20 TÁMOP projekt Egészségfejlesztési Iroda létrehozására a Szentgotthárdi kistérségben	97
1.21. Az E-coop projekt illeszkedése a KRAFT-hoz	106
1.22. A Nemzeti Vidéki Hálózatok gyakorlata Európában és Magyarországon.....	111
1.23. SoPro projekt.....	125
2. A térségi jó gyakorlatok KRAFT-alapú értékelésének táblázatai	130
2.1 Vas Megyei Civil Információs Centrum.....	130
2.2 Vas Megyei Önkéntes Centrum	132
2.3 Adj Helyet a Helyinek.....	134
2.4 Környezettudatos Technológia Innovációs Klaszter (KTI).....	136
2.5 Natúrpark program.....	138
2.6 Kőszegi és Felső-Répcementi Kistérség foglalkoztatási paktuma	140
2.7 Pannon Helyi Termék (PHT).....	142
2.8 PROMO Marketing és Média Szociális Szövetkezet	144

2.9 Szellőtánc Készségfejlesztő Szociális Szövetkezet	146
2.10 SoPro projekt.....	148
2.11 Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT) program	150
2.12 RECOM projekt	152
2.13 Reg-Net (Területi és Információs- és Fejlesztési Hálózat) projekt.....	154
2.14 MICROPOL projekt.....	156
2.15 E-Coop projekt.....	158
3. Egyetemi szereplőkkel készült interjúk eredményei	160

1. A térségi jó gyakorlatok

1.1 A klaszterizáció folyamata és gyakorlata Magyarországon, EU-s gyakorlatok

Általános információk

„A klaszterek **kölcsönösen együttműködő cégek**, specializált beszállítók, szolgáltatók, kapcsolódó iparágak cégeinek és velük kapcsolatban álló intézmények (egyetemek, állami szervezetek, ügynökségek, szakmai egyesületek, kereskedelmi szövetségek) **földrajzi koncentrációi** olyan tématerületeken, amelyeken egyaránt képesek **versenyezni és együttműködni**” (Porter, 1998).¹

A klaszterek klasszikus definíciója Michael Portertől származik, és mindenekelőtt a hálózatosodás alulról jövő, piac- és érdekvezérelt aspektusára helyezi a hangsúlyt. Ez a megközelítés mindmáig meg is felel a klaszteresedés amerikai modelljének. Ezzel szemben az európai színteret úgynevezett klaszterkezdeményezések² dominálják, amelyek már definíciójuk szerint sem teljesen bottom-up struktúrák, melyek a kutatói közösséggel is kapcsolatban állnak. **Állandó kölcsönhatásban állnak** a terület- és gazdaságfejlesztési politika helyi, térségi és központi szintjeivel stratégiai, szakmai és pénzügyi területen egyaránt. A sikeres példák esetében egyértelműen látható, hogy stratégiai és szakmai kapcsolatuk kiegyensúlyozott, valódi párbeszéd alakul ki, amelyben a résztvevők kölcsönösen befolyással bírnak egymásra.

Klaszterizáció folyamata

A magyar klasztertörténelem kezdetei az 1990-es évek közepére nyúlnak vissza, amikor előbb regionális, majd kormányzati szinten megjelentek az első beszállítói programok. Formális, nevesített klaszterszervezetek 2000-től alakultak, elsősorban a fejlettebb régiókban – Nyugat-Dunántúlon és a fővárosban. Mind az elsőség, mind mérete, befolyása és változatos tevékenysége okán kiemelendő a PANAC **Pannon Autóipari Klaszter**, amely aktív működése idején a teljes kelet-közép-európai autóipari térségre befolyással bírt. Ebben az időszakban jellemző, hogy a klaszter együttműködések főként **a regionális kulcságazatokban** alakultak ki (régiókban így az **autóipar, mechatronika,**

¹ Porter: On Competition, Harvard University Press 1998.

² „A klaszterkezdeményezések a régióban működő klaszterek növekedését és versenyképességét erősítő szervezett erőfeszítések, amelyekben részt vesznek a klaszter nagyvállalatok, kormányzat, illetve a kutatói közösség” (The Cluster Initiative Greenbook, idézi Lindquist – Ketels – Sölvell: *The Cluster Initiative Greenbook 2.0*, Ivory Tower Publishers Stockholm, 2013, itt ford. Körmeny Gál).

faipar, logisztika, termálturizmus), illetve, hogy a régió és később a központi kormányzat alacsonyabb pénzügyi, viszont intenzív szakmai és koordinációs támogatást biztosított.

Magyarország 2004-es EU-csatlakozásával ez fokozatosan megváltozott, és a hangsúly eltolódott a pénzügyi támogatás, és indirekt, indikátorokon, elvárásokon keresztül kommunikált szakmai koordináció irányába. A **2004–2006-os Nemzeti Fejlesztési Terv (NFT)** célul tűzte ki a vállalati együttműködések és a beszállítói tevékenységek támogatását, mivel a KKV-k sikeres piaci helytállását az egymás közötti szoros együttműködés kialakításával, valamint a multinacionális valamint regionális vállalatokkal való beszállítói kapcsolataik fejlesztésével kívánta elősegíteni. Így a GVOP beruházás-ösztönzési prioritásában célként **megjelent a klaszterek létrehozásának elősegítése**, melynek érdekében a program a vállalkozások, non-profit szervezetek, innovatív szolgáltatást nyújtó intézmények, szervezetek közötti hálózatépítést támogatta.

Mivel a KKV-k együttműködési képessége és hajlandósága nem bizonyult elég fejlettnek, így a 2007–2013-ra elfogadott **Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT)** már hangsúlyos szerepet ad a klaszterfejlesztésnek, a KKV-k közötti együttműködések, különösen a regionális ágazati klasztereken és a beszállítói hálózatok kialakításán keresztül. A több prioritást és operatív programot komplexen átfogó pólusprogramban **az innováció erősítése, az innovatív klaszterek fejlesztése és a tudásalapú helyi gazdaság és a vállalkozások fejlesztése** volt a fókusz. A kialakítandó regionális klaszterekkel egy jól definiált iparág vagy üzletág nemzetközi versenyképességének megerősítése volt a cél.

Az ÚMFT-t 2011-től felváltó, a prioritásokat módosító **Új Széchenyi Terv (ÚSZT)** vállalkozásfejlesztési programja fontos elemként jeleníti meg a kisvállalkozások összefogását, integrált termelési rendszerbe szerveződését, a hazai beszállító vállalatok klaszterének kialakítását és ezáltal az ide települt multinacionális nagyvállalatok jobb gazdasági beágyazódását. A tudomány-innováció kitörési pontjának programja kimondja, hogy az **innovatív magyar klaszterek** célzott támogatást kell, hogy kapjanak az együttműködések katalizálásához, a **közös termék- és szolgáltatás-fejlesztések** megvalósításához.

A 2007-től kezdődő időszak klasztereinek dinamikáját alapjaiban meghatározta az eredetileg a pólusprogramhoz kidolgozott háromszintű **többlépcsős klaszterfejlesztési modell**. Az első lépcsőt jelentő induló együttműködések, klasztereket a Regionális Operatív Programok (ROP) támogatták a vállalkozások közötti együttműködés segítségével. E kétéves lépcső jellemzője a viszonylag alacsony támogatási összeg (30 millió forint), amely ugyancsak alacsony indikátorértékekkel párosul³. A

³ Részletek: http://palyazat.gov.hu/megjelentek_a_rop_klaszterfejlesztési_kiirasai

második lépcsőfok, a fejlődő klaszterek szintén a ROP-ok keretében kaphatnak támogatást. Az ebben a konstrukcióban elnyerhető százmillió forint a vállalkozások közötti együttműködést, a nem K+F célú eszközbeszerzéseket és közös beruházásokat hivatott elősegíteni. A harmadik lépcsőt jelentő Akkreditált Innovációs Klaszterek (AIK) a MAG Zrt. által kezelt akkreditációs címpályázaton nyerhetik el ezt a címet⁴, és a Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP) keretében a klaszterek és a tagvállalkozások közös K+F projektekre, kutatási infrastrukturális beruházásokra pályázhatnak.

1. ábra: A háromszintű támogatási rendszer (forrás: MAG Klaszterfejlesztési Iroda)

A hazai klaszterek támogatása alapvetően két tevékenység típus mentén zajlik 2008-tól kezdve. A **pénzügyi jellegű közvetlen ösztönzők** (különböző együttműködést ösztönző támogatások) mellett a **szakmai segítségnyújtás** a klaszterfejlesztéssel, mint dedikált feladattal foglalkozó szervezeten keresztül (Pólus Programiroda majd MAG – Klaszterfejlesztési Iroda) történik, amely főként az országos szintű klaszterkoordinációval foglalkozik.

A háromszintű rendszer egyik velejárója, hogy a kérdéses időszakban jelentősen megugrott az induló klaszterek száma. Kis, helyi jelentőségű összefogásoknak is lehetősége nyílt pályázni, ami ellentétes előjelű hatásokat generált. Egyik oldalon a magyar vállalkozási kultúrában továbbra is krónikusan alacsony bizalmi index és együttműködési hajlandóság ellenére számos KKV vállalhatott szerepet a hálózatosodási folyamatban – ugyanakkor ezek a klaszterek egy része tapasztalat, stratégia és kritikus tömeg híján már középtávon sem volt képes regionális szereplőként fennmaradni.

⁴ Az akkreditációs folyamat részletei és aktualitásai: <http://klaszterfejlesztas.hu>

A rendszer „történelmi” jellegzetessége a **klasztermenedzsment szervezetek limitált személyi kapacitása**, jellemzően csupán 1–2 fő alkotja. Jobbára a tagok menedzsmentje által kijelölt vagy abból kikerülő klaszter menedzserek, illetve asszisztensek szürkeállományukat kevésbé használják innovációs projektfejlesztési célokra. **Jellemző szerepük** a projekt és hálózati **adminisztrációs és dokumentációs tevékenységben** nyilvánul meg, illetve olyan **marketing tevékenység** végzésében, amely pedig le van korlátozva a pályázatokban. Több-kevesebb sikert közös kiállítási jelenlét, termékkatalógus, prospektusok formájában értek el a vizsgált klaszterek, de a tagvállalatok emellett megtartották saját marketing tevékenységeiket is.

A klaszterek az alábbi szolgáltatáscsoportok iránt támasztanak igényt:

- piackutatás és benchmarking;
- befektetői fórumok, klaszter bemutatók szervezése;
- tagvállalatok közötti együttműködések támogatása;
- jó gyakorlatok bemutatása.

Klaszterek a térségben

A **regionális szintű klaszterkoordinációt** a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség, a Pannon Gazdasági Hálózat, majd később a Nyugat-Pannon Nonprofit Kft. vállalta fel.

A régióban jelenleg működő **36 klaszter** közül 13 székhelye található Vas megyében – jellemzően Szombathelyen⁵:

Név	Tagok száma
1. Környezettudatos Technológiai Innovációs Klaszter	22
2. Nyugat-dunántúli Tartalom és Tudásipari Klaszter	40
3. Nyugat-Pannon Ökoklaszter	32
4. PANBAU Regionális Építőipari Klaszter	16
5. Pannon Helyi Termék Klaszter	13
6. Pannon Innovációs és Keativipari Klaszter	20

⁵ Természetesen a klaszterek tagsága nem rendelhető egyértelműen megyékhez. Jelen tanulmány keretei nem teszik lehetővé annak részletes elemzését, hogy a Vas megyei székhelyű klaszterek tagsága mennyivel mutat túl a megye határán, illetve, hogy az itteni vállalkozások és szervezetek milyen más klaszterek tagjai, ezért egyszerűsített indikátorként a székhely szerinti megosztás mutatkozott értelmes kompromisszumnak.

7. Pannon IT Klaszter	29
8. Pannon Logisztikai Klaszter	26
9. Pannon Megújuló Energia Klaszter	20
10. Pannon Termál Klaszter	28
11. Pannon Textil–Ruhaipari Klaszter	38
12. REKOTECH Regionális Környezeti Technológiák Klaszter	15
13. West Pannon Audiovizuális Klaszter	22

Kraft-relevancia

A régió versenyképességének növeléséhez a klaszter tagok hatékony együttműködése, hálózatosodása jelentős mértékben képes hozzájárulni: jelenleg 36 működő klaszter létezik, melyből 13 székhelye Vas megyében található (autóipar, mechatronika, faipar, logisztika, termálturizmus területén).

A klaszterek sokszínűsége, közös termék- és szolgáltatás-fejlesztések, az utóbbi időszakban kibontakozó klaszterközi együttműködések jelentős fejlődési potenciált hordoznak magukban a térség számára.

1.2 A Kőszegi és Felső-Répcementi Kistérség foglalkoztatási paktuma

Általános információk

A paktum partnerség egy **nyitott, önkéntes szerveződés**, amely a **Csepregi és a Kőszegi Kistérség gazdasági szereplőinek** helyi identitását erősíti, rendszeres információcserével, fórumok, képzések megvalósulásával, pilotprojekt kidolgozásával szolgálja a gazdaság fejlődését, a térségi foglalkoztatás bővülésén keresztül.

Kőszeg város kezdeményezésére – pályázati támogatással – 2010-ben indult a magyarországi foglalkoztatási együttműködések tekintetében egyedülálló összefogás, melyben a két külön igazgatású, eltérő természeti és gazdasági adottságokkal rendelkező kistérség szereplői együttesen alkottak paktumot, közösen kívántak tenni a térségi foglalkoztatási helyzet javításáért.

A paktum célja

A foglalkoztatási paktum **létrehozásának és hosszú távú működtetésének célja a térségben működő önkormányzatok, munkaadók, munkavállalók, képző intézmények, civil egyesületek és a munkaerő-piaci szervezet tevékenységének összehangolása a foglalkoztatás bővítése érdekében**. A fenti célok eléréséhez szükséges a releváns helyi szereplői problémáinak, érdekeinek, jövőbeni kilátásainak és céljainak azonosítása, egy fenntartható partnerségi hálózat létrehozása. Az együttműködésen, gazdasági és személyes kapcsolatokon alapuló helyi összefogás biztosíthatja a foglalkoztatási problémákra keresett megoldási módok társadalmi támogatottságát, valamint a résztvevők közös felelősségvállalását.

A **partnerháló** lehetőséget nyújt a szakmai kapcsolatok bővítésére, a rendszeres tapasztalat- és információ-cserére, a foglalkoztatási elképzelések több szempontú és pontos megfogalmazására és összehangolására, helyi érdekeken alapuló, tartós, a gazdasági felek számára előnyös üzleti kapcsolatok létrejöttére, bővülésére, elmélyülésére valamint arra, hogy rugalmasan reagáljanak, közösen találjanak megoldást egy-egy nagyobb térségi munkaerő-piaci kihívásra. A foglalkoztatási paktum **önmagában nem hoz létre munkahelyeket**, viszont elősegíti az új, innovatív projektek és programok kidolgozását és megvalósítását, közvetetten a helyi foglalkoztatás bővülését. A felek közti állandó, folyamatos kommunikáció lehetőséget ad arra, hogy rugalmasan reagáljanak, közösen találjanak megoldást egy-egy nehezebb helyzetre.

A paktum-együttműködés megalapozása során kialakult partneri körrel közösen előkészített együttműködési megállapodás ünnepélyes aláírására a két kistérség határán fekvő Horvátzsidányban került sor 2010. május 20-án. A foglalkoztatási megállapodás aláírásával 18 önkormányzat, 1

nemzetiségi önkormányzat, 2 kistérségi társulás, 19 munkaadó, 6 képző intézmény, 4 civil szervezet, valamint a munkaerő-piaci szervezet és érdekképviselői szervezetek, összesen **56 szervezet erősítette meg a partnerség szükségességét.**

A paktum egyik fő célja a helyi foglalkoztatási kezdeményezések ösztönzése, összehangolása, jól működő partnerségi hálózat kiépítése, működtetése. Ennek érdekében a paktum megalakulásának első évében három alkalommal, különböző helyszíneken, tematikusan rendezett foglalkoztatási vállalkozási, képzési programsorozat keretében ültettük egy asztalhoz a különböző ágazatok meghatározó képviselőit. A három fórum meghívott résztvevői, témavezetői az alábbi ágazatok képviselői voltak: – építőipar és termelő iparágak; – turisztika, vendéglátás, kereskedelem és szolgáltatások; – valamint mezőgazdaság, borászat, helyi termékek. A rendezvényeken egyaránt képviselték magukat az egyes tématerületekhez kapcsolódó vállalkozások, munkaadók, képző intézmények, valamint az adott területeken működő civil szervezetek és érdekképviselői szervek. A fórumokon elhangzott problémafelvetések, megoldási javaslatok a későbbi projektek kidolgozásánál alapul szolgáltak.

Időközben a Kőszegi és Felső-Répcementi Kistérség foglalkoztatási paktuma a térségben működő további paktumokkal együtt meghívást kapott a **„REKORD” Regionális Foglalkoztatási Együttműködésben** való részvételre. Az együttműködés a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft., a Nyugat-dunántúli Munkaügyi Központ, a BFH Európa Kft., valamint a Zalai Falvakért Egyesület és a Zala-KAR Térségi Társulás kezdeményezése, mely a térségben lévő paktumok részvételére alapozva a teljes régióra kiterjedő foglalkoztatási együttműködési hálózat létrehozását célozta meg. **A REKORD hálózatban együttműködő paktumok és egyéb gazdasági szereplők a saját térségi erejüket, ismereteiket felhasználva összehangolják a régióra vonatkozó foglalkoztatás-bővítési potenciálokat és elképzeléseket.**

A REKORD együttműködés tulajdonképpen ellátja a **helyi együttműködések érdekképviselőt,** ennek keretében tapasztalataikat összegezve ajánlásokat fogalmaztak meg és juttattak el a Nemzetgazdasági Minisztérium Foglalkoztatásért Felelős Államtitkárához a helyi együttműködések ösztönzésével és támogatásával, valamint a helyi sajátosságok hatékonyabb kihasználásával kapcsolatban.

A paktum egyik fő célja, hogy **a térségben lévő vállalkozások és képzőintézmények folyamatos információt kapjanak a piaci igények, a változó gazdasági környezet követéséhez, fejlesztéseikhez.**

Kraft-relevancia

Ebben az esetben a Kraft-relevancia a következő tényezőkben nyilvánul meg leginkább:

- Egy olyan hálózati, széles körű partneri együttműködésről van szó, mely egy mikrotérség eltérő szektorokban működő szereplőit fogja össze, egy azonos cél érdekében, oly módon, hogy az eredmények magasabb területi szintű együttműködések során hasznosulhatnak.**
- Jelentős hangsúlyt kapott az együttműködésben a jövőorientáltság, ahol a szereplők közösen gondolták ki az elkövetkező időszaknak a térség számára jelentős projektjeit.**

1.3 PROMO Marketing és Média Szociális Szövetkezet

A szövetkezet célja

A **szociális szövetkezetek** olyan személyek autonóm társulásai, akik önkéntesen egyesülnek azért, hogy közös céljaikat együttműködésben valósítsák meg, vagyis demokratikusan irányított vállalkozások. A szövetkezeti tag a szövetkezet aktív részvevője, egyenlő joggal vesz részt a szövetkezete működését meghatározó döntésekben. A szociális szövetkezet autonóm testület, vezető tisztségeit tagjai töltik be.

A munkanélküliség kezelésében, a foglalkoztatás elősegítésében – különösen a hátrányos helyzetűek esetében – aktív részt vállaló szövetkezet **speciális fajtája a szociális szövetkezet**. Szociális szövetkezetet 7 fő alapíthat, akik kizárólag természetes személyek lehetnek.

A szervezet életciklusa, fejlődése, főbb akciói

A **PROMO Marketing és Média Szociális Szövetkezetet** 2010. november 11-én alapították. A szövetkezetet 7 fő alapította. Az **alapítók** maguk is közreműködnek a szövetkezet által végzett munkák elvégzésében, illetve a szövetkezet működtetésében. A szövetkezet tevékenységét az elnök irányítja, a felügyelő bizottság pedig képviseli a tulajdonosok érdekeit, ellenőrzi a szabályszerű működést.

Az alapításkor a szövetkezet célja az alábbi volt: a tagok gazdasági és társadalmi szükségletei kielégítésének elősegítése, ezen belül, különösen a szövetkezet tevékenységi köreiben, a tagok szakértelmének és munkaerejének összefogása, jövedelemszerzés céljából történő megszervezése. A szövetkezet ezen kívül azért jött létre, hogy a tartósan munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő emberek számára munkahelyet teremtsen.

Ennek a lehetőségét biztosította a 2011-ben elnyert **TÁMOP-2.4.3-B-2-10/1-2010-43 jelű pályázat** („**VAN BENNÜK/BENNÜNK FANTÁZIA**”). Az EU és a Magyar Állam által nyújtott támogatás összege 39 154 382 Ft volt. Ez a támogatás az alkalmazottak bérét, annak járulékait, oktatását biztosította, továbbá eszközbeszerzésre és belső PR-tevékenységre volt fordítható. A pályázat sikeresen megvalósult, a cég gyökeret eresztett a térségben, a hátrányos helyzetű munkavállalók oktatása fontos szaktudást teremtett a számukra, amit a későbbiek során módjukban állhat kamatoztatni. Így a legfontosabb célkitűzések már teljesültek.

A pályázati és a továbbfoglalkoztatás időszaka után **a foglalkoztatott hátrányos helyzetű munkavállalók is a szövetkezet tagjaivá váltak.** Közülük két fő gondolta csak úgy, hogy lemond erről a lehetőségről, és az élet más területén kíván dolgozni, érvényesülni, nem szeretne ennek a gazdasági társaságnak a tagja lenni. A későbbiek során két **új tag** is csatlakozott a szociális szövetkezethez, akikkel a **felügyelő bizottság** létszáma is bővült 3 főre.

Fontos előrelépést jelentett a szociális szövetkezet életében, hogy az új tagok (akik nagyrészt a korábbi foglalkoztatás során kerültek a szövetkezet látókörébe) olyan ismeretanyagot sajátítottak el, amely képessé tette őket arra, hogy egyenjogú tagjai legyenek a szövetkezetnek akkor is, ha az alapítók sokkal nagyobb gyakorlati tudás birtokában tevékenykednek. Példaként említhető az az oktatás, amely nemcsak az új munkavállalók, hanem az alapító tagok számára is kötelező volt a pályázati időszakban. A szervezetfejlesztés tárgy tematikája nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy együtt tudjon gondolkodni a két csoport, és a későbbiek során egyenrangú tagjai legyenek a szervezetnek. Kiemelten fontos volt, hogy az oktatás során a résztvevők képesek legyenek valamely komplex szervezetfejlesztési folyamat céljának, idejének és általános módszertani követelményeinek a meghatározására. Szintetizálta a képzés a vezetési ismeretek, a változásmenedzsment, és a vállalati folyamatokba történő beavatkozás fogalomkörök elméleti és gyakorlati anyagát jövő-orientált szemlélet formájában. Fontos célkitűzés volt, hogy segítse az elsajátított ismeret a megújulás, tanulás, kreatív megoldások kidolgozását, valamint a szervezet hatékonyságának és életképességének növelését támogassa a szervezeti folyamatokra való tervszerű beavatkozás útján, magatartástudományi ismeretek felhasználásával. Elvárás volt továbbá, hogy a résztvevők szerezzenek ismereteket az emberi erőforrásokra alapozott szervezetfejlesztés módszertanának helyéről és szerepéről, ismerjék meg a szervezeti változás és változtatás általános és specifikus szabályszerűségeit, valamint a szervezeti diagnózis helyét szerepét, a szervezeti kultúra megváltoztatásának elméleti lehetőségeit és gyakorlati eredményeit. Elvárásként szerepelt, hogy mindenki tisztában legyen azzal, milyen a szervezet problémamegoldó képessége, hogyan lehet azt fejleszteni, valamint kiemelendő témák voltak még a következők: a szervezeti szintek közötti összhang megteremtése, fejlesztése, a folyamatok, rendszerek javítása, valamint a szervezet és az egyén fejlesztése. Ennek segítségével kovácsolódott igazi csapattá a szövetkezet gárdája, akik – főként a gyakorlati csapatmunka eredményeképpen – nemcsak mint munkatársak, de egymás aktív segítői is lettek a szervezet életében, és a munkavégzés során. A program oktatója a képzés végén pozitívan értékelte a tevékenységet, hiszen a munka a kezdetektől fogva optimális létszámban, nagyon jó légkörben zajlott, és a résztvevők nyitottsága jellemezte a képzést. Az oktatáson a résztvevők megfogalmazták aggályaikat is a szervezet további működésével kapcsolatban, a szervezeti diagnózis egyszerű, jól bevált módszerét, a SWOT-analízist alkalmazva.

Erősségként a pályázat nyújtotta emberi- és anyagi erőforrások, a lelkes kollektíva, a professzionális felkészült munkatársak jelentek meg hangsúlyosan.

Gyengeségnek a válságban induló vállalkozás nehézsége jelent meg markánsan. **Lehetőségként** a helyi televíziózásban való részvétel, az oly sok féle (nyomdászat, filmforgatás stb.) kompetencia komplexitásában való erős kínálati elem jelent meg. **Veszélyként** az fogalmazódott meg, hogy a szövetkezet a pályázati időszakot meghaladóan nem ereszt mély és erős gyökeret a megcélzott piacon, illetve a viszonylag sok tulajdonos esetleg eltérő érdekei konfliktusokat generálnak. Ennek megelőzésére egy megbeszélést indítványozott az oktató a tulajdonosok részvételével, ahol őszinte, nyílt légkörben tisztázták, ki, hogyan, mivel járul hozzá a szövetkezet működéséhez, valamint milyen elvárásaik vannak. Ez a beszélgetés teremtette meg valójában a valódi együttműködést, az együttgondolkodás képességét, amelynek segítségével feltárhatóvá váltak olyan problémák, amelyeknek az átbeszélésére szükség volt ahhoz, hogy a szervezet a jelenlegi formájában működőképes maradhatott.

Elért eredmények

A **szövetkezet tagjai** olyan magas szintű szakmai ismeretekkel rendelkeznek, amely egyedi a marketing- és médiapiacon, hiszen a tagoknak több mint 10 éves szakmai tapasztalata van saját szakterületükön. A szövetkezet tagjai olyan marketing- és média-tudással rendelkező szakemberek, akik előző munkájuk során számtalan szociális, foglalkoztatási és egészségügyi témában készítettek dokumentumfilmeket, híradós anyagokat, és elköteleződtek a szociális gazdaság mellett, tapasztalataik alapján fontosnak tartották a hátrányos helyzetű emberek munkavégzés által történő támogatását.

A **szövetkezet a Nyugat-dunántúli régióban olyan komplex marketing-szolgáltatásokat kínál**, amely a tervezéstől a megvalósításig teljes körű marketing menedzsmentet igényel. A tevékenységeket úgy alakították ki, hogy a szolgáltatásaikkal azokat a szervezeteket, vállalkozásokat segítsék elsősorban, akik a nyilvánosság kezelésében, a termék- és szolgáltatásértékesítéssel kapcsolatos tevékenységekben nem járatosak, illetve nem rendelkeznek megfelelő marketing és média ismeretekkel, szaktudással.

A szövetkezet **munkavállalói** az alapítók mellett a megváltozott képességű emberek és a tartós munkanélküliek, akik a szövetkezetben való foglalkoztatásuk előtt több mint 6 hónapja már nem tudtak munkához jutni.

Egyediség – „Kraft-relevancia”

A PROMO Marketing és Média Szociális Szövetkezet olyan **közösségi vállalkozás** kíván lenni, amely **komplex** marketing és PR-szolgáltatásokat kínál Vas megye, Nyugat-Dunántúl és Burgenland marketing és média piacán, **miközben szociális küldetést is teljesít**, munkahelyeket teremt a munkapiacról kiszorult embereknek.

A cég olyan innovatív, új látásmódot, fiatalos megjelenést biztosító közösségi vállalkozássá kíván válni, amely üzleti és szociális küldetést is képes egyidejűleg teljesíteni.

Elsődlegesen a nyilvánosság támogatását, jóindulatát megszerezni kívánó településeket, a nonprofit vállalkozásokat, valamint a családi eseményeket megőrizni akaró magánszemélyeket szeretnék üzletfeleik között tudni. Nekik kínálnak komplex média és marketing szolgáltatásokat.

A társaság szlogenje: *„Őn nálunk mindent szolgáltatást egy helyen megtalál!”*

A szociális szövetkezet értékei: a vevő igényeit magas szinten, kiváló minőségben, az általa elvárt módon teljesíteni. A vevő a partner, ő az, aki legjobban tudja, mi kell neki. Nem a tömeget, az egyént szeretnék szolgálni. A megrendelő igényeit lefordítják a marketing és a média nyelvére, s ez piaci előnyt, ismertséget hoz számukra. Mind marketing, mind média eszközeit a fiatal, lendületes, újszerű látásmód és megoldások jellemzik. Az eszközök széles táráat kínálják.

Ami megkülönbözteti őket másoktól: a szövetkezet a média és a marketing területén komplex szolgáltatást nyújt. Mindent egy helyen megrendelhető, a szövetkezet segít a tervezés folyamatában és az ötletelésben is.

A filmes és videós megrendeléseket akár Full HD minőségben is megvalósítják, a régióban egyedülálló technikai háttérrel rendelkeznek (Full HD SONY kamera, Full HD felvételre képes Nikon és Canon tükörreflexes fényképezőgépek, professzionális hangtechnika, valamint igény szerint professzionális kameramozgató eszközöket is biztosítanak). A nagy felbontású filmeket igény szerint akár Blu-Ray minőségben is sokszorosítják.

Videoklipek, rövidfilmek, televíziós műsorok, portréfilmek és egyéb, más tematikájú anyagok készítését is Full HD minőségben forgatják és editálják. Amennyiben a megrendelt film igényli, animált intrót, háromdimenziós effekteket, feliratokat, teljes körű animációs alapot készítenek az adott filmnek.

Az ismerttetett minta Kraft-relevanciája mindenekelőtt a következőkben nyilvánul meg:

- Sajátos működési formája – szociális szövetkezet – egy plusz együttműködési dimenziót társít a normál üzleti működés modelljéhez, a média és a marketing szakterületén.
- Társadalmi felelősségvállalás, magas fokú hálózatosodás jellemzi – mindez határon átnyúló (osztrák–magyar) relációban.
- Fentiekből is kifolyólag jelentős kapcsolati tőke és hálózati potenciál felhalmozására képes szervezetről van szó; mely emellett képes bizonyos demográfiai, társadalmi (foglalkoztatási) kihívásokra is egyedi módon reagálni.

Problémák, jövőkép

A cég jelenleg is működik, tehát bebizonyította, hogy van létjogosultsága ennek a társasági formának. Bár kezdetben nagy hangsúlyt helyeztek arra, hogy más szociális szövetkezetekkel felvegyék a kapcsolatot, egymás versenypozícióját erősítsék, azonban ezek a törekvések nem jártak sikerrel. **Jellemzően elkülönülten próbálkoznak gyökeret verni az ilyen társasági formák**, annak ellenére, hogy együttműködve több feladatot együttesen is teljesíteni tudnának, komplexebben is kezelhetnének.

A másik problémát az jelenti, hogy bár egy sikeres pályázat áll a cég mögött, **kevés az újabb megrendelés**, a továbbfoglalkoztatás nem megoldott. Ehhez újabb pályázati forrásokat keresnek. Ennek megvalósulásáig azonban csak a tagok munkájára számíthatnak.

Nehézséget jelent egy ilyen szervezet életében az is, hogy az egyenjogúságból fakadóan mennyire tudnak a tagok együttműködni egymással. A demokratikus szervezeti lét nem teszi lehetővé, hogy egy-két személy átvegye az irányítást a szervezet fölött, így mind a döntések meghozatalában, mind a tervek elfogadásában együtt kell gondolkodniuk, dolgozniuk. Nem létezhet e gazdasági társaság a tagok tevékeny hozzájárulása nélkül.

1.4 Szellőtánc Készségfejlesztő Szociális Szövetkezet

A szövetkezet létrejötte, célja

Magyarországon egyre több kutatás utal arra, hogy az alacsony női foglalkoztatás közvetlen oka többek között a **gyermekek napközbeni ellátásának** hiánya. Ugyanis a viszonylag bőkezű pénzbeli ellátások mellett a napközbeni ellátásokat szűkös kapacitás, differenciálatlan, a munkáltatói elvárásokhoz nem igazodó szolgáltatási struktúra jellemzi. Így nem véletlen, hogy hazánkban a 6 év alatti gyermeket nevelő anyák foglalkoztatási rátája 35 százalékponttal alacsonyabb, mint a nagyobb gyermeket nevelőké.

Bár az elmúlt években az intézményes napközbeni ellátás mellett megjelent a **családok napközi otthona** intézmény is, de ezek létrehozása sem a várt mértékben valósult meg, nem igazán jelentett/jelent tömeges megoldást, ugyanis a nemegyszer jelentős elvárásokat támasztó szabályozás és az anyagi terhek nehezítik e hálózat terjedését.

Emellett azonban azt is látni kell, hogy sok esetben a szülő nem is a teljes napközbeni ellátást igényelné, hanem a nap bizonyos szakában akár csak 1–2 órára, munkavégzés vagy ügyintézés miatt szeretné gyermekét elhelyezni, s nem akarja igénybe venni a kööttségekkel járó intézményes ellátást. A szövetkezet tehát nem kívánja a bölcsőde és a családi napközi (CSANA) funkcióit átvenni. A szövetkezet azokat a családokat vagy gyermeküket egyedül nevelőket szeretné **szolgáltatásaival** megcélolni, akik 0–7 éves gyermekeket gondoznak, nevelnek, akik szeretnének munkát vállalni akár csak 1–2 órára. Emellett nemcsak **napközbeni felügyeletet** kínálnak, hanem **programokat szerveznek** a gyermekek fejlesztése érdekében, **közösségi élmények** megszerzését kínálják, elsősorban a 0–6 éves korú gyermekeknek, fejlődési ritmusukhoz igazodva.

A szövetkezet múltja, jelene

A szociális szövetkezet azzal a céllal jött létre, hogy:

- Szombathely város és kistérsége területén **játszóházat működtessen**, amely programokat kínál a kisgyermekes családoknak a szabadidő hasznos eltöltésére, fejlesztő foglalkozások szervezésével hozzájárul elsősorban a 0–6 éves korosztály fizikai és mentális fejlesztéséhez,
- továbbá a **szülőknek** lehetővé teszi, hogy akár pár órára is (**ügyintézés vagy munkavégzés miatt**) gyermeküket a játszóházban elhelyezzék, de biztosítják lakáson is a gyermek-felügyeletet,

- a gyermekprogramok mellett a szülőknek is kínál programokat, segíti a **munkahelykeresést, tanfolyamokat, nyelvtanfolyamokat, képzéseket** szervez, személyes szakmai mentorálást szervez, tanácsokat ad a gyermek neveléséhez, fejlesztéséhez,
- mindezeken túl bérleti lehetőséget kínál a játszóházra és az eszközökre, baba partikat, születési programokat, ünnepkörökhöz kapcsolódó rendezvényeket rendez és szervez,
- háztartási munkákban is segítséget nyújt igény szerint,
- Kézműves Alkotó Házat működtet,
- képzéseket és szakmai mentor programot nyújt GYES-ről, GYED-ről visszatérő kisgyermekes anyáknak.

A szövetkezet a hátrányos helyzetű és a fogyatékos gyermekek irányába valamennyi programja tekintetében nyitott.

Szociális küldetése, hogy olyan üzletpolitikát folytasson, amely e célcsoportba tartozók számára térítésmentes szolgáltatásokat nyújt.

A Szövetkezet 2010-ben jött létre azzal a céllal, hogy fejlesztő játszóházat és közösségi teret hozzon létre, és üzemeltessen kismamáknak és gyermekeiknek. A szövetkezetet 8 fő alapította. Az alapítók maguk is közreműködnek a szövetkezet által végzett munkák elvégzésében. A projekt menedzsere nemzetközi kapcsolatok szakértő, aki a projektmenedzselés területén jelentős tapasztalattal rendelkezik. A szakmai vezető humánkineziológus, szakgyógytornász. A pénzügyi vezető közgazdász, az adminisztrátor középfokú végzettséggel és széleskörű logisztikai tapasztalattal rendelkezik. A szövetkezet ügyeit elnök ügyvezető irányítja, 3 tagú felügyelő bizottság képviseli a tulajdonosok érdekeit, ellenőrzi a szabályszerű működést.

Elért eredmények, problémák

Tesóprogramok működtetése: zenei programok kisgyermekeknek és párhuzamosan nagyobb testvérnek alkotó, kézműves programok, családi szakmai programok, babajelelő tanfolyamok folyamatos működtetése.

Szombathelyen az Egyesített Bölcsődei Intézmény látja el a 3 éven aluli gyerekek napközbeni ellátását. 7 bölcsődében és két családi napköziben mintegy 494 férőhelyen biztosítja az ellátást. Az alaptevékenységen túl családi nevelést segítő és egyéb szolgáltatásokat is ellát.

Gyermekfelügyeleti lehetőségek: A bölcsődei ellátáson túl a 0–3 éves korú gyermekek elhelyezésére két alternatív lehetőség kínálkozik Szombathelyen, illetve Toronyban, amely a város vonzáskörzetéhez tartozó település. Szombathelyen 2012 óta működik a Babóca és a Manócska Családi Napközi a

Csodaország Bölcsőde épületében. Mindkét helyen a szolgáltatások térítés ellenében vehetők igénybe, amelynek díja többszöröse a bölcsődei elhelyezés díjának, azonban azon szülők számára, akik gyermekük számára nem kaptak bölcsődei elhelyezést, más lehetőség nem kínálkozik. Ebben az intézményben lehetőség van rövidtávú gyermekfelügyeletre is térítés ellenében.

A Savaria Plaza földszintjén működik egy gyermekmegőrző, mely segítséget nyújt a könyvesboltba, hobbiboltba, vagy egyéb üzletbe igyekvő szülőknek. A kihasználtsága csekély, amit az üzletközpont alacsony forgalma is indokol. A belvárosban gyermekfelügyeleti lehetőség nincs, egy korábbi belvárosi Játszóház több éve zárt be, azóta követője nem akadt. A Plázánál jóval forgalmasabb Family Centerben működő játszóház is bezárt, a térítéses szolgáltatások alacsony igénybevétele, és a bérleti díj magas összege miatt. Az Összevont Bölcsődék által kínált szolgáltatás a feltöltöttség függvénye, így ez valós kínálatként alig jelenik meg a túltelítettség okán.

A HOMA Centerben lévő Happy Land játszóházban van lehetőség rövidtávú gyermekfelügyeletre, ám a cégnek nem ez a fő profilja.

A probléma azonban az, hogy a Családi Napközi és a Játszóház is a város külsőbb részén található, így nem nyújt kézenfekvő segítséget a szülőknek arra, hogy egy rövid 1–2 órás időtartamra otthagyják felügyeletre a gyermekeiket, amikor a belvárosban kell ügyeket intézniük.

Szolgáltatási hiány: A **gyermekek napközbeni ellátása nem teljes mértékben megoldott a kapacitáshiányok miatt.** Ez a probléma egyformán gyengíti a szülők, különösen a nők munkaerőpiaci esélyeit. A kapacitások bővítésével mérsékelni lehetne ezt a problémát.

Fejlesztés: Néhány évvel ezelőtt megszűnt Szombathely belvárosában a Gekó játszóház, ezzel megszűnt a szülők lehetősége arra, hogy egyéni vagy kiscsoportos módon, de nem állami keretek között hordják gyermekeiket fejlesztésre. Az **igény** azonban **meglenne egy Fejlesztő központ létrehozására Szombathelyen**, ahol 0–14 éves korig részképesség- és szociális kompetenciafejlesztés folyna bérletes rendszerben fejlesztőpedagógus által.

Kézműves műhely: Számtalan tudományos bizonyíték van arra, hogy a kora gyermekkori életszakaszban történtek alapvetően meghatározzák a későbbi életkilátásokat, az iskolai sikerességet, sikertelenséget, a kamaszkori, kora felnőttkori beilleszkedés esélyeit csakúgy, mint a munkaerő piaci esélyeket, pálya- és párválasztás, szülővé válás milyenségét és eredményességét.

Szintén számos szakirodalom támasztja alá annak fontosságát, hogy a kisgyermekkorban elkezdett manuális készségfejlesztés elősegíti többek között

- a kézügyesség, alkotóképesség, esztétikai érzék fejlesztését,
- a kreativitás kibontakoztatását,
- a szín-, forma-, arányérzék, szemmérték és ízlés fejlesztését,
- a pontosság, precizitás, a munkamozdulatok összerendezettségének kialakítását,

- a megismerő, megfigyelő képességek fejlesztését,
- az együttműködési készség és a problémamegoldó képesség fejlesztését.

A Szellőtánc Szolgáltató Központ szerves részét képező Alkotó-kézműves műhely létrehozása tudományosan megalapozott kutatások jegyében fogalmazódott meg, mellyel **Szombathely belvárosában, frekventált helyen szeretnék a hét minden napján lehetőséget biztosítani** az alkotni vágyó gyerekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, családoknak kreatív fantáziájuk kibontakoztatására.

A kézműves termékek előállításához szükséges berendezések egy részét pályázati keretek között kívánják beszerezni; míg a nagyobb volumenű égető kemencét, tűzzománc kemencét és a korongozó padokat az oszkói Hegypásztor Kör bocsájtja rendelkezésre.

2013 szeptemberében egy online kérdőív segítségével 100 szombathelyi édesanya bevonásával felmérés készült, hogy a tervezett tevékenységekre van-e kereslet a városban. Ennek eredményei egyértelműen kimutatták, hogy minden tervezett tevékenységre van igény, és a Szociális Szövetkezet tervezett feladatai hosszútávon is piacképesek lehetnek Szombathely belvárosában.

Miért releváns ez Kraft-szempontról?

A Szellőtánc Szociális Szövetkezet TÁMOP-2.4.3.D.2-13/1-2013 azonosító számú pályázatának elbírálása jelenleg is folyamatban van. A pályázat megvalósítási szakaszában és az utána következő időszakban a Szociális Szövetkezet **folyamatos kapcsolatban lenne a térség innovatív szereplőivel.**

A Szellőtánc Szolgáltató Központ önmagában innovatív kezdeményezés, a gyermekek szórakoztató, fejlesztő tevékenységeit és a kézműves tevékenységeket egyaránt ötvözi újszerű módokon. A Szolgáltató Központ alapeleme a kreativitás, és az, hogy a célcsoport édesanyák és gyermekeik kreativitását felszínre hozza, megerősítse. A gyermekek korai fejlesztése, kézműves készségeik erősítése mind ezt támogatja.

A Szociális Szövetkezetek között **elindult egy spontán önszerveződés**, amiben a nyertes pályázók igyekeznek témakörök alapján összehangolni a munkát és a feladatokat. A Szellőtánc Szociális Szövetkezet is elkezdte kiépíteni a kapcsolatait, és közös programok tervezeteit alakította ki más szociális szövetkezetekkel, pl. gyermekek táboroztatása témájában. A szereplők nyitottak a kooperációra Kőszeg és Szombathely térségében.

A Szellőtánc Szolgáltató Központ egy innovatív fejlesztés lesz Szombathely belvárosában, ami növeli a város kreatív potenciálját.

Kraft-relevancia:

- Nyitottság – közös programokra, együttműködésekre sarkall a kezdeményezés, olyan innovatív fejlesztés, mely képes lehet Szombathely kreatív potenciálját növelni.
- A kezdeményezés nagymértékben épít résztvevői kreativitásra, illetve törekszik arra, hogy elősegítse annak kibontakoztatását.

Jövőkép

Amennyiben a TÁMOP-2.4.3.D.2-13/1-2013 pályázat nyer, 13 fő kreatív munkaerőt fog főállásban foglalkoztatni a Központ a játszóházban és a kézműves központban. Közülük 7 fő további képzéseken is részt fog venni, ami a térség kreatív munkaerő potenciálját emeli. A pályázat elsődleges célcsoportja a Szombathely kistérségében élő GYES-en, GYED-en lévő édesanyák, akik részére **gyermekmegőrzést, háztartássegítő szolgáltatásokat, képzéseket, gyermekeiknek képességfejlesztő szolgáltatásokat és fejlesztő programokat kínál.** A bemutatott célcsoport életkori szükségleteire a kistérségbe működő szolgáltatások jelenleg csak korlátozott mértékben képesek válaszokat adni. Elsősorban a 0–3 évesek felügyelete – ha a szülő dolgozni akar, ügyeket szeretne intézni, és nincs helyettesítő családtag – nem biztosított. A 0–6 éves korú gyermekeket nevelők elsősorban nők, akik nagyrészt a 25–35 éves korosztályból kerülnek ki; egy kisgyermekes anya egy-két gyermek esetén akár 6 évre is kikerülhet a munkaerőpiacról, a visszalépés pedig sok esetben nehézkes. Sokat segítene a munkahelyi visszailleszkedésben, ha akár csak 1–2 órára is munkát végezhetne, a tanult szakmáját gyakorolhatná vagy fejleszthetné önmagát. A munkanélküliek körében regisztrált pályakezdő felsőfokú végzettek aránya jelentős, többsége humán végzettségű. A munkaerőpiac elemzése alapján szükséges, hogy a kistérség munkaerőpiacán megjelenjenek önfenntartó vállalkozások, amelyek új munkahelyeket teremtenek. A szociális szövetkezet ilyen munkahelyeket teremtet.

1.5 Környezettudatos Technológiai Innovációs Klaszter stratégia⁶

A klaszter célja, létrejötte

A Környezettudatos Technológiai Innovációs Klaszter (KTIK) 21 alapító taggal jött létre 2010. november 30-án. A klasztertagok a **közös érdekképviselért**, multiplikatív hatásainak reményében tömörültek az együttműködési hálózatba. A KTIK még tulajdonképpen egy induló klaszter, és mint ilyennek több „gyermekbetegséggel” is szembe kell néznie. A tagság kis mértékben változott az indulás óta. Ez a változás nem negatív jelenség, a kevésbé aktívak lemorzsolódása és újabb tagok felvétele természetes folyamat. A **klaszter tagjai nem egy értéklánc mentén helyezkednek el, és nem is azonos területről származnak**. A tagság rendkívül diverzifikált. Ez egyrészt előnyt jelent, mert rendkívül komplex megoldásokat tudnak kínálni, másrészt nehézkessé teszi az együttműködést az eltérő érdekek folyományaként.

A tagok a következő **közös érdekeket** határozták meg az alapításkor:

- **a vállalkozások innovációs teljesítményének fokozása,**
- **versenyképességük erősítése,**
- **közös gazdasági térség kialakítása,**
- hozzájárulás a Nyugat-Dunántúli Régió gazdasági fejlődéséhez,
- **környezettudatos gondolkodás erősödése,**
- hatékonyan működő **tanácsadói rendszer** kialakulása.

Küldetésnyilatkozat

A klaszter küldetése: az innovatív, környezettudatos technológiai eljárások, termékek, szolgáltatások kifejlesztésére, piacra jutására és a fogyasztói tudatformálás érdekében hálózati együttműködés kialakítása a vállalkozói, intézményi szakmai és civil szervezetek körében.

⁶ Nyugat-Pannon Nonprofit Kft.: KLASZTER STRATÉGIA a KÖRNYEZETTUDATOS TECHNOLÓGIAI INNOVÁCIÓS KLASZTER számára, „A Környezettudatos Technológiai Innovációs Klaszter menedzsment szervezetének stratégiai megerősítése” című, NYDOP-1.1.1/A-11-2011-0018 azonosítószámú pályázathoz.

Elért eredmények

A KTI klaszternek 3 fő fókuszterülete van

- Informatika
- Közlekedés
- Építészet

Ezek a fókuszterületeken **vannak projektkezdemenyezéseik**, konkrét projektjük, illetve konkrét **klaszter szintű szolgáltatásuk még nincs**, ami a piaci viszonyokat tekintve rendkívül nagy hátrányt jelent a szervezet számára. A tagok együttműködése egyelőre többnyire lazának mondható, azonban az informatikai területen a legintenzívebb. Tulajdonképpen ez a terület adja minden tevékenység alapját, ehhez kapcsolódik a másik két terület is. A klaszter fő céljaiként definiált – és a nevében is megjelenő – környezettudatosság és innováció szoros összefüggésben van ezzel a területtel.

Kraft-relevancia

A klaszter azért érdekes jelen tanulmány szempontjából, mivel a tevékenységben aktív, befolyásoló **tagok kreatív szakmában dolgoznak**, és a klaszter fő profilja is ehhez kötődik. A klaszterek az együttműködések olyan formái, melyek kerete még máig nem megfelelően szabályozott. Egy **lazább együttműködési forma**, mely lehetőségekkel szolgál, azonban rendkívül gyakori a nem megfelelő működés. A KTIK jó iskolapéldája annak, hogy a cégek közös munkájával nagy dolgok valósíthatók meg, de amennyiben ez nem valósul meg, akkor minden kreatív ötlet is hiábavaló.

A klaszter olyan vállalatokból áll, amelyeknek részben korábban is volt kapcsolata, illetve amelyek bizonyos szempontok mentén azonos érdekekkel bírnak. Ez jellemzi többnyire a klaszteren belüli együttműködések is. A korábban is meglévő kapcsolatok a klaszternek köszönhetően tovább erősödtek, több az egyeztetés egy-egy olyan feladat kapcsán, amelynél együttműködésre van lehetőség. A klaszter hatására néhány újabb kapcsolat is kialakult, amelyeknek köszönhetően a tevékenységek nagyobb hatékonysággal, nagyobb eredményességgel valósíthatók meg. A klaszteren belül vannak közös projektek, amelyek két-három klaszteren belüli vállalat együttműködésével valósulnak meg. Továbbá tervben vannak olyan projektek, amelyekben a klasztertagok jelentősebb számban részt tudnának venni, együtt tudnának működni. A későbbiekben bemutatásra kerülő projekttervek teljes mértékben olyan tevékenységeket tartalmaznak, amelyek csak akkor piacképesek,

ha azokat együtt valósítják meg, azonban a tagok egyenként erre nem lennének alkalmasak, csak összefogással kelthetők életre. Ezeket a stratégiai terveket mutatjuk be a következőkben.

Az informatikai területen a piaci versenyben úgy tudja a klaszter felvenni a versenyt a nagyobb cégekkel, ha komplex szolgáltatásokat tud nyújtani. A területen a klaszter a **smart city koncepciót** kívánja megvalósítani. Ezt az egyébként nagyvárosokra jellemző fejlesztést, szeretnék a régió városainak kínálni, mivel a koncepció nyújtotta lehetőségekkel a **városok össze tudják hangolni infrastrukturális rendszereiket** és szolgáltatásaikat, alkalmuk nyílik költségeik csökkentésére, a közbiztonság növelésére stb. Ezáltal egyszerre nyújt támogatást a városvezetésnek, a gazdasági-intézményi szférának, valamint a lakosságnak.

Rendszer jellemzői:

- Hatékony: gyorsan egyszerűen elérhető adatok, azonnali adatátvitel (pl.: hatástanulmányok készítéséhez).
- Költségtakarékos: nyomtatási költségek akár 70%-al, telefon, illetve internet költségek 30%-al, adminisztrációs költségek pedig 50%-al is csökkenhetnek.
- Környezetbarát: papírmentes iroda alakítható ki a segítségével.
- Növeli a közbiztonságot.
- Vonzóvá teszi a települést a lakosok, turisták és egyúttal a befektetők számára is.
- Vékonykliens (Cloud, ill. private cloud).
- Mobil alkalmazások.
- Idősek számára is használható rendszer.
- Vezeték nélküli rendszerek: antennák, hot spot.

A rendszert az egyes városok számára **rugalmasan kell és lehet kiépíteni**. Az egyes modulok közül csak azokat alkalmazzák, amelyre az adott településnek szüksége van. Fontos, hogy „településre szabottan” kerüljön kialakításra az új rendszer, mert hatékonysága és elfogadottsága csak így biztosított. Ennek megfelelően a beruházási igény rendkívül sokféle lehet az egyes városok szempontjából.

Ez a fejlesztés különösen érdekes lenne KRAFT-szempontról, ha valamelyik kapcsolódó településen meg lehetne valósítani.

A közlekedési területhez kevesebb vállalat kötődik közvetlenül, mint az informatikaihoz. Azonban a belső szolgáltatók és a kutató intézetek rugalmasan segíteni tudják az itteni fejlesztéseket is. Ennél a területnél elsősorban a személyszállítási részt emeltük ki, a kiemelt projektterv itt az ún. **iránytaxi** kialakítása. Ennek a kezdeményezésnek a szükségességét már a kormány is felismerte, és az új személyszállítási törvényben (2012. évi XLI. Törvény a személyi szállításról, amely 2012. július 2-án lépett életbe) már külön foglalkozik az ehhez hasonló megoldásokkal „**igényvezérelt személyszállítási szolgáltatás**”-ként definiálva.

Ennek a projekttervnek a kidolgozása, megvalósítása során rendkívül fontos tényező, hogy a klaszternek sikerül-e megnyernie a klaszter vagy az ötlet számára egy személyszállítással foglalkozó vállalatot, amely rendelkezik gépjármű állománnyal. Egészen más perspektívákban lehet gondolkodni abban az esetben, ha van ilyen vállalat, és akkor, ha nincs.

A lényeg mégis a szolgáltatás hátterének megalkotása: olyan logisztikai rendszert kell létrehozni, mely **rugalmasan képes kezelni az utazási igényeket**, gyors reagálást tesz lehetővé.

Ennél a pontnál válik egyértelművé, hogy mennyire kapcsolódik ez a terület az előzőhöz: A rendszer létrehozása ugyanis elsősorban informatikai feladat, persze nagyfokú logisztikai szakmai támogatással. Tehát elsősorban élők munkája van. Felmerülhet néhány támogató szoftver beszerzése, valamint olyan hardver elemek megvásárlása, amely a program működését lehetővé teszi. Természetesen amennyiben személyszállítással foglalkozó vállalat is csatlakozik, úgy több hardver elemre is szükség lehet, valamint elképzelhető gépjármű beszerzés is.

Az építészeti terület szintén kevesebb célt érintett közvetlenül. Itt két részterületre koncentrálni a klaszter elsősorban: az épület-automatizációra és a megújuló energiák használatára, annak elterjesztésére. A legfőbb probléma a területen a beruházási költségek nagysága. Ebből fakadóan kicsi a piaci szegmens mérete, nehéz a belépés. A klaszter itt egy még szűkebb részt próbál „megfogni”. Az **intelligens idősothton**⁷ egy olyan kezdeményezés, amely megkönnyíti az emberek, elsősorban az idősek életét a **modern lehetőségek felhasználásával** a belsőépítészet területén.

Mindezek a kezdeményezések együtt, egymással összekötve és külön-külön, sőt, egyes részterületeik is megvalósíthatóak. A klaszternek törekednie kell a kis beruházási igényű megoldások megtalálására, mivel így tudja felvenni a versenyt a nagyvállalatokkal.

⁷ Idősothton alatt egyszerre értünk olyan háztartásokat, amelyekben idős emberek élnek, illetve szociális intézményeket, amelyeket számukra tartanak fenn. Hozzá kell tenni, hogy természetesen ezek a megoldások nem csak az idősek számára jelenthetnek segítséget, hanem azoknak a személyeknek is, akik az általában idősekre jellemző problémákkal küzdenek, például mozgásukban akadályozottak vagy valamilyen okból folyamatos ápolásra szorulnak.

Számos, már működő alternatív megoldási lehetőséget lehetne adaptálni az Intelligens Időotthon projekt keretén belül, például az alábbiakat:

- **Felhasználó-központú otthoni önellátást segítő rendszer:** lényege egy kisméretű eszköz, mely segítségével különböző jeleket adhatunk le (gyors dörzsölés a segélyhívás). Ezek a jelek egy központba futnak, melyek a jelek minőségétől függően vagy digitális formában raktározódnak, vagy veszély esetén azonnal egy ápolóhoz jutnak el. Egy teljesen kiépített rendszer esetén még több szolgáltatás vehető igénybe, és akár az idősök hozzátartozói is használni tudják egy okostelefon segítségével.
- **Elesés-figyelés:** lényege, hogy egy ház vagy egy időotthon helyiségeiben különböző szenzorok vannak telepítve. Ezek a szenzorok a kapott információk alapján jelezni tudják, ha egy idős elesett.
- **Öngondolkodást segítő rendszer** demenciában szenvedők számára: ennek az alternatív megoldásnak a lényege, hogy a demens betegek életvitelének segítésére alkalmas infokommunikációs eszközöket hozzanak létre. Vészhelyzet esetén jelez, a beteg aktivitásait figyeli (és az adatokat feldolgozza) a rendszer, vagy esetleg intelligens gyógyszeradagoló segítségével emlékezteti az idős embert az orvosság rendszeres és megfelelő bevételére. Ezeket szintén igények szerint, specifikusan tovább lehet fejleszteni.
- **Különböző, intelligens robotok** is segítséget tudnak nyújtani az idősök számára. Különböző feladatokat tudnak ellátni a robotok akár hang, akár érintés útján. Vészjelzéseket adhat le, emlékeztethetnek, járásban is tudnak segíteni, és akár kisebb feladatokat is el tudnak végezni.

A már felsorolt innovatív és alternatív ICT megoldások mellett számos más, az idősök gondozásához elengedhetetlen **szakmai újításokat** is be lehet vezetni az ápolók és a gondozók segítségével. Ezek a megoldások segítik az idősök (re)integrációját a társadalomba, a „fölöslegesség” érzését csökkenthetik, és a készségeket is jelentős mértékben javíthatják.

- Egyik ilyen megoldás a komoly játékok (serious games) köre, amely az elmúlt 4–5 évben kezdett rohamos fejlődésnek indulni. Ilyenek lehetnek **különböző stratégiai játékok**, melyek a döntéshozatalra, illetve az ítélőképességre fordít nagy hangsúlyt, vagy különböző játékosabb szoftver esetében pedig a szórakoztatás a cél. Szintén fontos lehet a különböző szoftverekkel való (az idősök közti) együttes kommunikáció is. A Wii alapú játékcsalád pedig mind a mentális, mind pedig a testi rehabilitációt egyszerre képes elvégezni.

Ezen projekt esetében **kétféle beruházási igény** jelentkezik: az egyik, amely az **épület és a környezet fejlesztésére irányul**; a másik, ami az **idősök életkörülményeinek javítására** irányul: ide tartoznak

mindazon befektetések, melyek a már említett ICT megoldásokhoz szükségesek lehetnek. (Ezek leginkább infokommunikációs eszközök: okostelefonok, számítógépek, különböző szenzorok, érzékelők, monitoring rendszerek, szoftverek, robotok.)

A projekt jövőképe, hogy az imént bemutatott projekt-kezdemenyezéseket tagjai által meg tudja valósítani, elősegítve azzal a tagok boldogulását és fejlődését, valamint elősegíteni képes a környező térség fejlődését, életszínvonalának növekedését.

Kraft-relevancia:

- **A klaszter tagjai kreatív szakmában dolgoznak, azonos érdekekkel bírnak, céljaik elérése érdekében partneri együttműködést folytatnak.**
- **Smart city koncepció, iránytaxi, intelligens idősothton rugalmas kiépíthetősége, egyedi továbbfejlesztése.**
- **Komplex, az egyes részproblémákon túlmutató megoldások kínálata.**

Jövőkép

Közös fejlesztések, közös **szolgáltatási portfólió** létrehozása és folyamatos kínálata.

A klaszter **akkreditált klaszterré** válása, és az akkreditációból származó előnyök kihasználása.

1.6 A Teleház mozgalom

A mozgalom létrejötte, célja

A magyar Teleház mozgalom egy **alulról jövő, közösségfejlesztési programból indult 1994-ben, Csákszentpályán**, egy közép-dunántúli kis településről. A következő évben megalakult a Teleház Szövetség, **majd 1999 végére országos mozgalom, széles körű együttműködés bontakozott ki** a teleház hálózat és a szolgáltatások fejlesztése érdekében, és a kormányzat is egyre intenzívebben kapcsolódott be részprogramokkal, támogatással és együttműködéssel.

1997-ben az USAID támogatásával, a „Hálózat a Demokráciáért” Program koordinálásával elindult a Teleházak létrehozását segítő program. Ennek keretében 31 Teleház jött létre.

A program 1998–2000-ben folytatódott, a kormány segítségével – Hírközlési Minisztérium, FVM – ekkor 123 teleház alakult.⁸

Az üzleti szféra 1999-től mutat egyre élénkebb érdeklődést a hálózat fejlesztése és igénybevétele iránt. A non-profit, illetve civil szféra kezdettől fogva részt vett – főként helyi szinten – a teleházak létesítésében és működtetésében.

2000-ben „Átjáró Nemzeti Teleház Stratégia és Program 2000–2006” címmel elkészült az első stratégia, amely 2006-ig tartalmazta a Teleház Mozgalom jövőjére vonatkozó elképzeléseket (Petraskóné Bakodi Erika).⁹

2009-re 360 teleház alakult szerte az országban, havonta 2–3 újabb, önerőből létrejött teleház kéri felvételét a Magyar Teleház Szövetségbe.

Elsőként a könyvtáros szakma kapta fel a fejét a lehetőségre, hiszen az információhoz való hozzáférés biztosítása a könyvtárak alapvető feladata.

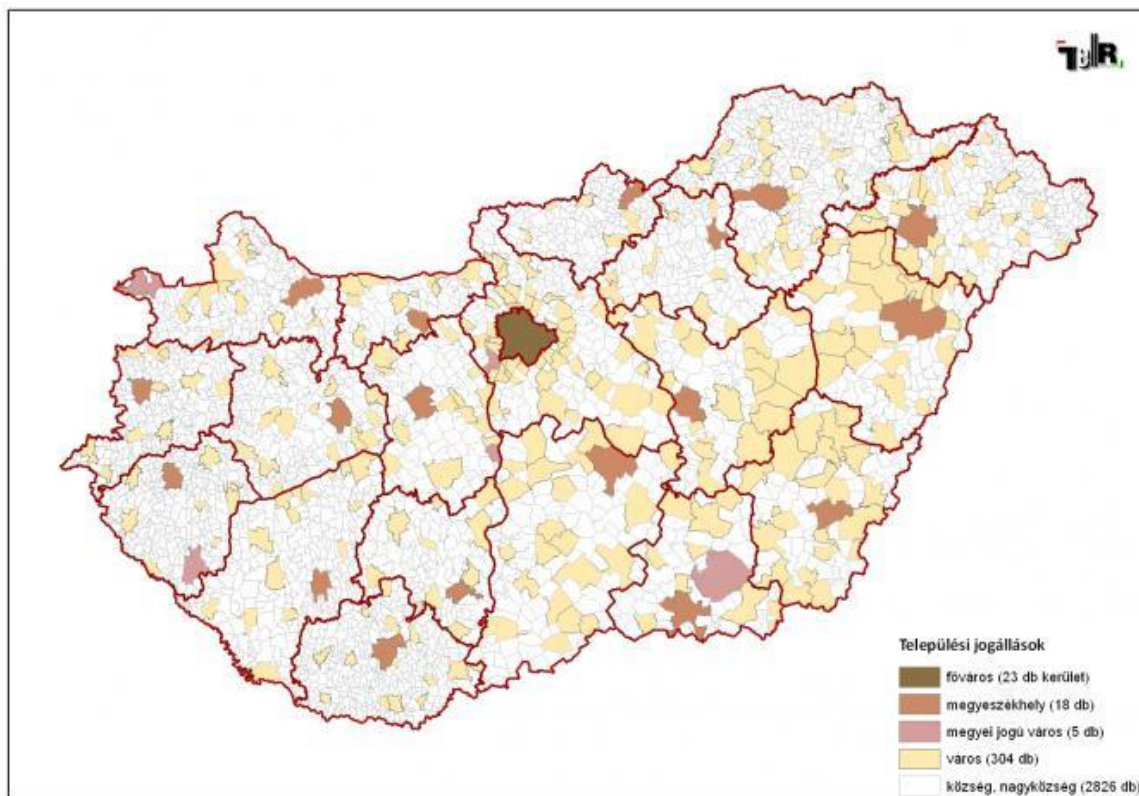
A teleház mozgalom **kezdetben elsősorban civil szervezeti alapokon épült**. A teleház programot befogadó intézmények között éppúgy szerepel művelődési ház, közösségi ház, iskola, önkormányzat, tájház vagy könyvtár. Ráadásul a helyi kisközösségek gyorsan felismerték, hogy a teleházak remek háttérrel, eszközt jelentenek a helyi társadalom problémáinak megoldására és hiányainak pótlására. (Pl. pályázatok írása, rendezvények szervezése, szociális segítő szolgálat kialakítása, fejlesztési tervek készítése, képzések lebonyolítása.) Eleinte tehát kistelepülések közösségei hoztak létre teleházat, hiszen az információhoz jutás szempontjából ők vannak hátrányosabb helyzetben.

⁸ www.telehaz.hu

⁹ Petraskóné Bakodi Erika szakdolgozata, 13. old.

A Teleház mozgalom főbb jellemzői

Ma **Magyarország teleház – világhatalomnak számít**. Számos országból jönnek tanulmányozni a Magyarországi teleházakat, könyvek születnek, jelentős értéként számot adva a magyarországi teleházakról. Itthon azonban a teleházak jövője kérdéses, támogatottságuk a valóságban messze elmarad a köztudatban élő elismertségüktől.¹⁰

2. ábra: Települési jogállások (Forrás: www.terport.hu)¹¹

Mi is a Teleház?

A teleház olyan ember-, és társadalom központú újítás, melynek **célja a közösség fejlesztése**, formálása, ezeken keresztül a településeken élők életminőségének javítása. A Teleház egyben olyan helyszín is, ami lehetőséget biztosít a **közösségi programok szervezéséhez**, eszközöket és segítséget ad a mindennapi élet ügyeinek elintézéséhez, a közösségi lét színterének kialakításához (Petraskóné Bakodi Erika).¹²

¹⁰ www.telehaz.hu

¹¹ www.terport.hu/tematikus-terkepek

¹² Petraskóné Bakodi Erika szakdolgozata, 13. old.

A teleházak célcsoportját az állampolgárok képezik, az ő számukra nyújtják különböző szolgáltatásaikat. A Teleházak többsége olyan vidéki falvakban létesült, melyek lakossága kevesebb, mint 5000 fő. A kormányzat célja az volt, hogy ezeken a településeken biztosítsa a kormányzati információkhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférést, illetve elősegítse a helyi gazdaságok megújulását.

A teleházak nagy része ma a helyi civil szervezetek tulajdonában van, helyi vállalkozások üzemeltetik a helyi közösség igényeinek megfelelő, többek között széleskörű informatikai szolgáltatások nyújtásával.

Mi a Teleház Minimum?¹³

A teleház által nyújtott **minimumszolgáltatásokat** nevezzük teleház minimumnak. A teleház szolgáltatásait nyújthatja non-profit és/vagy vállalkozói alapokon. A teleház név védett védjegy, használatának feltétele a Szövetség tagsága és a Teleház Minimum dokumentumban foglaltak betartása.

Szolgáltatási minimum:

- internet használat biztosítása
- Elektronikus levelezés (e-mail cím biztosítása)
- Számítógép használat biztosítása
- Számítógépes munkák végzése (szövegszerkesztés, nyomtatás, szkennelés, gépelés, szórólap- és plakátkészítés, névjegykártya készítés)
- Számítógépes játék
- Fax küldés/fogadás
- Ügyintézéshez segítségnyújtás és közreműködés
- Civil szervezetek kiszolgálása, civil központi funkciók
- Közhasznú tájékoztatás
- Prospektusár, tájékoztató lapok szolgáltatása
- Helyi hirdetési és hírközpont
- Pályázatfigyelés, írás, és pályázati tanácsadás
- Oktatás és képzések szervezése (nem csak számítógépes)

¹³ „Teleházminimum” – A Magyar Teleház Szövetség belső minősítési rendszere, www.telehaz.hu

A szolgáltatásokat a teleház mindenki számára (korra, nemre vagy bármilyen más szempontra tekintet nélkül) nyilvánosan meghirdetett módon, **egyenlő feltételekkel nyújtja.**

Technikai minimum:

- Internet csatlakozás
- Telefon fővonal
- Számítógépes rendszer:
 - o 1500 fő alatti településen minimum 3 db hálózatba kötve,
 - o 1500–3000 fő közötti településen minimum 5 db hálózatba kötve,
 - o 3000 fő feletti településen minimum 6 db hálózatba kötve + szervergép,
- A szolgáltatások ellátásához szükséges jogtisztta szoftverek,
- CD-író és olvasó,
- Scanner,
- Nyomtató A/4 (fekete–fehér),
- Faxos telefonkészülék,
- Hirdetőtábla.

Működési minimum:

- A működés civil kontrollja
- Minimum egy fő képzett alkalmazott
- Minimum 2 helyiség, mosdó és WC használati lehetőséggel (min. 5 éves szerződés a helyiség használatáról)
- Megfelelő bútorzat
- Nyilvánosan közzétett szolgáltatási és árjegyzék
- Minimum heti 20 óra nyitva tartás – nyilvánosan meghirdetve (Törzs nyitvatartási idő munkanapokon 14–16 óráig – többi idő a helyi igények szerint)
- Épületbiztosítás, az eszközökre vagyonbiztosítás
- Közzétett postacím, telefon/fax szám, e-mail cím
- Belső szabályzatok és nyilvántartások a működéshez

Táv munka¹⁴

A közösség felemelkedésében is jelentős szerepe lehet a teleháznak. Olyan „munkaszervező” központokká válhatnak, ahol lehetőség nyílna távmunka-végzésre, illetve a hátrányos helyzetű, de kedvező természeti adottsággal rendelkező települések intelligens módon fogadni tudnák az urbanizáció káros hatásai elől menekülő szellemi munkásokat.

A Magyar Teleház Szövetség aktív közreműködésével a hazai kistelepülések **új Internetes szakmák és foglalkoztatási rendszerek** megismertetése, elterjesztése által akár a világ távmunka hálózataiba is bekapcsolódhatnak, az országos szintű távmunka hálózat kiépítése pedig alapvető feladat. Sőt, az információk megfelelő csoportosításával, illetve továbbításával nemcsak távmunka, de általános munkaerő koordinációs központtá nőhetnék ki magukat különösen, ha szorosra fűznék kapcsolataikat a munkaügyi központokkal.

Távügyintézés

Mindenféle – közigazgatási, közszolgáltatási – hivatali és egyéb (pl. pályázati) ügyintézés és adminisztráció elérési, közvetítési végpont hálózatává fejleszthetők a teleházak, kapcsolódva a közigazgatás-fejlesztés programjához. Az általános ügyintézési kisegítő szolgálatot teleházas szakmává fejlesztve ezt a tevékenységet – a fenntarthatóság egyik lényeges elemét képező – alapszolgáltatássá lehet tenni.

Távtanulás

A munka melletti tanulás többnyire távtanulást jelent, melynek közege, egyre inkább, a számítógépes világháló, az Internet.

A távoktatás alaphálózatának egységeiként működő teleházakban a teljes hazai és nemzetközi távoktatási kínálatot hozzáférhetővé lehet tenni. Helyi oktatásszervezői hálózat kiépítésével kell a szolgáltatás hatékonyságát és minőségét fokozni. Különös hangsúlyt kell fektetni az informatikai tartalmú képzésekre, aminek teljes eszköztára a teleházakban biztosítható, s melynek eredménye a helyi felhasználók információs írástudásának kialakulása, mely visszahat a teleházak működésére is.

Távkereskedelem, üzleti közvetítések

A legmodernebb, elektronikus üzleti, bank- és vásárlási technikák bemutatásával és meghonosításával a teleháznak kiemelt szerepet kell vállalnia a helyi társadalom, az ott élők komfortérzetének

¹⁴ Petraskóné Bakodi Erika szakdolgozata, 22. old.

növelésében. Ebben az esetben különös jelentősége lehet a helyi erőforrások bevonásának is. Az elképzelések szerint a teleházak segítségével meg lehet szervezni a „bizalmi kereskedelem és szolgáltatások” rendszerét, amely a vevők összebeszélésén alapul.

Helyi gazdaság- és vidékfejlesztés

A teleházak válhatnak a kis településeken működő, országos közszolgáltató hálózatok – térségmenedzserek, falugazdászok, falugondnokok, munkaerő-piaci menedzserek, hegyközségek stb. – általános hálózati hozzáférési pontjaivá, kiszolgálóivá, a teleházak információs hálózata pedig biztosíthatna számukra lehetőséget saját, belső, országos információs hálózataik kialakítására, működtetésére.

Kistérségi területfejlesztés, idegenforgalom

A teleház többi szolgáltatását jól kiegészíti a kistérségi társulások működésének kiszolgálása az alábbi szolgáltatások nyújtásával:

- kapcsolattartás, információgyűjtés- és karbantartás
- elemzések, információrendszerek működtetése, információ-szolgáltatás
- közreműködés a stratégiai programok kidolgozásában
- programmenedzselés, pályázatok
- PR-támogatás, tájékoztatók, konferenciák
- kutatóhelyi támogatás stb.

Jelen és jövőkép¹⁵

Napjainkban a közel 360 teleház szolgáltatásait közel 2,5 millió, többnyire hátrányos helyzetű ember érheti el. A kezdetektől mostanáig mintegy 2 milliárd forintot mozgósított a civil teleház mozgalom, zömmel hazai kormányzati és önkormányzati forrásból, de egyre jelentősebb az önerőből létrehozott teleházak száma is. A teleház hálózat eddigi működésével mintegy 1000 új munkahelyet teremtett és további 5000 önkéntessel dolgozik. **Magyarország népességarányosan világelső a teleházak számát, az információs- és kommunikációs technológiák közösségi elérését tekintve.** A teleházak nagy részét civil szervezet működteti, de sok teleház van a helyi önkormányzat, önkormányzati intézmény vagy akár helyi vállalkozás tulajdonában. De függetlenül a működtetőtől, a teleház

¹⁵ www.telehaz.hu

sikerességéhez minden esetben szükség van a közösség valamennyi szereplőjének, az önkormányzati, üzleti és civil szervezeteknek az összefogására. Bár a teleházak sok közfeladatot is ellátnak, ezért állami finanszírozásban nem részesülnek.

A Teleház Szövetség küldetése a Teleházakon keresztül:

- a közösségek fejlesztése, formálása
- a településen élők életminőségének javítása, különösen a hátrányos helyzetű közösségek tekintetbe vételével
- segítségnyújtás a közösségi programok szervezésében, a közösségtudat alakításában
- az esélyegyenlőség elősegítése
- az emberek mindennapi, személyes ügyeiben való segítségnyújtás
- naprakész internet felület használhatósága, aktuális információkkal a teleházak eszközparkján keresztül

Kraft-relevancia

Civil szervezeti alapokon működő, helyi közösség érdekeit szolgáló, nagymértékben alulról építkező szerveződés – ahol az egyes konkrét teleházak nagymértékben megfelelnek a helyi közösség szabta igényeknek.

Célja nem csupán egyfajta IT-háttér biztosítása, hanem a közösség fejlesztése, a településeken élők életminőségének javítása is.

Innovatív lehetőségek megjelenése a jövőben: távmunka, távképzés, távügyintézés – melyek fontos kitörési pontokat jelenthetnek.

1.7 Az eMagyarország Program

A program létrejötte, célja

Az Európai Unió 1999 decemberében hozta nyilvánosságra az eEurope – kezdeményezést, melyet a köznyelvben eEurope – Információs Társadalmat Mindenkinék stratégiaként emlegettek. Ez a dokumentum a korábbi Bangemann-jelentésben foglaltakhoz képest szemléletbeli változást tükrözött: elutasította az információs fejlődés kizárólag gazdaságközpontúságát és a társadalmi érzékenységet hangsúlyozva az életminőség javítását és a társadalom információs fejlődésbe való bevonását tűzte ki célul. Csatlakozva e célokhoz 2003-ban hazánkban is újtára indult e kezdeményezés.

A Program célja

- az **Internet-elérés kiterjesztése az ország teljes területén**, főként a kevésbé, vagy egyáltalán nem ellátott területekre (falvak, hátrányos helyzetű települések) fókuszálva,
- amíg az állampolgárok jelentős részének otthonában technikai vagy anyagi okokból nincs lehetőség a szélessávú Internet-hozzáférés kialakítására, addig az ország egész területén elérhető, **közösségi Internet-hozzáférési pontok** biztosítsák a világháló használatát.

2003-ban a Magyar Információs Társadalmi Stratégia részeként – a „Hozzáférést mindenkinek” jelszó égisze alatt a működés elindításához az ITP-3, ITP-15 és az ITP-16 kódjelű pályázati konstrukciók keretében eszközöket bocsátottak elsősorban közintézmények (könyvtárak, művelődési házak, iskolák stb.) rendelkezésére. Az országban összesen háromezernél is több közösségi internet-hozzáférési pont jött létre. A program legfontosabb eleme, hogy a számítógépet és az internetet megismertesse a társadalom széles rétegével, csökkentse a digitális szakadékot, azaz nőjön a modern infokommunikációs eszközöket használók és felhasználók tábora.

Az eMagyarország Program a hazai információs társadalom fejlesztésének kiemelt, államilag koordinált eszköze, az **eMagyarország Pontok által** az eKözzolgáltatások igénybevételéhez az **Internet mindenki számára ingyenesen elérhető.**

A program főbb akciói

Az eMagyarország Pontok:

- A lakosok számára **könnyen elérhető nyilvános térben működnek**, ahová a lakosság rendszeresen ellátogat (pl. könyvtár, iskola, polgármesteri hivatal, kultúrház, idősek napközi otthona, teleház, plébánia).
- Állandóan rendelkezésre állnak, meghatározott nyitva tartási rendben és időben várják a látogatókat.
- **Megtalálhatók a nagyvárosoktól a legkisebb településekig.**
- Szakértő segítséget biztosítanak a betérőknek a képzett eTanácsadókkal.

Az egyes eMagyarország Pontok szolgáltatása a helyi igényeknek megfelelően kialakítva, igen széles skálán mozog. Honlapjukon az alapadatokon kívül sok érdekes információt osztanak meg a látogatókkal.

Az eMagyarország Pontból álló hálózat egyik erőssége, hogy bármely Pontra betérő személy ugyanazokat és ugyanolyan szintű szolgáltatásokat vehet igénybe. Az **egységesség** egyik összetevője az **egységes arculat** is. Az „eMagyarország”, az „eMagyarország Pont” és az „eTanácsadó” logó használatával az ePontok hozzájárulnak az egységes arculat kiépítéséhez, melynek célja, hogy az eMagyarország Pontok jól beazonosíthatóak legyenek az állampolgárok részére.

A Magyarország területén működő eMagyarország Pontok számos olyan **lehetőséget biztosítanak minden betérő számára**, melyek az információs társadalomban való boldoguláshoz manapság már elengedhetetlenek:

1. **internet- és számítógép**, illetve különböző **irodai eszközök** (szkenner, fénymásoló, fax, nyomtató) használata,
2. különböző **elektronikus szolgáltatások** és tartalmak használata,
3. internetes álláskeresés segítése,
4. a pontokon dolgozó ügynevezett eTanácsadók helyszínen történő segítségnyújtása a digitális írástudás és az **e-közzolgáltatások** használatának bemutatása által, pl. elektronikus adóbevallás készítése,
5. **ügyfélkapu** regisztráció elindítása stb.

Milyen előnyöket biztosít az eMagyarország Centrum a csatlakozni kívánóknak?¹⁶

1.) **Biztonság:** Az eMagyarország Centrum **biztosítja azt a szakmai segítséget, ami egy színvonalas közösségi internet-hozzáférési pont működéséhez elengedhetetlen.** Segítséget nyújt a munkatársak folyamatos képzésében, az eMagyarország Centrum ügyfélszolgálat a bármilyen kérdés vagy kérdés esetén készséggel áll a hálózat tagjainak rendelkezésére. A Centrum vezetősége folyamatosan lobbytevékenységet folytat annak érdekében, hogy a hálózat tagjai – tevékenységükhöz, illetve szakmai vagy infrastrukturális fejlődésükhöz – különböző pályázati forrásokhoz juthassanak.

2.) **Státusz:** Az eMagyarország Centrum eddigi teljesítménye **presztízt jelent és státuszt kölcsönöz** az eMagyarország Pontoknak. A Centrum különböző rendezvényeinek, oktatásainak során számít az eTanácsadók aktív közreműködésére. Az eMagyarország Centrum hálózatának tagjai egységes arculati elemekkel (logó, banner stb.) fémjelzik magukat.

3.) **Rendszeres interakciók:** Az eMagyarország Centrum **szoros kapcsolatot alakít ki és tart fent a tagokkal** annak érdekében, hogy a Pontok ne érezzék magukat elszigeteltnek – még egy kis vidéki zsáktelepülés esetében sem – és másokkal rendszeres interakciókba léphessenek. Ezt e-mailben, hírlevelekben, körlevelekben, kérdőívekkel, illetve telefonos megkeresésekkel oldják meg, valamint először 2009-ben workshopok (szakmai továbbképzés) szervezésével is, melyet az ország 7 régiójában, az eTanácsadók számára rendeztek. A kialakított Területi eMagyarország Központok feladata, hogy az alulról jövő kezdeményezéseket, ötleteket, problémákat, sikereket eljuttassák a Centrumba és hozzájáruljanak az országos hálózat még hatékonyabb működtetéséhez.

4.) **Egymás segítése:** A hálózat legfontosabb erőforrása az egymás közötti szakmai segítségnyújtásban rejlik. A Centrum az eMagyarország Pontoknak nyújtott szakmai segítségen túl hozzájárul az eMagyarország Pontokat legtöbbször fenntartó önkormányzatok településmarketingjéhez azzal, hogy az eMagyarország Pont által szervezett rendezvények beszámolóit ingyenesen közzéteszi a honlapján. Az eMagyarország Pontok pedig a Centrum munkáját segítik azzal, hogy az időközi eKérdőíveket, statisztikai felméréseket interneten kitöltik és elküldik, ami a Centrum hosszú távú szakmai stratégiájának kialakításában játszik kulcsfontosságú szerepet. A már említett lobbytevékenység pedig olyan anyagi segítségnyújtást jelent a Pontok számára, amely sok esetben jelenti az egyetlen fennmaradási lehetőséget egy-egy kistépülés esetében.

5.) **Célok megvalósítása:** A hálózat legfontosabb célja szakértői segítség nyújtása a digitális szakadék leküzdésében és az elektronikus közszolgáltatások elterjesztésében. Az eMagyarország Pontok széleskörű szolgáltatásai igénybevételének köszönhetően hosszú távon csökkenhet az okmányirodák leterheltsége is. Mindezek közvetve járulnak hozzá a regionális különbségek leküzdéséhez,

¹⁶ <http://www.emagyarorszag.hu/web/guest/milyen-elonyokat-biztosit-a-csatlakozas>

munkahelyek teremtéséhez és megtartásához, a fiatalok helyben maradásához, a munkanélküliség csökkentéséhez, a munkaerő helyben maradásához és az esélyegyenlőség megteremtéséhez.

Elért eredmények

Hozzáértést Mindenkinnek

A 2007–2008-as időszakban a Program új koncepció alapján folytatódott, amely már nem az eMagyarország Pontok technikai eszközökkel való ellátását tekintette a legfontosabb támogatási területnek, hanem a **szolgáltatásokat megvalósító környezet** felépítését, a hozzáértés biztosítását az eMagyarország Pontokon.

Ennek megfelelően:

- felállításra került az eMagyarország Centrum, mely koordinálja, támogatja, tutorálja az ország különböző részein lévő eMagyarország Pontokat, számukra ügyfélszolgálatot biztosít,
- pályázati konstrukció keretében (eMOP – 2007) 280 millió forint támogatás került több mint 1000 eMagyarország Pontra,
- egy ingyenes, 60 órás akkreditált képzés elvégzésével 939 képzett eTanácsadó kapott oklevelet, akiknek feladata lett, hogy megismertessék a lakossággal az interneten elérhető közigazgatási és üzleti szolgáltatásokat, és segítsék azok használatát, azaz biztosítsák a hozzáértést az eMagyarország Pontokon,
- az eMagyarország Pontokat látogató lakosok internet-használati szokásainak megfigyelése érdekében egy ún. monitoring szoftver került kifejlesztésre és az eMagyarország Pontokon lévő gépeken telepítésre,
- megvalósításra került több pilot-projektet (helyi közösség és társadalomfejlesztő szolgáltatási pilot-projekt, eKözszolgáltatási pilot-projekt, hátrányos helyzetűek pilot projekt).

Az eMagyarország Program 2007-ben létrehozta az **eTanácsadói rendszert**. Az eTanácsadók szakértő segítséget nyújtanak az eMagyarország pontokon valamennyi érdeklődőnek.

Az eMagyarország Ponton dolgozó eTanácsadók közül 800 fő képzett információs társadalmi szakemberként a TÁMOP 2.1.2 Idegen nyelvi és informatikai kompetenciák fejlesztése című kiemelt projektben vett részt. A projektben 100 ezer fő **informatikai és idegen nyelvi képzése** valósult meg, ehhez kapcsolódóan az eTanácsadók feladata a motiválás, toborzás, mentorálás. Ezzel jelentősen

hozzájárulnak, hogy a képzések minél inkább helyi, kisközösségi szinten valósuljanak meg, növelve a kistélepülésen élők kompetencia fejlesztését, és a projekt országos lefedettségét.¹⁷

A kutatások szerint azonban a létrejövő eMagyarország Pontok nem érték el maradéktalanul a céljukat, a Program inkább mennyiségi, mint minőségi eredményeket tudott felmutatni. A hiányosságok alapvetően három probléma köré csoportosultak:

- az eMagyarország pontokon nyújtott szolgáltatási szint elégtelensége,
- az eMagyarország Pontokon a felelős szakértő, az Internethasználatban való segítségnyújtás hiánya,
- az egész Programot kézben tartó központi felügyelet hiánya.

A Program hibái mellett mindenképpen lényeges eredmény volt, hogy 2006 végére kiépült maga az infrastruktúra, létrejöttek a korábban ismeretlen fogalomnak számító közösségi eMagyarország Pontok.

A program nyomán új irányvonalainak, célkitűzéseinek, és megtett lépéseinek köszönhetően hazánkban is megvalósul az esélyegyenlőség javításához széles körűen hozzájáruló, kiterjedt társadalmi bázisra épülő információs társadalom.

Hozzáértést Mindenkinnek, Hálózatot építünk

A Program 2008. november – 2010. március 31-ig zajló szakaszában a Program középpontjában továbbra is maradt:

- az eMagyarország Pontokon elérhető szolgáltatások bővülése és a szolgáltatási szint növelése,
- a lakosokat az internethasználat, a webes alkalmazások, az eKözszolgáltatások igénybevételében segítő szakértő eTanácsadók képzéseinek és továbbképzéseinek megteremtése és
- az ePontok központi felügyelete, mentorolása, azaz az eMagyarország Centrum mind hatékonyabb működésének megvalósítása.

A program új elemeként jelent meg, hogy az elmúlt évek alatt különböző pályázati konstrukciók során eMagyarország Pont státuszt szerzett intézményeket, civil szervezeteket, önkormányzatokat, egyházi jogi személyeket, vállalkozásokat hálózatba szervezték, ezzel is erősítve az **egységes szolgáltatási szint** megvalósítását az ország **valamennyi eMagyarország Pontján**. A hálózati működés

¹⁷ <http://www.emagyarorszag.hu/web/guest/emagyarorszag-programrol>

elengedhetetlen feltételeként meghatározásra kerültek az egyes eMagyarország Pontok, ill. eTanácsadók arculati elemei, és megszületettek az együttműködés, a hálózathoz való csatlakozás feltételei.¹⁸

Eredmények

- Az anyagilag hátrányos helyzetű lakosság részére díjmentesen elérhető az internet
- Nőtt az internet penetráció az elmaradott térségekben
- Közösség formáló erő a kistelepüléseken
- Az esélyegyenlőség, a felemelkedés lehetősége
- Nemzetközi elismerés az országnak

Az eMagyarország Program Európa 35 legjobb projektje között szerepelt az e-Befogadási Miniszteri Konferencián és Kiállításon! Az Európai Bizottság által meghirdetett e-Befogadási Díj 2008 pályázaton az eMagyarország Program Európa díjazott lett az e-Befogadó Közszolgáltatások kategóriában.

Kraft-relevancia

eMagyarország Pontok könnyen elérhetően, helyi szinten, ugyanakkor hálózatba szervezett módon működnek, közösségformáló erejük jelentős, egyben képesek az alulról jövő kreatív kezdeményezések becsatornázására és felkarolására.

A program jövőképe

- Az ország Európai Unió felzárkózásának fontos része
- Az e-közigazgatás elterjesztésének lényeges infrastruktúrája
- A társadalmi esélykülönbségek mérséklésnek jó eszköze¹⁹

¹⁸ <http://www.emagyarorszag.hu/web/guest/emagyarorszag-programrol>

¹⁹ Cseterki Imre prezentáció: www.kistolmacs.hu/kihop/dokumentumok/konferencia/.../cseterki_imre.ppt

1.8 Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT) program²⁰

IKSZT létrejötte, célja

Az elmúlt évtizedek talán egyik legszembetűnőbb társadalmi folyamata a **hagyományos közösségi együttműködési formák átalakulása**, a kulturális-közösségi szolgáltatások sorvadása, mindazon **közösségi terek eltűnése**, amelyek korábban jelentősen meghatározták a vidéki társadalom érintkezési formáit és csatornáit. Ennek egyik formája lehet az Integrált Községi és Szolgáltató Tér, mozaiknevén az IKSZT.

Az IKSZT elnevezés **nem egy új intézményformát, hanem sokkal inkább egy szemléletet, modellt jelöl**, melynek lényege, hogy Integrált Községi és Szolgáltató Tér egyszerre:

- olyan épület, amely keretet biztosít minden ágazat, szakterület számára, hogy **közszolgáltatásait hozzáférhetővé tegye a vidéki településeken és térségekben élők részére**;
- szolgáltatásszervezési modell, amely hozzájárul az egyes (köz)szolgáltatások fenntarthatóságához, szakmai és finanszírozási szinergiájuk megteremtéséhez;
- közösségi tér, amely befogadja és támogatja a helyi közösségi indíttatású, illetve közösségi célú kezdeményezéseket, folyamatokat, az ott dolgozó szakember pedig támogatja azokat.

Az IKSZT alapvetően egy **komplex kormányzati intézkedést, pályázati programot takar**, melynek keretét és anyagi háttérét az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (ÚMVP; jelenleg Darányi Ignác Terv – DIT) biztosítja. Az intézkedés pénzügyi forrást nyújt a vidéki kistelepülések többnyire kihasználatlan, leromlott infrastruktúrájú közösségi, közművelődési épületeinek felújítására, műszaki korszerűsítésére.

Az IKSZT azonban nem pusztán építkezés, hanem egy-egy település, térség lakosainak, közösségeinek helyi igényeik, szükségleteik, hagyományaik méltó környezetben való ápolását biztosíthatja, így adva új teret **önszerveződő képességük kiteljesítéséhez**, a közösség megújulásához. A vidék esélyegyenlőségének érdekében szükség van tehát olyan **fenntartható közösségi terekre**, amelyek által a kistelepüléseken is hozzáférhetővé válnak az életminőséget javító közösségi, kulturális,

²⁰ Budinszky István: Rövid összefoglaló az Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT) programról.

közművelődési, szociális, egészségügyi, üzleti, információs, kommunikációs és adminisztratív szolgáltatások.

Elért eredmények

Annak érdekében, hogy az életminőséget döntően befolyásoló új tartalommal teljenek meg a korábban működő, ám mára sokszor lepusztult közösségi terek, új, a 21. század kihívásainak megfelelő működési formákat kell létrehozni. A kulturális kínálat, a feladatok és szolgáltatások új szemléletű szervezése lehetőséget adhat a **vidéki települések megújulására, a társadalmi kohézió erősítésére.**

Az alábbiakban kifejtett pályázati program nem új kezdeményezésként jelenik meg, hanem a már meglévő intézményi és szolgáltatási hálózatok tapasztalataira épít, a közművelődési intézményrendszerre, a teleházakra, eMagyarország, Foglalkoztatási és Információs Pontokra, EURODESK és ifjúsági információs pontokra, valamint egyéb, helyben fontos formációkra.

Hivatalosan **jelenleg 411 db IKSZT** címbirtokos szervezet működik, támogatásáról 146 szervezet mondott le (2013. novemberi adatok alapján).

A támogatási kérelmüket benyújtó szervezetek közül 635 IKSZT címbirtokos szervezet részesült támogatásban közel 27 milliárd forint forrás felhasználásával.

A 635 támogatott IKSZT-t működtető szervezet 70%-a költségvetési, 28%-a a non-profit, valamint 2%-a egyházi fenntartású szervezet. A 33 LHH kistérségből támogatásban részesült IKSZT címbirtokos szervezetek száma 135 db. A 635 települést érintő összlakosságszám mintegy 1,16 millió fő, átlagos településméretük 1821 fő. A **támogatás** a kitűzött céloknak megfelelően **nagymértékben** azokat az **1000 fő lakosságszám alatti falvakat érinti**, amelyek számára az intézményfenntartás és a közszolgáltatások biztosítása pénzügyi szempontból a legsúlyosabb teher.

A támogatott kérelmek háromnegyede meglévő épületek felújítását szolgálja, egynegyede bővítést támogat.

A kötelező és választható szolgáltatások köre

A Címpályázat az IKSZT-et működtető szervezetek számára kötelező és opcionális feladatokat határozott meg. A kötelezően, azaz minden IKSZT-ben biztosítandó szolgáltatások köre az alábbiak szerint került meghatározásra:

- helyszín és feltételek biztosítása a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) tájékoztatási pont működtetéséhez;
- **ifjúsági közösségi programok szervezése**, ifjúságfejlesztési folyamatok generálása és a folyamatok nyomon követése, ifjúsági információs pont működtetése, fiatalok közösségi szerveződésének és részvételének támogatása, ifjúsági információs pult működtetése;
- **közművelődési programok** szervezése;
- a lakosság és a vállalkozások **információhoz való hozzájutásának elősegítése**;
- a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény 65. § (2) pontjában meghatározott nyilvános **könyvtár működtetése** vagy mozgókönyvtári ellátás biztosítása vagy – kizárólag abban az esetben, ha a településen az IKSZT megvalósulási helyszínétől eltérő helyszínen a nyilvános könyvtári vagy mozgókönyvtári ellátás elérhető – olvasósarok működtetése;
- közösségi **internet-hozzáférés** biztosítása az önállóan, teleházban vagy könyvtárban működő eMagyarország ponton (közösségi információs hozzáférési pont).

Az IKSZT címpályázat során a pályázó szervezetek az alábbi opcionális szolgáltatások közül választhattak, igazodva a helyi igényeikhez:

- közösségfejlesztési folyamatok generálása, folyamatkövetése;
- helyszín biztosítása civil szervezetek számára;
- az iskolai felzárkózást segítő, a középiskolai tanulmányokra felkészítő, tanítási időn túli tankör megvalósítása 6–18 éves gyermekek és fiatalok számára;
- a gyermekek (különösen a 0–5 évesek) foglalkoztatását, óvodai felkészítését célzó nappali, délelőtti szabadidős, fejlesztő programok megvalósítása;
- egészségfejlesztési programok megvalósítása;
- üzlethelyiség(ek) kialakítása a helyi vállalkozók támogatása érdekében;
- postai szolgáltatás nyújtása kizárólag azokon a településeken, ahol a Magyar Posta Zrt. a postai szolgáltatást a Postapartner Program keretében vállalkozásba való kiszervezés útján kívánja működtetni, és a meghirdetett pályázatra jelentkező IKSZT címbirtokos vagy együttműködő partnere a postai szolgáltatás üzemeltetési jogát elnyerte és a Magyar Posta Zrt.-vel szerződést kötött;
- elektronikus közigazgatási végpont szolgáltatások biztosítása (Közháló végpont);

- Állami Foglalkoztatási Szolgáltatások (ÁFSZ) információs pont kialakítása.

A legnépszerűbb, szinte minden település által vállalt szolgáltatás a közösségfejlesztési folyamatok segítése, illetve a helyszín biztosítása a helyi civil szervezetek számára.

Az **egy helyen megtalálható szolgáltatások** nemcsak gazdaságosabban működtethetők, hanem **közösségteremtő, illetve megtartó erővel is bírnak** azért, hogy ott valamennyi korosztály és érdeklődő megtalálhatja a számára fontos szolgáltatásokat és programokat. Az IKSZT működtetése érdekében kötelező 1 fő főállású, vagy pedig 2 fő részmunkaidőben alkalmazott munkatárs foglalkoztatása (a támogatás segítséget nyújt bérük finanszírozásához). Az IKSZT munkatársak folyamatos, közvetlen kapcsolatot tart fenn a szolgáltatásokat igénybe vevőkkel, így az ő igényeikhez, szükségleteikhez alakíthatja az IKSZT által nyújtott szolgáltatásrendszert. A program keretében lehetőség van üzlethelyiség(ek) kialakítására a helyi vállalkozók számára, amely a fenntarthatóság biztosításához is hozzájárul.

Jövőkép

A jelenlegi programozási időszak végeztével megszűnik az EMVA által a humánerőforrásra fordítható támogatás, ezért a következő időszak során elengedhetetlen a vidéki többfunkciós szolgáltató központok számára a megfelelő képzettséggel és gyakorlattal rendelkező humán erőforrás jelenlétének biztosítása. A strukturális alapok felhasználását illetően az új időszak lehetőséget ad arra, hogy ún. **„multifund” támogatási konstrukció** keretében a Humán Erőforrás Operatív Programmal közösen, alapvetően hosszú távú projektfinanszírozáshoz kapcsolódóan a **többfunkciós** (tudásátadást biztosító és szolgáltatásokat is nyújtó) **közösségi terek működtetése biztosított legyen**. Mindez egyrészt a már működő, a később kidolgozásra kerülő szakmai szempontoknak megfelelő IKSZT-k továbbfejlesztését, másrészt a helyi közösség egészét szolgáló új többfunkciós közösségi szolgáltató terek létrehozását jelenti – lehetőség szerint meglévő épületekben.

A társadalmi vitára bocsátott Vidékfejlesztési Programban megfogalmazott fejlesztés tervezett elemei:

- Integrált könyvtár, információs és közösségi szolgáltatás („település nappalija”) – megyei szintű pénzügyi és szakmai koordinációval;
- Alapvető (szociális és műszaki infrastrukturális) szolgáltatásokat biztosító közösségi terek – kifejezetten a leghátrányosabb helyzetű településeken, szegregátumokban;

- Mezőgazdasági gyakorlati tudásátadást szolgáló terek, bemutató kertek, tankertek a táj- és környezetgazdálkodási szemléletformálás céljából, a gyakorlatban mutatják be egy gazdálkodási egység működését, előnyben részesítve az őshonos és tájfajtákat alkalmazó, a háztáji, illetve ökológiai gazdálkodási formát. Elsősorban a népi építészeti értéket képviselő, használaton kívüli épületek, majorok, tanyák, iskolakertek lehetnek a helyszínek.
- Sport-, szabadidős- és öntevékeny kulturális tevékenységek, tanórán kívüli foglalkozások, önismereti képzések, mentális tréningek, programok támogatása. Elsődleges cél a helyi közösség aktív részvételének elősegítése, a helyi értékek megőrzése, illetve új értékek létrehozása.
- A képzett fiatalok helyben tartása, illetve hazatérése érdekében „fecskeház” típusú fejlesztések, szolgálati lakások támogatása (szolgáltatásfejlesztéshez kapcsolódva!).
- Az örökségvédelemmel kapcsolatos helyi stratégiák, feladatok, fejlesztési tervek meghatározása, az örökség megőrzését, fenntartását és továbbadását biztosító tevékenységi formák, a hasznosítást szolgáló beruházások támogatása. Cél a helyi tárgyi és szellemi kulturális, néprajzi, természeti örökség fenntartását, illetve későbbi hasznosítását szolgáló integrált fejlesztések előkészítése, a helyi kulturális örökség számbavétele és értelmezése.
- Fiatalok számára a térségre jellemző kézműves és népi iparművészeti hagyományok megismertetését, a hagyományos mesterségek elsajátítását célzó gyakorlatorientált képzési lehetőségek

Kraft-relevancia

A kezdeményezés képes befogadni és támogatni a helyi közösségi indíttatású, illetve közösségi célú kezdeményezéseket, folyamatokat.

Új szemléletű szervezése lehetőséget adhat a vidéki települések megújulására, a társadalmi kohézió erősítésére, a vidék esélyegyenlőségének javítására.

1.9 Adj helyet a helyinek

A program létrejötte, célja

A Pannon Helyi Termék Nonprofit Kft. és a Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület, valamint regionális partnerszervezeteik hálózati mozgalmat indítottak 2012-ben „**Adj Helyet a Helyinek**” címmel.

A mozgalom közvetlen célja a **helyi alapanyagokból**, – helyi tudással és munkával – **előállított élelmiszerek és kézműipari termékek népszerűsítése**, a hazai fogyasztásban játszott szerepük növelése. Ennek középpontjában áll:

- a kiváló minőséget, de kis mennyiségben előállító termelők piaci ismertségének növelése, értékesítési lehetőségeik bővítése,
- értékesítési (népszerűsítő) pontok hálózatának kialakítása, amelyek lehetőséget adnak arra, hogy a termelő 40 km-es körzeten belül el tudja adni termékeit,
- bevásárló közösségek létrehozásának segítése, hogy a termelő és a vásárló közvetlenül egymásra találjon,
- az értékesítési helyeket a termékekkel és a termelőkkel szervesen összekapcsoló komplex marketing tevékenység.

Mindezen keresztül a mozgalom elindítói hozzá kívánnak járulni ahhoz, hogy a **termékek változatossága és minősége javuljon**, a vásárlók a **termelőtől közvetlenül** vagy közvetítő által termelői árhoz közeli áron juthassanak hozzá a termékekhez, **csökkenjen a termékek által megtett távolság**, és a hazai **vásárlók** a terméken keresztül **megismerjék a termelőt**, és annak **a tájának az értékeit, turisztikai lehetőségeit** is, ahonnan a termék származik.

A mozgalom során első lépésben mintegy **70–80, az országot egyenletesen lefedő „Adj Helyet a Helyinek” pontot** kívántak létrehozni, ahol a vásárlók **közvetlenül, a termelői árhoz közeli áron** juthatnak hozzá a helyi termékekhez a kihelyezett – vagy a hely gazdája által biztosított – polcokról. Amennyiben az értékesítés komolyabb volument is elér, a termékek kereskedelmi forgalmazása is lehetséges.

Ezekhez a **helyekhez csatlakozhatnak** már meglévő vagy újonnan szerveződő **bevásárló közösségek**, amelyek lehetőséget biztosítanak a termelő és a vásárló személyes találkozásával megvalósuló árucserére.

Terjedőben az a szemlélet, mely szerint helyi termékek vásárlásával **erősíthetjük a helyi gazdaságot**. A helyi termékek fogyasztásával kedvező hatásokat fejtünk ki a térség fejlődésére, a helyiek életére, így többek között helyi termékekhez kötődő **munkahelyek létrehozását** vagy megőrzését támogathatjuk, a munkanélküliséget és a **térségből való elvándorlás mértékét pedig csökkenthetjük**.

Növelhetjük a helyi vállalkozások bevételeit, amelynek köszönhetően az érintett önkormányzatok adóbevételei is emelkednek, vagyis több jut helyben oktatásra, szociális ügyekre és más közösségi célokra.

A termékek előállításának folyamata **sokszor turisztikai látványosság és program is lehet**, így a termékek vásárlásával elősegíthető a turisztikai térség kínálatának bővülése és növelhető a térség vonzereje. Számos helyi termék szorosan kapcsolódik a hagyományokhoz – amennyiben érdeklődünk az ilyen jellegű áruk, ajándéktárgyak iránt, az segíti a településre, tájra jellemző motívumok, szokások fennmaradását, illetve újjáélesztését.

Kiemelendő, hogy a helyi termékek vásárlásával, termelésével **csökkenthetjük** az áruszállítás okozta **környezetszennyezést**, hiszen nem több száz vagy rosszabb esetben több ezer kilométerről érkeznek az árucikkek, hanem közvetlen közelről – kedvező esetben a termék szinte „0 kilométeres”.

A hálózat jellegzetességei

A tervezett civil hálózat elsősorban a létrehozó partnerek tudására és erőforrásaira tud építeni.

A fent leírt okok következtében a helyi termékek piacra jutását segítő civil szervezetek általános tapasztalata, hogy maga a termékértékesítés üzleti értelemben veszteséges, legjobb esetben nullszaldós. A szervezetek ilyen irányú tevékenységüket jelentős mennyiségű önkéntes munkaidő ráfordításával, természetbeni juttatásokkal (pl. térítésmentes szállítás saját járművel, telefon-, internetköltségek stb.) és/vagy pályázati pénzek (EU-s és hazai források) segítségével tartják fenn. Mint ahogy minden fejlesztés, a helyi termékek piacra juttatása is beruházás-igényes, azonban itt rövidtávon profitorientált befektetők megjelenése nem várható (hacsak nem egy nagyobb állami támogatás reményében). A civil szervezetek azonban a közcélok (munkahelyteremtés, helyi termékek alacsonyabb környezetterhelése, hagyományok, kulturális értékek őrzése, közösségépítés, vidékfejlesztés stb.) érdekében általában a várható profittól, bevételtől függetlenül végzik munkájukat (egy határig). E közcélok elérése érdekében a civil erőforrásokat közpénzekkel lenne fontos kiegészíteni. Ez nemcsak azért lenne fontos, hogy az egyébként is végzett tevékenységek legalább nullszaldósak lehessenek, de azért is, hogy a tevékenységeket folyamatosan végezhessek. Az ingadozó

forrásellátottság miatt a helyi termékek piacra jutását segítő akciók is sokszor projekthez kötöttek, ami a termelők és fogyasztók e tevékenységekbe vetett bizalmának megerősödését aligha szolgálják.

Középtávon a civil hálózatnak bizonyosan számolnia kell azzal, hogy jelentősebb tőkeinjekció nélkül kell tevékenységét kialakítania, illetve működtetnie. Ezért **az együttműködés kezdetén azokra az értékesítési csatornákra kell alapozni a feladatvégzést, melyeket a hálózat tagjai már kiépítettek, van tapasztalatuk azok működtetésében.** Hálózati tagoknak tekintjük azokat, akik jelen projekt lebonyolítása során kinyilvánították tevőleges részvételi szándékukat, illetve részt vettek az egyeztetéseken, az anyagok elkészítésében.

Az értékesítés, illetve a fejlesztési lehetőségek **első lépcsőjének** tervezésekor a hálózati tagokra építenek, valamint azokra a külső partnerekre, akiket a hálózati tagok meg tudnak szólítani, be tudnak vonni (pl. új boltok, éttermek a működési területükön, ahol helyi termék sarok alakítható ki).

Második lépcsőként azok a partnerek vonhatók be, akikkel a kapcsolatfelvétel megtörtént, vagy régebb óta van már együttműködés. Ezekkel a partnerekkel részletesen tisztázni kell a közös munka peremfeltételeit.

Harmadik lépcsőben, a hálózati működés stabilizálása után érdemes megkeresni nagyobb, országos szövetségeket az együttműködés kialakítása érdekében.

Jövőkép

Értékesítési pontok

Az értékesítési pontok hálózatának alapja lehet a civil szervezetek által már működtetett alkalmi és rendszeres piacok, boltok, tájtermék-polcok, házhozszállítási, dobozrendszerek stb. Az együttműködő kezdeményezések felajánlják értékesítési pontjaikat a hálózati együttműködés számára. **Az értékesítés elsődleges helyszínei a rendszeres vásárok, piacok, illetve a partner-boltokban kialakítandó tájtermék-polcok, sarkok.**

Az együttműködés előnye lehet egy egységes, de a változatosságot és helyi sajátosságokat tükröző arculat, ami a fogyasztókat segíti a védjegyek közti eligazodásban és a termékekhez való hozzáférésben. A hálózati együttműködés segítségével komolyabb eladási volumen célozható meg. Fontos lenne, hogy a helyi partnerek felvállalják, az egységes arculat marketing elemeit (a sajátjuk mellett) megjelenítik az értékesítési pontokon – kiteszik a logót a standokra, polcokra stb. Az együttműködés előrehaladtával, ismertségének, sikerének növekedésével az értékesítési pontok száma is nőhet.

Ezekhez a **helyekhez csatlakozhatnak** már meglévő, vagy újonnan szerveződő **bevásárló közösségek**, amelyek lehetőséget biztosítanak a termelő és a vásárló személyes találkozásával megvalósuló árucserére.

Az értékesítési pontok száma folyamatosan növekedhet, és lehetőséget kínálnak arra is, hogy a minősített termelők közvetlenül szállítsák termékeiket a hozzájuk közel lévő pontokra.

A mozgalom formalizálására együttműködési megállapodások kötésével kerül sor. Az együttműködési megállapodás aláírói **konzorciumot hoznak létre a helyi termékek népszerűsítése, és ezen keresztül a helyi értékek megőrzése és a vidék megmaradásának segítése érdekében.**

A konzorcium nem törekszik önálló jogalanyiségra, működésének alapját a tagok és a partnerek között fennálló megállapodások adják. Ezek a megállapodások tételesen:

- a mozgalom működtetését végző szakmai szervezetek közötti megállapodás,
- a mozgalomba bekapcsolódó termék-előállítókkal kötött megállapodás,
- értékesítési helyekkel kötött szerződések,
- külső szakmai partnerekkel, médiatámogatókkal, szponzorokkal kötött **eseti szerződések.**

Az **országos hálózat kialakítása folyamatban van.** Jelenleg a Nyugat-dunántúli régióban indult el több kezdeményezés is az ellátási lánc lerövidítésére. Jelenleg Szombathelyen **3 bevásárló közösség működik**, márciusban pedig elindul a termelői piac is.

Kraft-relevancia

Helyi alapanyagokból – ottani tudással és munkával – előállított élelmiszerek és kézműipari termékek népszerűsítése, értékesítése, mely a helyi gazdaságot erősíti; mindez jelentős, szektorokon átívelő, erős együttműködési potenciált magában foglaló, összehangolt cselekvést jelent.

Helyi sajátosságokat tükröző arculat, helyi értékek, helyi identitás megőrzése, a helyben működő vállalkozások támogatása, lakosság helyben tartása.

1.10 Pannon Helyi Termék Klaszter – bevásárló közösség

A klaszter létrejötte, célja

A Pannon Helyi Termék Klaszter története nem mai kezdetű. Gyökerei egészen 2004-ig nyúlnak vissza, ha az abszolút kezdetekről beszélünk. 10 év tapasztalata, tanulságai, eredményei szűrhetők le, amikor összegzésre készülünk tevékenységét illetően.

A klaszter megalakulása – 2005 – előtt nagyjából egy éves előkészítő periódusban Oszkóhoz és a Vasi Hegyháthoz köthetően lelkes magánemberek, civil szervezetek és önkormányzatok egy értékleltárba kezdtek. Céljuk az volt, hogy **a térségben feltérképezzék, melyek azok a régi mesterségek, amelyek még fellelhetők**, illetve milyen tudás az, ami még a ma embere számára elérhető ebből a tradicionális kincsből. A felmérés eredménye meglehetősen lesújtó lett: kiderült, hogy – ha nem tesznek valamit érdemben az elkövetkezendő néhány évben – az ősi mesterségek és velük a mesterek, no meg mesterségbeli tudás el fog tűnni. Azonnal adódott hát a célkitűzés: a mesterségeket meg kell menteni. Induláskor még csak a Vasi Hegyhátban gondolkodtak, azonban hamar kiderült, hogy a kistérségi összefogás kevés lesz a feladat végrehajtásához. **Az eredményesség érdekében célszerűnek látszott nagyobb egységben gondolkodni, így végül a Klaszter régiós szintű együttműködés kinyilvánításával alakult meg.**

A Pannon Helyi Termék Klaszter megalakulásakor még nem elsősorban a termék-előállítók voltak fókuszban. Úgy gondolták, hogy elsődlegesen szervezeti együttműködésben kell gondolkodni, mert így könnyebben lehet pályázati és döntéshozói támogatást is elnyerni a misszióhoz. Volt azonban valami, amivel nem számoltak: ebben az időben a helyi termék fogalma még egyáltalán nem is létezett. 2005 őszén 13 nyugat-dunántúli szervezet – közöttük népművész egyesületek, falusi turizmus-szövetségek, önkormányzatok, önkormányzati társulások, civil szervezetek – együttműködési megállapodást kötöttek, és létrehozták a Pannon Helyi Termék Klasztert. **A Klaszter gesztora az Oszkói Hegypásztor kör lett.**

A klasztert, mint működési formát azért választották, mert úgy gondolták, hogy így – az egységes érdekképviselő mellett – a pályázati lehetőségeket jobban ki tudják használni.

Alapvető célként határozták meg – immár régiós szinten:

- **a termelők és termékeik feltérképezését és felkarolását,**
- **segítségnyújtást az értékesítés területén, és**
- **a vidéki gazdasági fejlesztést.**

Elért eredmények

2010. fordulópont volt a Klaszter életében, amikor is országos szintű egyeztetésekre érkeztek meghívások, és ekkor indultak el olyan országos szintű szerveződések is, mint amilyen például az Adj Helyet a Helyinek mozgalom.

A 2005-ös megalakulást követően első lépésben hozzáfogtak **a régiós termék-előállítók feltérképezéséhez**. Két év alatt 100 termelőt sikerült látókörbe vonni, mely a felmérésen és dokumentáláson túl rendszeres kapcsolattartást és az értékesítés területén történő együttműködést is jelentett.

A következő fontos lépésként a Klaszter-tagok– 2007-ben – létrehozták a **Pannon Helyi Termék Nonprofit Kft.-t**. Erre a megnövekedett klasztermenedzsmenti feladatok ellátása mellett azért is volt szükség, hogy **hatékonyabbá váljon a pályázati lehetőségek kihasználása**, valamint, hogy a Kft. a közös értékesítési és marketing feladatok ellátásában is segítségére legyen a Klaszter tagjainak.

Ekkor már nagy igény mutatkozott az **egységes arculattal** történő közös vásárlásokra, mint az értékesítés-fejlesztés egyik hatékony eszközére. Ehhez 16 pavilont sikerült vásárolni, s ez az elem a mai napig fontos komponense a Klaszterhez csatlakozó termék-előállítók értékesítés-fejlesztésében.

Ezt követően elindultak közös értékesítések: elkészült a **honlap**, melyre felkerültek a Pannon Helyi Terméket tartalmazó ajándékdobozok, mint az értékesítés és marketing szintén mai napig is fontos szerepet betöltő hordozóelemei. Ezen kívül **kóstolók, helyi termék bemutatók** szerveződtek, és elindult egy fontos projekt, melynek kereteiben **szállodai és éttermi helyi termékértékesítési pontok kerültek kialakításra** a régióban arra nyitott és érdeklődő vendéglátósokkal. Ez az együttműködés is szintén a mai napig fennáll: több szállodában sikeresnek mondható eladói pontok létesültek.

Különleges jelentősége ezeknek az értékesítési pontoknak az, hogy létrehozásukkal hatékony szemlélet-formálás indulhatott meg: nyaraló, pihenő vagy éppen átutazóban lévő turisták és üzletemberek megismerkednek a hely specialitásaival, jellegzetességeivel – legyen az kézműves portéka vagy kézműves étel. Magukkal vihetik ajándékba vagy otthoni fogyasztásra a táj ízét, zamatát, az ország másik felére vagy éppen külföldre is. Szállodai és éttermi partnerek egész sora járul hozzá ezzel jelentős mértékben – a minőségi időtöltés mellett – a minőségi táplálkozás és értékes ajándékozás

előmozdításához. Nem utolsó sorban pedig újabb lehetőség a mesterség fennmaradásához és a termék-előállító boldogulásához.

Azt pedig, hogy mindez akár exkluzív szállodák halljában létrejöhessen, szükségesnek mutatkozott a Klaszter aktív részvétele a termék- és csomagolásfejlesztésben. A hőskorban ugyanis a helyi termék ismertetőjegye és alapvető hiányossága a szegényes csomagolás volt. Itt is komoly szemléletformálás történt az elmúlt években. A kezdeti „legalább egy helyi termékes papírtáskába tedd bele!” kommunikációs formula odáig nőtte magát, hogy termék-előállítók aktív közreműködésével termékfejlesztések indulhattak el. Ezek aztán annyira jól sikerültek, hogy nemcsak a kor igényeinek megfelelő csomagolások születtek – minőségi terméket minőségi megjelenésű köntösbe! –, hanem **életre hívták a Pannon Helyi Termék védjegyet**, melyet minden klasztertag termék-előállító jogosult használni, amennyiben terméke megfelel a minőségi elvárásoknak.

Vagyis a Pannon Helyi Termék védjegy is rendkívül innovatív dolognak számított létrejöttékor. Helyi termékhez kapcsolódóan ugyanis ezt megelőzően nem létezett védjegy.

A vendéglátóhelyekkel indult együttműködés a régiós értékmentésben is új ötletet adott. Elindult a **receptgyűjtési kezdeményezés**, melynek célja az volt, hogy kistérségekre bontva lehessen segíteni az éttermeket tradicionális ételreceptekkel.

A projekt végén a legjobb receptek egy gyűjteményes kiadványba is bekerülhettek, a dolognak azonban számos síkon volt hozadéka. Egyrésztől igyekezett ráébreszteni az éttermek tulajdonosait, üzemeltetőit, hogy helyi alapanyagokra alapozva alakítsanak ki ételkínálatot. Másrészt általa be lehetett mutatni bevált gyakorlatokat, régi ételkészítési technikákat, amelyek a tradíció őrzését nemcsak a régi ízeken keresztül, de régi fogások, konyhai fortélyok felelevenítésével is előmozdították. Harmadrészt pedig lehetőség nyílt a termelők és az éttermek közötti kapcsolatfelvételre, illetve együttműködés kialakítására.

Szintén projekt kereteiben és szintén a tradíciók őrzésének és továbbadásának szolgálatában kerültek megvalósításra azok a **képzések**, melyeknek keretében a **fazekasság, a mézeskalács készítés, valamint a nemezelés** hagyományos eljárásait sajátíthatták el az érdeklődők. A képzés eredményeként nem egy olyan termék-előállítóról van tudomásunk a Hegyháton, aki a mai napig is készíti a tanfolyamon elsajátított technikával kézműves tárgyait.

Nagyon fontos volt a képzések sorában a kistermelővé válást segítő képzés is, ahol a tevékenység hivatalos és szabályos üzésére képezték ki az érdeklődők.

Nemcsak termék-előállítói oldalon történik tudatformálás és okítás. A Klaszter hangsúlyt fektet arra is, hogy a vásárlói tudatformálásból kivegye a részét. Projekt keretén belül kérdőívvezéssel végeztek a vásárlói szokásokkal és a vásárlók helyi termékkel kapcsolatos véleményéről felmérést. Ez a

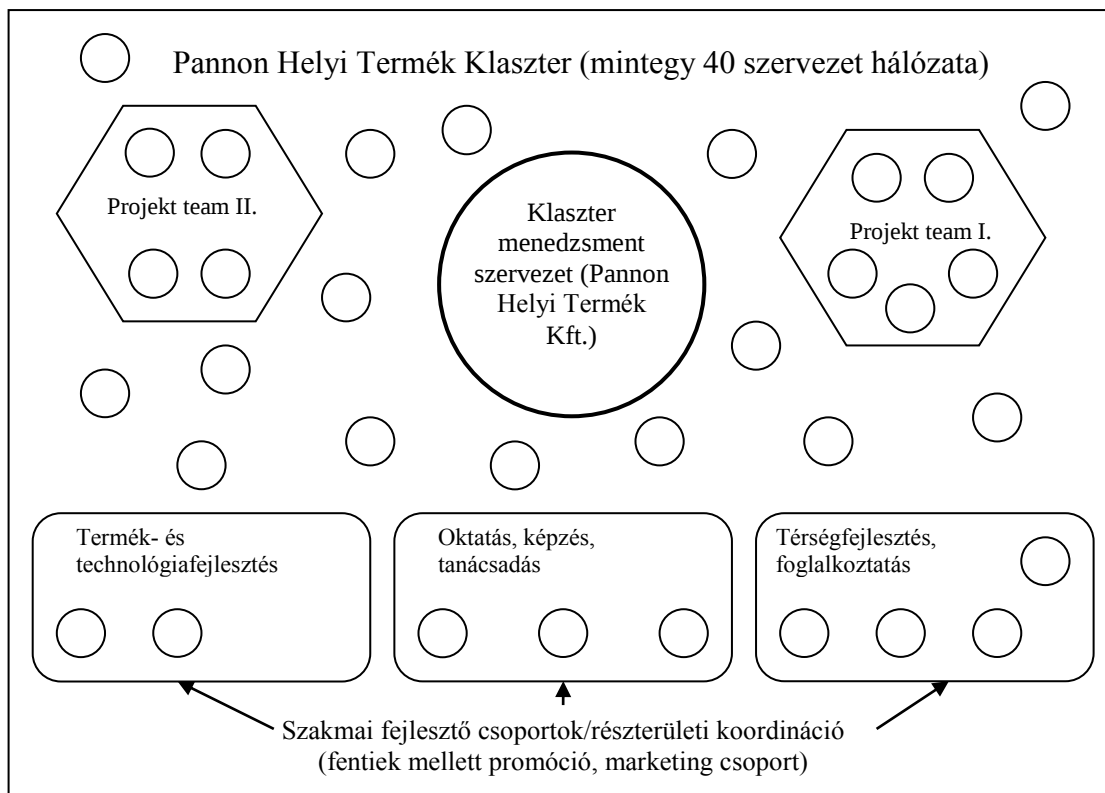
tevékenység már nem szorítkozik a régióra, itt már országos merítéssel is lehetőség van dolgozni, például az olyan nagy rendezvények keretein belül, mint amilyen az Utazás Kiállítás.

Napjainkban a Klaszter számos területen működik, és számos területen képes tevőlegesen, sőt, pályázati források bevonásával, anyagi feltételek előteremtésével is segíteni a régióban élő és tevékenykedő helyi termék-előállítókat.

A Klaszterben a menedzsmentfeladatokat jelenleg a Pannon Helyi Termék Nonprofit Kft. látja el. A menedzsment szervezet önállóan is megállapodásokat, szerződéseket köthet a tevékenységekben partnerként, vagy vállalkozóként közreműködő szervezetekkel, ezek tartalmáról, eredményeiről azonban köteles beszámolni a rendszeresen megszervezett taggyűléseken. A klaszter célját előmozdító fejlesztések hálózati alapon történnek: erre vonatkozó pályázatokat nem csupán a menedzsment szervezet, hanem bármely partner/tag benyújthat. Feltétel viszont, hogy a pályázatok tartalmát összehangolja a klaszter fejlesztési stratégiájával, és egyeztesse az érintett partnerszervezetekkel.

A Pannon Helyi Termék Klaszter felépítését, a hálózati elven működő intézményrendszert átfogóan az alábbi ábra mutatja be: (az ábrában érzékeltetni próbáltuk a partnerség hálózati elrendezését, valamint azokat a kiemelt funkciókat, amelyek mozgásban tartják a rendszert).²¹

²¹ Pannon Helyi Termék Klaszter: Klaszterfejlesztési koncepció, 2011. május, 16–17. old.

3. ábra: A Pannon Helyi Termék Klaszter szervezeti felépítése

Jelenlegi kezdeményezések

Az értékesítés-fejlesztés, valamint a vásárlói tudatformálás új terepe Bevásárló Közösségek létrehozása és működtetése. A Pannon Helyi Termék Klaszter jelenleg térségi szinten, ez év végéig régiós szintre kiterjesztve dolgozik azon, hogy – **vevő és termék-előállító egymásra találását segítő – olyan közösségeket építsen ki, melyekben kölcsönös előnyök mentén kooperál egymással a két fél.** A Klaszter a közvetítő szerepét kettős nyomásra vállalta fel. Egyrészt a helyi termék értékesítésének folyamatos fejlesztése, a termék-előállítók minél több ponton való helyzetbe hozása indokolja e közösségek létjogosultságát. Másrészt egyre inkább megfigyelhető a környezet- és egészségtudatos fogyasztók egy rétegének kiválasztódása, akik mind nagyobb elkötelezettséggel vásárolnak a lakó- vagy munkahelyük közelében rendszeresen beszerezhető helyi termékeket.

E kettős kihívásra az optimális válasz olyan közösségek szervezése, melyekben vevő és termék-előállító személyes kapcsolatépítés révén (is) egymásra talál, és kölcsönös előnyök mentén – termék-előállítónak tervezhető, rendszeres és biztos piac; vásárlónak ellenőrizhető helyről származó, egészséges, adott esetben saját igényei szerint előállított és/vagy fejlesztett, magas minőségű és hozzáadott értékű, élelmiszer, esetleg használati eszköz – hosszú távon együttműködik.

A Bevásárló Közösségek szervezése szintén egy olyan innovatív kezdeményezés, mely kiválóan illeszkedik a Pannon Helyi Termék Klaszter folyamatosan újító és kezdeményező attitűdjébe.

Jövőkép

A Pannon Helyi Termék Klaszter a jövőben is egy innovatív, **új utak keresésében élenjáró és példamutató, jó gyakorlatot teremtő szervezet kíván maradni**. Jövőjének kulcsát az értékteremtő együttműködésekben való **folyamatos megújulási képességében** látja.

A helyi termelők és termékeik összefogása továbbra is fókuszban marad, valamint központi kérdés lesz a jövőben az értékesítési és marketing eszközök fejlesztése. **Rugalmasságát** ezen a téren is **meg kívánja tartani**, minden felmerülő lehetőséget és igényt örömmel megvizsgál és vállal ezt követően is. Az eddigi gyakorlatból a helyi termékek ügyét és népszerűsítését tovább kívánja vinni, hozzákapcsolva a vásárlói tudatformálás misszióját.

A konkrét helyi termék előállításból is kivenné részét, saját termék előállítások, termék-fejlesztések révén. Elképzelések születtek arról, hogy termelők által előállított alapanyagokból a Klaszter saját termékeket állítana elő. Valamint a saját alapanyag-előállítás is felmerül, mint lehetőség.

A Pannon Helyi Termék Klaszter a jövőben is, mint a régió meghatározó innovatív helyi termékekkel kapcsolatos szereplője tekint önmagára. Emellett pedig fontosnak tartja, hogy az **országos folyamatokhoz, kezdeményezésekhez tudása legjavával és pozitív példaadásával továbbra is hozzájáruljon**. Ehhez kapcsolódóan a közeljövőben be kíván kapcsolódni a gazdasági jelentőséggel bíró és értéket előállító önkormányzati közfoglalkoztatási programokba. Ennek a típusú együttműködésnek az alapja már megvan, forrás és munkaerő is rendelkezésre áll. A klaszter így célul tűzte ki a segítségnyújtást olyan termelő tevékenységek beindításában, melyek értéket állítanak elő.

Kraft-relevancia

A Pannon Helyi Termék Klaszter elmúlt 10 éves tevékenységét tekintve teljes mértékben „KRAFT-tipikus” szervezetnek mondható. Innovatív és kreatív megoldásaival folyamatos útkeresésre, továbbgondolásra, új lehetőségek teremtésére és kihasználására sarkall másokat is. Új kapcsolódásokat teremt szervezetek, vállalatok, önkormányzatok, önkéntes szerveződések között.

1.11 Vas Megyei Önkéntes Centrum

A Centrum múltja, jelene

2009 októberében a Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében olyan program vette kezdetét, amelynek során önkéntes centrumok kialakítása és fejlesztése kezdődött el országos szinten. Az európai uniós támogatással életre hívott kezdeményezéshez sikeres pályázat révén 2011-ben Vas megye is csatlakozott. Az **oszkói Hegypásztor Kör a szombathelyi Herényi Kulturális és Sportegyesület partnerségével**, sikeresen pályázott a megyei centrum létrehozására, így 2011 februárjában a Vas Megyei Önkéntes Centrum megkezdte működését.

A centrum tevékenységei:

(a pályázat megvalósításának ideje alatt /2011. 02. 10 – 2012.07. 09./ és napjainkban)

Közvetítés, toborzás:

- **önkéntesek toborzása**, regisztrációja, közvetítése az egyes fogadószervezetekhez,
- **fogadószervezetek** (intézmények, önkormányzatok, civil szervezetek, egyházak) **toborzása**, (a centrum segítséget nyújt abban, hogy egy-egy szervezet megtalálja, hogy a 2005. évi közérdekű önkéntes törvény alapján milyen területeken alkalmazhat önkénteseket)
- **elektronikus adatbázis működtetése**, amely könnyebbé teszi a fogadószervezetek és az önkéntesek egymásra találását,
- a fogadószervezetek önkéntes lehetőségeinek, programjainak népszerűsítése,
- foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők (FHT) közérdekű önkéntes munkájának szervezése, koordinálása,
- diákok iskolai közösségi szolgálatának (IKSZ) szervezése, koordinálása.

Felkészítés:

- az önkéntes munkavégzéshez és az önkéntesek **fogadásához szükséges felkészítések** fogadószervezetek, önkéntesek részére,
- egyéni, illetve csoportos tanácsadás keretében **fogadószervezetek támogatása**,
- tapasztalatcsere céljából szakmai találkozók, workshopok szervezése.

Népszerűsítés:

- **önkéntes pontok létrehozása,**
- térségi tájékoztató napok, **információs napok** szervezése,
- folyamatos tájékoztatás a média számára,
- önkéntes centrum önálló akciói, amelyek az önkéntesség társadalmi hasznosságára hívják fel a figyelmet,
- helyi önkéntes programok támogatójaként az emberek összefogásán alapuló **közösségi, civil kezdeményezések támogatása,**
- önkéntes kártya modell elméleti kidolgozása.

Elért eredmények

Az önkéntes pont hálózat az alábbi célok mentén került kialakításra:

- minél több emberhez közvetlenül, **helyben, a saját településén vagy annak vonzás-körzetében jussanak el az önkéntességgel kapcsolatos legfontosabb információk,**
- **megyei szinten szerveződjenek** sikeres önkéntes programok – előmozdítva és **támogatva a helyi aktivitásokat,**
- az önkénteskedni vágyók, valamint az önkénteseket fogadni szándékozó szervezetek személyes kapcsolati körükben találhassanak rá a közvetítő szervezetre.

Az önkéntes pontok tevékenységei:

- folyamatosan elérhető információk és **sztenderd szolgáltatások biztosítása** az önkéntességről megye szerte,
- önkéntesek toborzása, megyei szintű fogadó szervezeti **adatbázis kialakítása** és önkéntesek közvetítése, valamint számos térségi szinten megvalósuló önkéntes program szervezése,
- a kistélepüléseken folytatott, tettekben mérhető, **valós közösségépítő tevékenység** helyi önkéntesek bevonásával.

Az önkéntes pont hálózatban való „tagság”, **összeköttetés előnyei az önkéntes pontokat működtető szervezetek számára:**

- **egységes szakmai tartalmakat** kapnak a gesztor szervezettől (önkéntes centrum),
- az egyes szervezetek speciális tudásainak, bevált modelljeinek, módszereinek és kipróbált megoldásainak együttműködésen alapuló szisztematikus megosztására, átadására nyílik

lehetőség, (melyekből új ötlet születhet, inspiráció meríthető: „ha máshol már működik, akkor nekünk miért ne sikerülne”?)

- a **hálózat egyes tagjainak különböző értékeit, tudását és potenciálját kamatoztathatják** saját munkájukban,
- **egymás kölcsönös szakmai, érzelmi támogatása.**

A centrum által életre hívott, jelentősebb megyei szintű **önkéntes megmozdulások:**

- „Olvass velem!” – könyvélmény program²²
- „Tiszta forrásból” – források, vízfolyások környezetének tereprendezése²³
- „Tündéerkertünk Vas megye!”²⁴
- „Fogadj örökbe történelmi emlékhelyet!” – kőkeresztek, történelmi emlékhelyek rendbetétele²⁵

A centrum és a pontok által elért jelentősebb eredmények

- elkészült Vas megye önkéntességgel kapcsolatos helyzetelemzése,
- lényegesen több aktív önkéntes tevékenykedik a megye településein,
- létrejött a folyamatos önkéntes lehetőségekkel bővülő megyei szintű önkéntes keres-kínál adatbázis,
- növekedett az önkénteseket foglalkoztató állami, önkormányzati fenntartású intézmények és civil szervezetek száma a megyében,
- egyszerűbbé vált a fogadó szervezetek és az önkéntesek egymásra találása,
- az önkéntes megmozdulások által erősödött a résztvevő szervezetek, állami és önkormányzati intézmények valamint civilek közötti együttműködés.

²² Promo: Önkéntesség újrátöltve, a hivatkozás IN: Frisss.hu honlap, 2011.11.24.

<http://www.frisss.hu/eletemod/onkentesseg-ujratoltve>, utolsó letöltés: 2014.02.14.

²³ Bozzay Lajosné: Megtisztult a Hóvirág-forrás környéke, a hivatkozás IN: Vaol.hu honlap, 2012.03.14.

<http://vaol.hu/nyoger/megtisztult-a-hovirag-forras-kornyeku-1213996>, utolsó letöltés: 2014.02.14.

²⁴ Tündéerkertünk Vas megye, a hivatkozás IN: Sztv.hu honlap, 2012.03.26. <http://www.sztv.hu/hirek/tunderkertunk-vas-megye-20120326>, utolsó letöltés: 2014.02.14.

²⁵ Varga Krisztina: Történelmi emlékhelyeket..., a hivatkozás IN: Vaol.hu honlap, 2012.03.23.,

<http://vaol.hu/belfold/tortenelmi-emlekhelyeket-tesznek-rendbe-az-onkentesek-12>, utolsó letöltés: 2014.02.14.

A „Központban az önkéntesség” című TÁMOP 5.5.2-10/4-2010-0012 azonosítószámú program eredményei az alábbi linken elérhető kiadványban kerültek összefoglalásra²⁶.

Miért fontos KRAFT-szempontról?

Különösen az aprófalvas településszerkezetű megyékben kiemelt jelentősége van a hálózati működésnek az önkéntes programok megyei szinten való elérhetőségének biztosításához. A falvak életben maradásának egyik kulcsa a helyben szerveződő, helyi célokért tenni akaró és tudó közösségek aktivitása. A centrum elsősorban civil szervezetek bevonásával építette ki a 15 szervezetből álló önkéntes pont hálózatát, mely a centrumhoz hasonló szolgáltatásokat nyújt a megye kistérségeiben.

Jövőkép

- hosszú távú önkéntesség elterjesztése,
- cégek aktivizálása, bekapcsolása vállalati önkéntes programok szervezésével,
- önkéntes megmozdulások folyamatossá tétele,
- szolgáltatási rendszer kiterjesztése, mélyítése, önkéntes pontok fejlesztése²⁷,
- önkéntes kártyarendszer gyakorlatban való beindítása, működtetése²⁸,
- a centrummal partnerségben álló fogadószervezetek képessé tétele az önkéntesek professzionális fogadásához szükséges önkéntes stratégia összeállításához, megalkotásához,
- a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülő álláskeresők kapcsán a 30 napos közérdekű önkéntes tevékenység koordinálásának fejlesztése, annak érdekében, hogy az így elvégzett tevékenységek ténylegesen ki tudják fejteni fejlesztő és integráló hatásukat a törvényalkotói szellemnek megfelelően.

²⁶ Szerk.: Borostyánkő Tanácsadó és Marketing Kft.: Központban az önkéntesség, a hivatkozás IN: vasionkentes.hu honlap, <http://www.vasionkentes.hu/dokumentumok/19/> , utolsó letöltés: 2014.02.14.

²⁷ Vas Megyei Önkéntes Pontok, IN: vasionkentes.hu honlap, <http://www.vasionkentes.hu/tamogatas/vas-megyei-onkentes-pontok>, utolsó letöltés: 2014.02.14.

²⁸ www.vasionkentes.hu

1.12 A Vas Megyei Civil Információs Centrum

A Centrum létrejötte, célja

A Civil Információs Centrumok felállításáról és működéséről a 2011. évi CLXXV. törvény – Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról – VIII. fejezete rendelkezett. A kormány ennek megfelelően címpályázatot írt ki civil szervezeteknek, így biztosítva, hogy az ország minden megyéjében és Budapesten, megnyíljanak a civil szervezetek tevékenységét támogató és partnerséget elősegítő szolgáltató központok. Vas megyében **az oszkói Hegypásztor Kör** nyerte el ezt a címet.

A centrumot minden megyében az ÁROP-1.1.14 „Partnerség erősítése” című pályázati konstrukció keretében működtetik a nyertes szervezetek, a pályázati időszak 2012. július 1-től 2014. december 31-ig tart. **A megyei centrum** olyan szakmai tanácsadási, képzési és **információs rendszert működtet**, amely a megyei civil szervezetek működésének hatékonyság-javulását, a közigazgatás, civil és vállalkozói szektor közötti kapcsolatok, szakmai együttműködések megerősödését eredményezi. A folyamatkövető szolgáltatásokat a célcsoportokhoz a lehető legközelebb viszik kitelepülésekkel, illetve olyan informatív portál működtetésével, amely a személyes tanácsadást követően is segítséget nyújt a szervezeteknek.

A centrum tevékenységei

A tevékenységek fele a központi szolgáltató irodában, másik fele a megye térségeiben kihelyezett szolgáltatásként valósul meg. Szolgáltatásaik, tanácsadásaik jelentős részét külső szakértőkkel együttműködésben valósítják meg.

Tanácsadások

- jogi, közhasznúsági tanácsadás,
- pénzügyi, könyvviteli és adózási tanácsadás,
- pályázati tanácsadás,
- társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos tanácsadás,
- forrásteremtési tanácsadás,
- PR- és kommunikációs tanácsadás,
- számítógép-kezelési és informatikai tanácsadás,

- magyar–külhoni magyar partnerségi kapcsolatok elősegítése,
- nemzetközi kapcsolatok segítése, nemzetközi partnerség építés.

Információs szolgáltatások

- partnerségi információs napok szervezése,
- kistérségben való megjelenések szervezése,
- ügyfél adatbázis, civil referens adatbázis, megyei civil hang-képtár kialakítása.

Infokommunikációs szolgáltatások

- elektronikus hírlevél,
- saját honlapon CIC információk létrehozása (GYIK, információs tartalmak stb.).

Képzési és egyéb szolgáltatások

- közigazgatás civil szférát érintő aktualitásaival kapcsolatos képzések,
- CIC partneri hálózati munkában való részvétel,
- más közfeladatot ellátó civil szolgáltatókkal való együttműködés,
- önkéntes menedzsment képzés,
- önkéntes közvetítés,
- partnerség építő workshop.

Elért eredmények

A hálózat tagjainak feladatai:

- helyi/települési/térségi szinten **segítik a centrum szolgáltatásainak népszerűsítését**, az általuk ismert civilek megszólítását,
- **segítik** a településükön, a **térségükben lévő események** (információs és tájékoztató napok, képzések, tanácsadások) **megszervezését**,
- segítik az események programjának, meghívójának eljuttatását az érintett civil szervezetek, önkormányzatok, gazdasági szereplők, civil referensek, civil szervezetekkel foglalkozó ágazati tevékenységhez köthető szakemberek számára,
- összegyűjtik, továbbítják, aktualizálják a centrum munkatársai részére a helyi civil szervezetek adatbázisát,

- **összegyűjtik saját és a térség civil szervezeteinek igényeit**, szükségleteit, kérdéseit, megoldásra váró problémáit, ötleteit (miben segíthet a centrum?),
- a fenti feladatok teljesítése érdekében a szervezet képviselője intenzív kapcsolatot tart a centrum munkatársaival.

A centrum – a hálózati kommunikációnak, információcserének köszönhetően – egy-egy településen vagy térségben szerveződő eseményét, kihelyezett programjára (valós helyi problémákra, kihívásokra reagálva, a helyi igényekre támaszkodva, a hálózat tagjainak javaslataira építve) tervezi és szervezi meg. A térségek szervezeteinek eltérő szükségleteiből adódóan a centrum rugalmasan kezeli szolgáltatásait.

A centrum által elért jelentősebb eredmények 2012. július 1. és 2013. december 31. között:

- közel 1200 óra igénybe vett tanácsadás 9 szakterületen,
- 55 információs nap, tájékoztató nap a megye különböző településein,
- önkéntes menedzsment-képzés 3 alkalommal,
- közigazgatásban dolgozóknak szóló képzés 2 alkalommal,
- CIC portál folyamatos működtetése: www.vasicivil.hu,
- civil szervezet adatbázis, civil referens adatbázis,
- 7 db elektronikus hírlevél,
- 15 db együttműködési megállapodás más közfeladatot ellátó civil szolgáltatóval.

A centrum tevékenységeihez kapcsolódó egyéb eredmények:

- a centrum munkatársa rendszeresen résztvevője külső szakértőként a Vas Megyei Közgyűlés Társadalmi és Civil Kapcsolatok Bizottsága üléseinek,
- a centrum tagja a 2013 tavaszán alakult Szombathely MJV Civil Fórumának,
- Szombathely MJV Önkormányzatát segítette a Civil partnerségi kapcsolatok erősítése Szombathelyen című ÁROP1.A.6.-2013-2013-0009 projekt szakmai tartalmának, koncepciójának összeállításával és a pályázat megírásával. Ennek eredményeképpen az önkormányzat a Szombathelyi Civil Kerekasztallal és a Martinus Vallási és Kulturális Egyesülettel konzorciumban 2014 januárjától elkezdte a projekt megvalósítását, melyet a centrum szakmai iránymutatással, koordinációval segít,
- a Zalai Falvakért Egyesület konzorciumi partnereként 2013 októberétől Spiritus – Virtuális és közösségi módszerekkel a kistelepülésekért című NCTA-2013-4170-M2 azonosítószámú

Norvég Civil Alap projekt megvalósításába kezdett, mely 30 hónapon keresztül tart majd, egészen 2016 tavaszáig. Cél a Zala és Vas megye kistépüléseiben működő közösségek, civil szervezetek segítése abban, hogy legyenek eszközeik, módszereik valós közösségi ügyek megfogalmazására, megoldására, a helyi döntéshozatali folyamatok befolyásolására.

Miért fontos KRAFT-szempontról?

A szerveződés erőssége a helyi, települési, térségi szükségletekre építő szolgáltatások, események tervezése, kialakítása. Az oszkozi egyesület által működtetett – a civilek által nem ismert – új szolgáltató centrum, annak érdekében, hogy meggyeztette minél több civil szervezetet megszólíthasson és hatékonyan elérjen díjmentes szolgáltatásaival, közel 20 civil szerveződéssel alakított ki együttműködést. Az együttműködő szervezetek „kiválasztásánál” fontos szempont volt, hogy megfelelő közösségi beágyazottsággal, elismeréssel, elfogadottsággal bírjanak a térségükben jelenlévő civil szerveződések körében, valamint tevékenységeikkel gyűjtőpontjai legyenek a térség alapítványainak, egyesületeinek, nem formalizált közösségeinek. **Többségük teleházat, közösségi házat, IKSZT-t, művelődési házat működtet, így a gyakorlat kapcsolódik a korábban említett kezdeményezésekhez is.**

Jövőkép

A centrum az önkéntes pont hálózat rendszerére, jó gyakorlataira építve, **civil pont hálózat kialakítását tervezi**, mely a centrum szolgáltatásaihoz hasonló funkciókkal működhet helyi és térségi szinten,

A megyei civil szervezetek többsége nem tudja azonosítani, artikulálni hiányait, nem jut túl az „ösztönös” működésen, nem adja meg magának a lehetőséget még arra sem, hogy újragondolja működését, ezért fontos hogy a centrum képessé tegye a szervezeteket saját stratégiájuk kialakítására. A centrum, a stratégiaalkotás által, a szervezetek működési stabilizációjának elősegítését, forrásbővítő képességének fejlesztését, együttműködési és partnerségi készségeik kialakítását és tudatosítását, az információ és a kommunikáció magabiztos használatát érné el.

1.13 Natúrpark program bemutatása Európában és Magyarországon

Natúrparkok létrejötte, célja

Natúrparkok sok európai államban vannak jelen. Kiemelkedő tájak, amelyek különösen gazdag természeti és kulturális örökséggel rendelkeznek. Más védett természeti területekkel együtt az egyes államok területének számottevő részét, akár 25%-át is lefedik, és egész Európában aktív szerepet játszanak a parkok hálózatában. A **natúrparkok elsősorban a vidéki térségben helyezkednek el**, és előremutató tevékenységet folytatnak a biológiai sokszínűség, a természet és a táj megóvása, a vidéki tájakhoz kötődő rekreáció és a fenntartható turizmus, valamint a környezeti nevelés és a vidéki területek fenntartható fejlesztése területén.

A natúrparkok az integratív természetvédelem modell régiói, **a vidékfejlesztés motorjai és együttműködési modellek** is egyben.

Az Európai Unió új, most kezdődő, 2014–2020 évi támogatási programja, az Európa 2020 stratégia keretében esélyt kínál arra, hogy a natúrparkok még intenzívebben szerepet vállaljanak a vidéki térségek megerősítésében és a fejlesztési célok az Európai Unió, valamint az egyes államok szintjén történő megvalósításában. **A natúrparkok alkalmasak az európai kohéziós politika céljainak** (koherencia, komplementaritás, együttműködés és koordináció) **elérésére** (Európai Natúrparkok Nyilatkozat, Wandlitz).

A natúrparkok meghatározása, száma és szabályozása Európa-szerte igen eltérő. Tőlünk nyugatabbra azonban ez a forma magas szinten szabályozott. Egy-egy terület natúrparkká minősítése külön törvénnyel történik meg. Számuk, szervezettségük, állami támogatottságuk tekintetében Európában Franciaország jár az élen, de számuk mára már Ausztriában is elérte a 48-at, és kormányzati-, illetve tartományi támogatásban is részesülnek, mindeközben **Magyarországon mindössze 7 elismert natúrpark van.**

A Magyar Natúrpark Szövetség 2005. október 14-én, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Füzer településen alakult meg. Létrehozását a Körösök Völgye Natúrpark Egyesület kezdeményezte. Az alapító dokumentumot a Magyarországon akkoriban működő natúrparkok vezetői látták el kézjegyükkel.

2011. december 1-2-án Békéscsabán megújult erővel és új célokkal, tervekkel újrászerveződött az Országos Natúrpark Szövetség. Ekkor a Magyar Natúrpark Szövetség elnökének Báthly Bélát, Kőszeg Város alpolgármesterét választották meg.

Az alapszabályban megfogalmazott **célok és feladatok** röviden a következők:

1. Valamennyi Magyarországon működő Natúrpark **közös érdekének védelme, képviselete hazai és EU-szinten,**
2. **Kulturális Örökségvédelem** az egységes kultúrtáj megőrzése érdekében,
3. **Természetvédelem,** az élőhelyek, fajok védelme,
4. **Környezetvédelem,** a környezeti káros hatások minimalizálása,
5. **A fenntartható környezetvédelem terjesztése** a magyar társadalomban,
6. Térségek földrajzi és biológiai egységét úgy fejlesszük, hogy a lakosság, a környezet és a gazdaság egészséges rendszerbe foglalásával mindvégig a **természeti értékek elsőbbsége** maradjon a legfontosabb szempont,
7. **Településfejlesztés,** a falvak megújítása,
8. Turizmus, a **környezettudatos turizmus** támogatása,
9. **Környezeti nevelés,**
10. **Társadalmi és a gazdasági szereplők közötti együttműködés támogatása** (Promen Tanácsadó Kft.: Jövőkép és fejlesztési koncepció az Írott-kő–Geschriebenstein Natúrpark részére a 2014–2019-es időszakra).

Elért eredmények

2014. február elején fogadta el a vidékfejlesztési miniszter a magyarországi natúrparkok szakmai koncepciójának első felét, amely rögzíti, hogy milyen feltételek mellett lehet használni a natúrpark elnevezést, illetve milyen módon lehet adományozni a címet.

E szerint: „**A natúrpark, mint helyi, alulról jövő szerveződés célja, funkciója**”.

A natúrpark a természeti értékek fenntartásán alapuló, a helyi önkormányzatok, civil szervezetek és a lakosság összefogása, együttműködése eredményeként létrejövő **területfejlesztési együttműködés,** amely az ökoturizmus fejlesztésén, a helyi nevezetességek, természeti értékek, a népi kultúra és népi hagyományok bemutatásán keresztül hozzájárul a természet és a táj értékeinek megőrzéséhez, a munkahelyteremtéshez és a lakosság életminőségének javításához.

A natúrpark, mint területi kategória

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 4. § q) pontjában foglalt definíció szerint a natúrpark az ország jellegzetes természeti, tájképi és kultúrtörténeti értékekben gazdag, a természetben történő aktív kapcsolódás, felüdülés, gyógyulás, fenntartható turizmus és a

természetvédelmi oktatás, nevelés, ismeretterjesztés, továbbá a természetkímélő gazdálkodás megvalósulását szolgáló nagyobb kiterjedésű területe.

A natúrpark név használatának feltételei

A natúrpark név használata a Tvt. 29/A. §-a alapján a környezetvédelmi és vízügyi miniszter hozzájárulásához kötött az alábbiak szerint.

Amennyiben a natúrparki kezdeményezés megfelel a Tvt-ben foglalt definíciónak, a hozzájárulás megadását a miniszternél lehet beadványban kérelmezni. A beadványhoz csatolni kell a tervezett natúrpark szakmai dokumentációját (a magyarországi natúrparkok szakmai koncepciója, 2014.)

Ennek a koncepciónak a megszületése és elfogadtatása jelentős lépés a natúrparkok jövője szempontjából. A kidolgozásában négy, a natúrpark mozgalom hazai előremozdításáért felelős szervezet – a Vidékfejlesztési Minisztérium természetvédelemért felelős részlege, a Nemzeti Agrárszaktanácsadási Képzési és Vidékfejlesztési Intézet, a Magyar Nemzeti Vidék Hálózat és a Magyar Natúrpark Szövetség – vett részt. Összefogás nélkül ez nem jöhetett volna létre. Jelen kutatás és tanulmány oldaláról ki kell emelni azt is, hogy a folyamat egyik kulcsszereplője a Magyar Natúrpark Szövetség immár újraválasztott elnöke, Básthy Béla volt, aki a szervezetben Kőszeg város alpolgármestereként az Írottkő Natúrparkot képviseli.

Az Írottkő–Geschriebenstein Natúrpark az ország egyedüli határon átnyúló régiója.

Megvalósításának gondolata az 1980-as évek végén már megfogalmazódott, de csak a Phare CBC program adott lökést a megalakulásához. A Fertő-Hanság Nemzeti Park létrehozására megalakult osztrák–magyar vegyes bizottság kezdte el akkor az előkészítő munkákat.

Osztrák oldalon a tényleges munkák az 1994-es évben kezdődtek el. Végül a **Naturpark Geschriebenstein** ünnepélyes megnyitására 1996. május 16-án került sor. A magyar oldalon még körülbelül egy évet kellett várni a natúrpark megvalósítására. Az Írottkő Natúrpark megalapítására 1997. szeptember 28-án került sor. A natúrpark területe a magyar oldalon a Kőszegi Tájvédelmi Körzetre és további hat településre, nevezetesen Bozsok, Cák, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely, Velem községek és Kőszeg város közigazgatási területére terjed ki. 2000 decemberétől további települések csatlakoztak az egyesülethez: Peresznye, Ólmod, Kiszsidány, Horvátzsidány, Lukácsháza, Gyöngyösfalu, Nemescsó, Kőszegpaty, Pusztacsó, Perenye.

A Natúrpark nevét az osztrák–magyar határon magasodó, 883 méter magas Írottkő csúcsról kapta, mely mindkét oldal számára meghatározó jelentőségű. A teljes Natúrpark területe összesen kb. 32 000 hektár és jelenleg 4 ausztriai és 16 magyar település tartozik hozzá. Az együttműködés az IGEN projekt révén mára rendszeressé vált, azonban még elmondható, hogy gyerekcipőben jár.

Az Ausztria és Magyarország közötti határmenti együttműködési programban megvalósított, **IGEN projekt** egyik eredményeként a határ két oldalán lévő szervezetek közös munkája jelentősen javult. **Közös rendezvényeket szerveztek, és lehetősége volt a partnereknek egymás mentalitásának megismerésére is.** Így egy stabil kapcsolat jött létre, ami a projekt vége után rendkívül fontos. Ennek a projektnek a keretében készült el a közös jövőkép és fejlesztési koncepció is.

A két oldalt nem csak a határ választja el, hanem szervezeti szinten is különböznek egymástól: míg osztrák oldalon településenként (mind a 4 településen egy) vannak kisebb natúrpark egyesületek és azoknak van egy ernyőszervezete, addig a magyar oldalon a 16 település önkormányzatát és vállalkozásait összesen egy szervezet fogja össze jelenleg.

Jövőkép

Hazánkban szükség van a szervezeti átalakításra, mivel az Egyesület már annyi feladatot halmozott fel, hogy azokat nem tudja hatékonyan ellátni, így az eredeti célok háttérbe szorulnak.

A fejlesztéshez kapcsolódó céloknak stratégiában történő megfogalmazásakor az a natúrparkok négy alapvető tevékenységi körére koncentráltan történt. (Vagyis a célok kijelölésekor a nemzetközileg is elismert négy kategória került alkalmazásra.)²⁹

A megfogalmazott célok egyképpen együttműködésen alapulnak.

„Természetvédelem és tájgondozás:

- Pályázati források kihasználása természetvédelmi akciókra.
- Erős kommunikáció a természet védelme érdekében, lobbi a természetvédelmi intézkedésekért.
- Erőtéljes, együttműködésen alapuló, egy irányba mutató, széles körű marketing.
- A természetvédelem területén illetékes szervek munkájának elősegítése, megkönnyítése, az átmeneti kapacitáshiányok megoldásában való közreműködés.

Pihenés és fenntartható turizmus:

- Pályázati források kihasználása bakancsos, kerékpáros és lovas turisztikai megmozdulásokra.
- Az rendelkezésre álló információk eljuttatása potenciális turisták számára.
- Jól összefogott kínálat széles körben meghirdetve.

²⁹ Európai Natúrparkok Nyilatkozat, Wandlitz, Barnim Natúrpark, 2013. április 16.

- Komplex szolgáltatáscsomagok kidolgozása bakancsos, kerékpáros és lovas turisták számára, ehhez szorosabb együttműködés más turisztikai szereplőkkel, ezáltal a tartózkodási idő növelése.
- Erőtéljes, együttműködésen alapuló, egy irányba mutató, széles körű marketing.
- Lobbi az infrastrukturális fejlesztések mellett.
- Turisztikai attrakciók folyamatos karbantartása, újabb attrakciók generálása, létrehozásának elősegítése.

Környezeti nevelés és kommunikáció:

- Pályázati források kihasználása a természet közelséget előtérbe helyező pályázatokra.
- Erőtéljes kommunikáció a természet védelme érdekében.
- Erőtéljes, együttműködésen alapuló, egy irányba mutató, széles körű marketing.
- Lobbi a természetvédelmi intézkedések, a természetvédelmi oktatás mellett.
- Folyamatos akciók szervezése iskolák, óvodák számára.
- Rendhagyó osztályfőnöki és természetismereti órák ösztönzése, illetve közreműködés az órákon.
- Családi akciók szervezése, mely nem csak a gyerekekre, hanem a szüleikre is hatást gyakorol.

Fenntartható vidékfejlesztés:

- Pályázati források felhasználása a természet-közelséget előtérbe helyező pályázatok adta lehetőségek útján.
- Szorosabb együttműködés más turisztikában közvetve vagy közvetlenül érdekelt szereplőkkel komplex szolgáltatáscsomagok kidolgozása érdekében.
- Erőtéljes, együttműködésen alapuló, egy irányba mutató, széles körű marketing.
- Vidékfejlesztési tervezési folyamatokba való bekapcsolódás.
- Folyamatos kapcsolattartás a vidékfejlesztésben tevékenykedő szervezetekkel.
- Kapcsolódási pontok feltárása és kihasználása. (Promen Tanácsadó Kft.: Jövőkép és fejlesztési koncepció az Írott-kő–Geschriebenstein Natúrpark részére a 2014–2019-es időszakra).

A koncepcióban konkrét fejlesztési projektek is megfogalmazásra kerültek, amelyek alapja szintén az együttműködés. Bár az Írott-kő–Geschriebenstein Natúrpark még az elején jár annak az útnak, amit fejlettségi szint tekintetében potenciálisan elérhet, mégis jól látszik, hogy **az összefogás és a fejlesztések egy kulcsszó vagy kulcs-gondolat jegyében történő megvalósítása sokkal nagyobb eredményekkel járhat, mint a különálló fejlesztések.**

Kraft-relevancia

A natúrparkok befogadása azért bír relevanciával a KRAFT-módszertan szempontjából, mivel a térség- és vidékfejlesztés fontos fejlesztési terei lehetnek ezek a helyi természeti erőforrásokra épülő kezdeményezések, hiszen egyúttal jelentős térségi együttműködési potenciált is rejtnek magukban.

1.14 MICROPOL projekt

Projekt létrejötte, célja

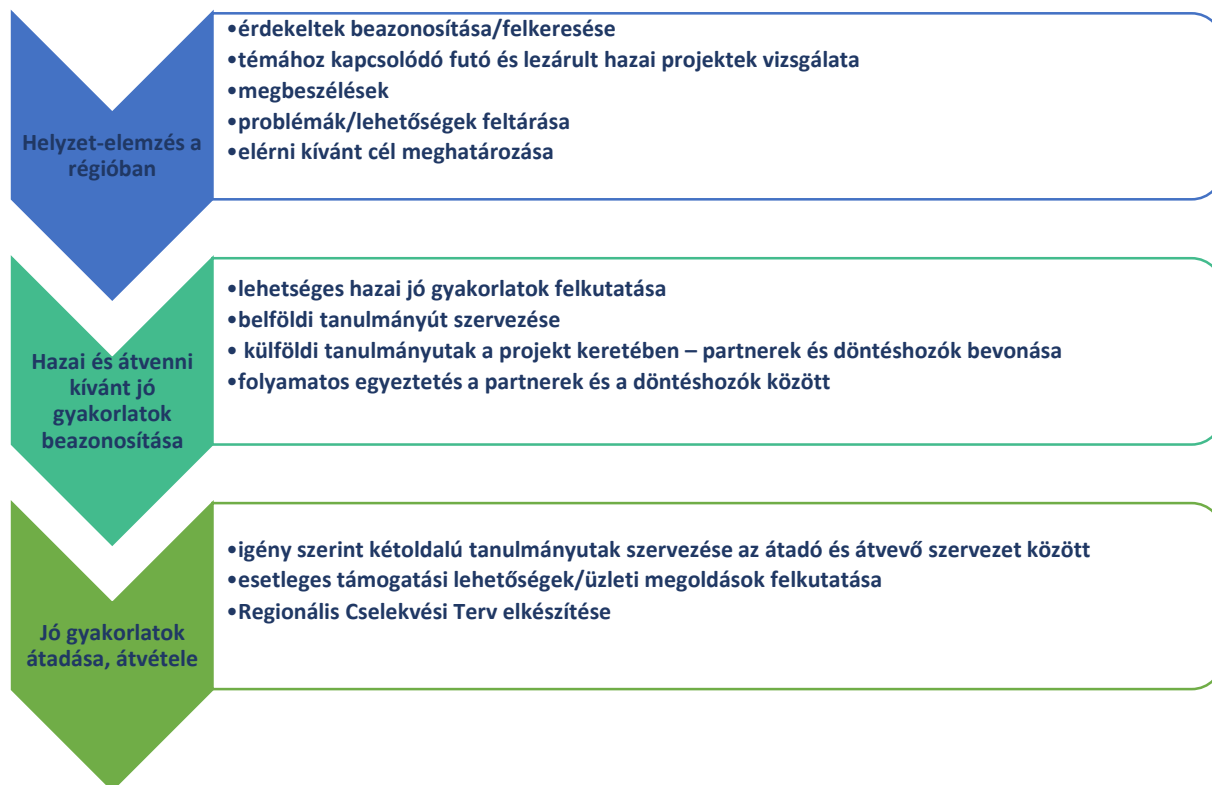
Léteznek-e **intelligens munkavégzési központok** Magyarország vidéki területein? Van-e létjogosultsága és piaca Európában a **táv munkának**? Megéri-e távmunkában foglalkoztatni? Milyen sikeres gyakorlatok vannak Dániában, Hollandiában vagy Litvániában, amelyek esetleg évek múlva Magyarországon is működhethetnének? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre keresi a választ a MICROPOL projekt, amelynek projektpartneri feladatait a Nyugat-Dunántúlon a NYUPAN Nonprofit Kft. látja el. A vidéki területek fenntartható fejlődése a 21. századi fejlesztések egyik lassan elcsépett, de valójában nehézkesen megvalósuló alapgondolata. **A vidéki területek fejlesztésének viszont alapeleme a helyben történő munkavégzés**, amely egyrészt megvalósulhat helyi KKV-kon keresztül, másrészt ún. intelligens munkavégzési központok segítségével is. A helyi KKV-k támogatása hosszú évek óta a regionális fejlesztések egyik alapköve, azonban az intelligens munkavégzési központok népszerűsítése/támogatása mindmáig nem kapott kifejezetten hangsúlyos szerepet. A 2012–2014 között megvalósuló, három éven keresztül zajló INTERREG IVC projekt ezen is változtatni kíván.

A Micropol projekt célja a vidéki területek fejlesztésének elősegítése ún. „okos munkavégzési központok” (SmartWorkCentres-SWCs) népszerűsítésével és alapításával. Mindehhez olyan bevált gyakorlatok és értékesnek ítélt tapasztalatok cseréje, valamint szakpolitikai ajánlások megfogalmazása révén járul hozzá a projekt, amelyek célja a nagyvárosok (Metropol-ok) elszívó erejének csökkentése és ezek ellentettjének, a kis, vidéki, élhető településeknek (Micropol-ok) a népszerűsítése, az ottani munkavégzés biztosítása.

A projektben résztvevő partnerek:

1. Nordjylland Régió (Dánia) (vezető partner)
2. Drenthe Tartomány (Hollandia)
3. Nyugat-Pannon Nonprofit Kft (Magyarország)
4. Üzleti Tanácsadó Központ (Szlovénia)
5. Northumberland Megyei Tanács (Nagy-Britannia)
6. Teramo Város Önkormányzata (Olaszország)
7. Iparfejlesztési Közalapítvány (Magyarország)
8. Rigai Egyetem (Lettország)
9. Niverlan (Franciaország)
10. Észt Tanácsadó Központ (Észtország)
11. Kereskedelmi és Iparkamara –Jaen (Spanyolország)

A projekt folyamata, a Nyugat-Pannon Nonprofit Kft. szerepe a projektben:

4. ábra: A Nyugat-Pannon Nonprofit Kft. feladatai a MICROPOL projektben

Lehetséges hazai jó gyakorlatok:

- Távmunka házak (2 db Közép- Magyarországon, Nyugat- dunántúli régióban nincs)
- Teleházak /eMagyarország pontok/ IKSZT-k
- Inkubátor házak (5 db a Nyugat-dunántúli Régióban + 2 kialakítás alatt)
- Innovációs központok (5 db a nyugat-dunántúli régióban)
- “Osztott irodák” (3 db a nyugat-dunántúli régióban, országszerte egyre több)
- Egyéb: vidéki szatellit irodák, call-centerek

Lehetséges külföldi jó gyakorlatok:

- Franciaország
 - Téléculture de l’Orne NOMADE 100
 - Téléculture de Murat – Auvergne
 - Téléculture de Lormes – Bourgogne
- Nagy-Britannia
 - BerwickWorkspace

- Wooler közösségi ház
- Észtország
 - SmartWork Center
- Szlovénia
 - Co-WorkingplaceSlovenia, Ljubljana
 - ICT development centre Kranj
- Lettország
 - Co-WorkingSpaceBirojnica, Riga
- Dánia
 - DigitaleTranum

Elért eredmények

A projekt indulásakor nagyon sok kérdés fogalmazódott meg a projektpartnerekben, amelyeknek a tisztázása nélkül nem lehetséges az okos távmunka házak nagyszámú elterjesztése Európában. Ezek a kérdések a következők voltak:

- mi számít intelligens munkavégzési központnak?
- mi számít vidéki területnek?
- meglesz a kritikus tömeg a hosszú távú fenntarthatósághoz?
- hol vannak a virtuális munkavállalás határai?
- kellenek a személyes találkozások?
- a távmunkások ellensúlyozhatják az elöregedést?
- marad a függés a nagyvárosoktól és a globális gazdaságtól?
- megvan/meglesz-e a bizalom a munkáltatók részéről?
- ki a valós célcsoport?

Miközben a partnerek ezekre a kérdésekre keresték a válaszokat, a következő következtetésekre jutottak:

A Nyugat-európai tapasztalatok azt mutatják, hogy az okos távmunka központokra igen nagy szükség van. Egyik eszköze lehet a vidéki településeken élő értelmiségi fiatalok elvándorlása

megakadályozásának, illetve e folyamat megállításának. A vidéki fiatalok a megfelelő munkahely hiányában a nagyvárosokba költöznek, őket kell hazacsábítani. Ezt a kezdeményezést kell kombinálni közösségi feladatok ellátásával, amely a helyi közösségnek is érdeke.

A tapasztalat azt mutatja, hogy léteznek ilyen kezdeményezések, de függnek a külső, állami, önkormányzati vagy pályázati forrásoktól, ami megkérdőjelezi a hosszú távú fenntarthatóságukat.

Magyarországon az a jellemző, hogy ha van is ilyen kezdeményezés, azt mondjuk pl. olyan nagyon elhivatott közösségi ház vezetők vállalták magukra, akiknek nincs affinitásuk a gazdasági kérdésekhez (vagy esetleg éppen fordítva, a szervezési dolgokhoz), ezért ezt a kérdést körültekintőbben kell körbejárni, és megtalálni azokat a feltételeket, illetve körülményeket, amelyek szükségesek az okos távmunka központok létesítéséhez és fenntarthatóságához.

A projektben eddig megismert **nyugat-európai távmunka központok jelentős része nem kizárólag üzleti alapon működik, fenntartásukban nagy szerepet vállal a helyi közösség**, illetve az állam. Sok helyütt Európai Unió forrásokból tartják fenn és működtetik ezeket a helyeket, amelyek nem kizárólag a távmunka központ funkciót töltik be, hanem közösségi információs központok, gyakran tréningközpontok is egyben.

Az tűnik ki mindebből a számunkra, hogy azok a létesítmények, amelyek helyet adnak az okos távmunka központoknak, többnyire számos egyéb funkciót is betöltenek, melyeknek jelentős közösségépítő szerepe is van.

Jövőkép

A hazai jó gyakorlatok feltérképezése során az körvonalazódik, hogy **Magyarországon a teleházak, IKSZT-k lehetnének az okos távmunka központok meghonosításának lehetséges helyszínei**, hiszen minden olyan közösségi alapszolgáltatással rendelkeznek, amelyek a távmunka funkcióval kiegészítve versenyképes kínálatot nyújthatnának. Átvehető jó gyakorlatként ismertük meg az angol Wooler Községi házat, ahol az IKSZT-khez hasonlóan közösségi szolgáltatásokon alapuló rendszert egészítettek ki a távmunka funkcióval, illetve a francia Murat-ban lévő közösségi és tréning központot, ahol a közösségi szolgáltatások mellett nagy hangsúlyt fektetnek a kisvállalkozások támogatására és a fiatalok nagyvárosokból való visszacsalogatására. Mindezt komoly anyagi támogatással próbálják elérni, amely a jelek szerint eredményes.

A projekt utolsó évében járva az látható, hogy **az okos távmunka központok magyarországi létrehozásában, elterjesztésében nagy potenciál rejlik**. A Micropol projekt felmérte a nyugat-európai helyzetet, összegyűjtötte a témában fellelhető jó gyakorlatokat (25 jó gyakorlat azonosítása

történt meg), megfogalmazta azokat a politikai ajánlásokat, amelyek megkönnyíthetik a helyi és országos döntéshozók munkáját a témában.

A partnerek felállítják az okos távmunka központok mátrixát, amely megpróbálja definiálni, hogy a megismert jó gyakorlatok milyen típusokba sorolhatók, milyen különböző alapokon működő távmunka központokat ismertünk meg.

Elkészül egy üzleti terv modell is, amely arra világít rá, hogy **az okos távmunka központoknak helyet adó létesítmények egyúttal számos közösségi szolgáltatást nyújtanak**, amely meghatározza a működés feltételeit is. Ebből az következik, hogy nem feltétlenül kell kizárólag piaci alapokon működniük, – helyi, állami vagy Európai Unió támogatás is könnyítheti a fennmaradásukat.

Cél, hogy a projekt lezárulta után – az eddig összegyűjtött tapasztalatokat és eredményeket felhasználva – esetleges hazai pályázat keretei között lehessen folytatni a munkát, és konkrét lépéseket lehessen tenni az okos távmunka központok hazai elterjedésének érdekében.

Kraft-relevancia

Az okos távmunka központok magyarországi létrehozásában, elterjesztésében nagy potenciál rejlik, munkavégzési központok Magyarországon az IKSZT-k, Teleházak lehetnének.

A kis, vidéki, élhető településeknek (Micropol-ok) a népszerűsítése, az ottani munkavégzés biztosítása.

Helyi közösség szerepvállalása.

1.15 TRANSDANUBE projekt

A projekt létrejötte, célja

A Duna összesen 10 országot szel át, mígnem eléri a Fekete-tengert, emiatt erőteljes nemzetközi karakterrel rendelkezik. A folyó maga a történelem: fontos kapcsolódási pont Dél-Kelet-Európa régiói között, még ha az elmúlt időszakban csökkent is a szerepe, mint régiókat összekötő közlekedési folyosó.

A TRANSDANUBE – **Fenntartható közlekedés és turizmus a Duna mentén** – projektet az Osztrák Környezetvédelmi Ügynökség hívta életre 13 partnerével együtt, 6 országot képviselve. A **projekt célja a teljes Duna régió elérhetőségének javítása, illetve a fenntartható közlekedés és turizmus szemléletének elterjesztése**. Reméljük, hogy ezzel a projekttel hozzájárulunk az európai politika és stratégia céljainak megvalósításához, és erősíteni tudjuk a nemzetközi együttműködést minden szinten. A TRANSDANUBE iránti nagymértékű érdeklődést jelzi az, hogy több mint 35 partner és megfigyelő vesz részt benne, képviselve mind a nemzetközi, mind a nemzeti és regionális szintet.

Az érdeklődés hatására benyújtott projektanyagunk jóváhagyásra került, és azt a South East Europe ETC programja finanszírozza. A projekt megvalósítása 2012 októberében kezdődött el.

A TRANSDANUBE célja, hogy a Duna menti régiók nehéz megközelíthetőségén és a közlekedési szolgáltatások gyenge minőségén javítson a háttérgazdaság fejlesztésével és növelésével. A **fenntartható közlekedési ajánlatok kidolgozásával** a projekt javítani fogja az elérhetőségét, és terjeszti a fenntartható turizmus szemléletét az egész Duna régióban. A régiók számára a fenntartható közlekedés és turizmus hatására hozzáadott értéként fog megjelenni a Duna háttérében lévő turisztikai desztinációk bekapcsolódása a térség gazdaságába.

Számos kezdeményezés határozottan megfogalmazta az együttműködés szükségességét a Duna menti régiók fejlesztése érdekében. 2011 áprilisában az Európai Unió Duna Stratégiájának felhatalmazásával a tagállamok deklarálták a közös cselekvés szükségességét. A TRANSDANUBE ennek sikeres megvalósításához járul hozzá a PA1b prioritás (Mobilitás és multimodális közlekedés fejlesztése – közút, vasút és légi közlekedés) és a 3-as prioritás (Kultúra, turizmus és emberek közötti kapcsolat promóciója) keretében.

A projekt továbbá az UECE WHO közlekedés, egészség és pán-európai környezeti programjához is kapcsolódik, mivel a fejlesztés promócióján, a praktikus koncepció megvalósításán és mérésén keresztül **növeli a közlekedés és mobilitás fenntarthatóságát** a Duna mentén. A THE PEP fókusz pontjai iránymutatásként szolgálnak ebben a projektben is.

A TRANSDANUBE egyike a legígéretesebb projekteknek, ahol **a tagállamok közösen dolgoznak a THE PEP partnerségen belül**, hogy megvalósítsák az amszterdami delegáció regionális prioritásainak céljait.

A projekt két éves megvalósítása idején a következő tevékenységek kerülnek kivitelezésre:

- **Transznacionális helyzetelemzés a Duna régió fenntartható közlekedéséről** (jó gyakorlatok gyűjteményével)
- **Közös Fenntartható Közlekedési Vízió**
- **Regionális Akciótervek**
- Fenntartható Turisztikai Ajánlatok => **Fenntartható mobilitási és turisztikai csomagok**
- **Digitális térkép** a meglévő mobilitási és turisztikai ajánlatokról
- Regionális marketing tervek és **egyedi marketing tevékenységek**

Eredmények

A projektpartnerek megkezdtek a Közös Módszertan alapján a fenntartható közlekedés és turizmus jelenlegi helyzetének felmérését a dunai régiókban. Útmutatások segítik őket az adatgyűjtésben és a jelenlegi helyzet elemzésében, a jó gyakorlatok összegyűjtésében regionális szinten. Az eredmények egy nemzetközi, a **Duna régió fenntartható közlekedését és turizmusát középpontba állító helyzetelemzésben** kerülnek majd összefoglalásra.

Ennek a felmérésnek az eredményei fogják az alapját képezni a közös fenntartható mobilitás víziójának, mely tartalmazza majd azt is, hogyan lehet megvalósítani a fenntartható mobilitást a turizmusban, illetve a fejlesztési lehetőségeket a Duna menti régiókban. Magát az elképzelést a projekt félidejében megtartott konferencián Pozsonyban publikálták 2013 szeptemberében.

A **Duna környéke**, azzal a hatalmas természeti és kulturális örökséggel, ami a mentén található, **Európa egyik legígéretesebb turisztikai célpontja**. Hogy hozzáadott értéket teremthessünk az ökoturizmus és a kulturális turizmus termékei iránti egyre növekvő igényekhez, tudatos fenntartható közlekedés kialakítására van szükség, amibe beletartoznak a fenntartható mobilitási ajánlatok is. Pillanatnyilag alapvető különbségek és kihívások jellemzik az egyes dunai régiókat. A turizmus és a közlekedés szolgáltatóinak komoly elkötelezettségére és összefogására van szükség regionális, országos és nemzetközi szinten is ahhoz, hogy fenntartható fejlődést érthessünk el.

Ezek az eredményei annak az elemzésnek, amelyet a partnerek a projekt bevezetésének első évében készítettek. Nevezett eredmények képezik az elkészítendő regionális akciótervek, a konkrét fenntartható közlekedési ajánlatok és csomagok alapját a résztvevő régiókban.

A helyzetelemzés eredményei és a közös jövőkép céljai alapján **a projekt partnerek elkezdtek kialakítani a saját, regionális akcióterveiket.** Ezek a tervek képezik majd a fenntartható mobilitás és a turizmus csomagok konkrét bevezetésének alapját a partner régiókban. Lesznek olyan kezdeményezések, amelyeket a mostani TRANSDANUBE projekt ideje alatt kerülnek bevezetésre, és lesznek, amelyek majd a következő periódusban valósulnak meg.

Kevés információnk van a Duna menti régiók meglévő mobilitási ajánlatairól és csomagjairól. Az ulmi Duna Iroda a turizmus és mobilitás információs rendszerével próbálja ezt a meglévő akadályt legyőzni. A meglévő információs forrásokat köti össze a projektpartnerek által adott újabb információkkal, ilyen módon lehetővé teszi a könnyebb hozzájutást azokhoz az információkhoz, amelyek arról szólnak, hogy a turista látványosságokat milyen fenntartható közlekedési módon a legkönnyebb megközelíteni a Duna mentén.

Kraft-relevancia

A TRANSDANUBE projekt az Európai Unió Duna Régió Stratégiájára alapult, és ennek gondolatvilága alapján alakított ki szoros együttműködést a projektpartnerek között. Az EU **Duna Régió Stratégiája (DRS)** a Duna vízgyűjtő területéhez tartozó régiók és országok **makroregionális fejlesztési stratégiája** és akcióterve. Egyszerre célozza a dunai makrorégió fenntartható fejlesztését, természeti területeinek, tájainak és kulturális értékeinek védelmét.

A stratégiára átfogóan ezért **Közép-Európa szimbólumaként is tekinthetünk.** A stratégia megvalósítása jó eszköz és alkalom arra, hogy számba vegyük mindazokat a feladatokat, amelyekkel Közép-Európát versenyképes helyzetbe hozhatjuk. A magyar megközelítés alapvetése, hogy a Duna-térseget élhető és fejlődő régióként képzei el. A stratégia elősegíti a közösen megvalósuló, határon átvívelő projektek kialakítását, ezzel hozzájárul a térség gazdasági fellendüléséhez, új munkahelyek teremtéséhez. A stratégia nemcsak politikai elköteleződést jelent, az együttműködés konkrét projekteken keresztül valósul meg; meghatározó szerepet kap benne a „bottom-up”-szemlélet. A koordinált megközelítés, a meglévő uniós források hatékonyabb felhasználása, valamint az országok közötti különbségek és határok felszámolása mind-mind fontos összetevői a fejlett és virágzó közép-európai álm megvalósításának.

Egy gazdaságilag erős, politikailag stabil és ötletekben gazdag, kreatív Duna-régió erősíti Európát. Hozzájárul az Európai Unió további erősítéséhez és mélyítéséhez. Így a térségben rejlő lehetőségek megfelelő kiaknázásával az egész európai integráció gazdagodik vele majd.³⁰

³⁰ <http://dunaregiostrategia.kormany.hu/>

A koordinált megközelítés, a meglévő uniós források hatékonyabb felhasználása, valamint az országok közötti különbségek és határok felszámolása.

A térségben rejlő fejlesztési potenciálok maximális kiaknázása, nemzetközi partneri együttműködés erősítése.

Fenntartható közlekedés és turizmus szemléletének elterjesztése, turizmus és a közlekedés szolgáltatóinak komoly elkötelezettsége és összefogása.

Jövőkép

A közös jövőkép és cél olyan Duna régió kialakítása, ahol megvalósul a társadalmilag tisztességes, a gazdaságilag átlátható, a **környezetbarát, és egészségre jó hatással levő mobilitás és turizmus**, amit mind az itt lakók, mind a régióba látogatók elérhetnek. Mindezt a megújuló energiaforrásokra építő, energia- és forrás hatékony, a természeti és a kulturális értékekre vigyázó, éghajlat barát, alacsony szén és egyéb kibocsátó, **multimodális, hatékony közlekedési csomópontok** kialakításával hozzuk létre. Ezek a rendszerek figyelnek a Duna érzékeny ökoszisztémájára és tájképére, ugyanakkor biztosítják a fenntartható regionális fejlődést, megteremtik a zöld gazdaság és a zöld munkahelyek lehetőségét a régióban.

Ennek érdekében mozgósítjuk minden erőnket és az összes forrást, fokozzuk az együttműködést a közös jövőkép gyakorlati megvalósulásáért.

1.16 „GreMo-Pannonia” – „Határon átnyúló mobilitás Burgenland – Nyugat-Magyarország

A projekt partnersége

A „GreMo-Pannonia” Burgenland tartomány, a GySEV Zrt., az osztrák Keleti-régió Közlekedési Szövetség (VOR), az ÖBB Postbus GmbH és az ÖBB Personenverkehr AG **határon átnyúló** közös **közlekedési** témájú **projektje**, mely az Ausztria–Magyarország Európai Területi Együttműködési Program keretében került finanszírozásra.

A projekt céljai³¹

A projekt egy **átfogó intézkedéscsomagot** céloz meg az öko-mobilitás és a regionális elérhetőség javítása érdekében Burgenland és Nyugat-Magyarország térségben:

- Mobilitási központok – mint közösségi- és kerékpáros közlekedést koordináló helyek – hálózatának kiépítése, burgenlandi és nyugat-magyarországi székhelyekkel
- Határon átnyúló közlekedési szövetség létrehozásának vizsgálata
- A határon átnyúló mobilitás és elérhetőség javítása a peremvidékek jobb bekapcsolásával, a határrégió kelet–nyugat és észak–déli irányú összeköttetésének javításával
- Határon átnyúló közösségi közlekedési információs rendszer megvalósítása, valamint folyamatos fejlesztése
- A határon átnyúló kerékpáros közlekedési hálózat és közösségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése
- A régión belüli regionális elérhetőség és a mobilitás javítása
- A regionális központok elérhetőségi minőségének a javítása
- Klímabarát mobilitás támogatása határon átnyúló kezdeményezésekkel, valamint a járművek innovatív információs technológiákkal és környezetbarát hajtóművekkel való felszerelése, ellátása

Cél az információ, a koordináció és a nyilvánosság területén a határon átnyúló együttműködés intenzívebbé tétele és optimalizálása.

³¹ http://www2.gysev.hu/gremo_pannonia/297 alapján.

Elért eredmények

Egy határon átnyúló hálózat megteremti az információcsere és együttműködés alapjait. Az együttműködés által létrejön egy egységesített tájékoztatás a közösségi közlekedési ajánlatokról a régió lakói és vendégei számára. Másrészt ez a hálózat a nemzeti sajátosságok figyelembe vételével alapját képezheti új, szükséglet/igény alapú közösségi közlekedési projektek tervezésének és megvalósításának.

A projekt lényeges, **kézzelfogható eredményei:**

- Mobilitás-központok, mint ügyféltájékoztató-helyek Eisenstadtban és Sopronban a vasútállomáson a közösségi közlekedéssel, a kerékpáros közlekedéssel és mobilitás-alternatívákkal kapcsolatos kérdésekben.
- Határon átnyúló, többnyelvű internet alapú menetrendi felvilágosítás.
- Utastájékoztató rendszerek az állomásokon és a fontosabb tömegközlekedési csomópontokban.
- Pilotprojektek/Kísérleti projektek igényszabályozta közösségi közlekedési rendszerekhez, csatlakozva az ütemes közösségi közlekedési csomópontokhoz.
- Határon átnyúló kerékpáros közlekedési masterplan (átfogó terv) és határon átnyúló kerékpáros közlekedési koncepció.
- Határon átnyúló kerékpár-kölcsönzési rendszer.
- A határtérségben a kistérségi elérhetőség javítása érdekében hasznosítási koncepció.

Egyediség – „Kraft-relevancia”

A GreMo projekt egyedisége abban rejlik, hogy egy adott szakterület – a közlekedés – határon átnyúló kihívásaira kívánt választ adni oly módon, hogy a lehető **legintenzívebb** formában támaszkodott a **partnerség** és **hálózatosodás** elvére, nagymértékben bevonva a határmenti területek releváns stakeholdereit. Így a projekt hangsúlyos eleme volt, hogy mind a határmenti infrastruktúra állapotának felmérésekor, mind a fejlesztési elképzelések feltérképezésekor teljes körű helyszíni települési felmérést végzett, a határ mindkét oldalán, bevonva a szakági tervezésbe a helyi közösségeket is. Ezáltal a GreMo projekt révén olyan **helyi szintről is építkező szakmai tudásanyag született** – beleértve a fejlesztési igényeket, a határon átnyúló feszültségpontokat, problémákat, de a megoldási javaslatokat is –, amely nagymértékben megalapozottá teszi a 2014–2020-as periódusban a témában a partnerség által megvalósítani tervezett projekteket.

Az ismertetett minta Kraft-relevanciája mindenekelőtt a következőkben nyilvánul meg:

- Széles körű helyi partnerség, az alulról építkező (szakági) tervezés elvének alkalmazása a jövőbeli fejlesztések megvalósítása során, a határon átnyúló közös térben.
- Felelős vállalati gondolkodás a GySEV Zrt. részéről, ahol a cég fejlesztési elképzelései ténylegesen a társadalmi szükségletek bázisán kerülnek meghatározásra; emellett számos, az alaptevékenységhez csak közvetve kapcsolódó tevékenység elvégzése is sor kerül.

Problémák, jövőkép

Mivel ez esetben egy konkrét projektről van szó, így a jövőkép elsősorban abból a szempontból vizsgálható, hogy a projekt résztvevői terveznek-e hasonló projektet a 2014–2020-as időszakban, illetve hogy mennyire bizonyultak (adott esetben pályázati támogatás nélkül is) fenntarthatónak a kiépült hálózatok. Mindkét kérdés vonatkozásában pozitív válasz adható – a projekt folytatását immáron stratégiai szinten tervezik annak résztvevői; s az együttműködési hálózatok is élők, annak szereplői napi szinten működnek együtt a projekt lezárását követően is.

1.17 Reg-Net (Területi Információs- és Fejlesztési Hálózat) projekt

A projekt létrejötte, célja

A **Reg-Net (Területi Információs- és Fejlesztési Hálózat)** projekt a szlovén–magyar határtérség hálózatépítése, fejlesztése érdekében jött létre.

A határ menti régiók között az igazán élő együttműködések csak ritkán fordulnak elő, általában nincs olyan határregiós információs bázis, mely a közös projektek tervezését és előkészítését szolgálhatja. A szakmai jellegű együttműködések, közös érdekekre reagáló tervezés és megvalósítás eddig nem igazán volt jellemző a szlovén–magyar térségben, ezért gyakran előfordult, hogy a hasonló témájú projektek közt nem volt megfelelő szintű az együttműködés és az információáramlás, így pontszerű projektek jöttek létre, melyek nagyobb fejlesztési hatást nem tudtak elérni.

A fenti hiányosságok mérséklése céljából jött létre 2011. 10. 01-én a Reg-Net Területi Információs- és Fejlesztési Hálózat projekt, mely célul tűzte ki, hogy a Szlovénia–Magyarország Határon Átnyúló Operatív Program programtérképében (Podravje, Pomurje régiók Szlovéniából, Vas és Zala megye Magyarországról) a **közös erőforrásokra és információs bázisra alapozva egy hálózati alapú területfejlesztési programot indítson el**. A program alapelvei között az is szerepel, hogy olyan határon átnyúló stratégiákat és intézkedéseket szükséges kidolgozni, melyek az együttműködési területek lehetőségeire és erősségeire épít, valamint fontos a **hálózatépítés, illetve a szereplők rendszeres információ- és tapasztalatcseréje**. Hosszú távú célként pedig egy közös, **határon átnyúló ernyőszervezet** létrehozása is megjelent, mely a segítségnyújtásban, tanácsadásban, projektek kifejlesztésében és a hálózati programok összehangolásában vehet aktívan részt.

A projekt magyar oldali szereplője a Vas megyei Önkormányzati Hivatal, mely a vezető partneri pozíciót tölti be, projektpartnerként pedig 3 szlovén szervezet vesz részt (Muraszombati Fejlesztési Központ, Bistra Tudományos- és Kutató Központ, illetve a Mura Regionális Fejlesztési Ügynökség). A projekt 2011. 10. 01-től várhatóan 2014. 12. 31-ig tart, az elnyert összes közpénzes támogatás 566.012,59 €, ebből az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) támogatása 481.110,70 €.

Elért eredmények

A projekt első lépéseként a Szlovénia–Magyarország Határon Átnyúló Együttműködés Operatív Programban **érintett szervezetek körének elemzésére** került sor (**Stakeholder-analízis**).

A Stakeholder-elemzés bővebben foglalkozik a SI–HU program 2007–2013 közti időszak **pályázati aktivitásával**, mely során a támogatások aránya és a támogatásra jogosult szervezetek területi eloszlása is vizsgálat alá esett. Vannak kisebb-nagyobb eltérések a különböző kiírások, illetve a pályázatokban résztvevő szereplők összetételében is, de az igazán fontos megállapítások a **területi eloszlás vizsgálatakor** merültek fel, melyeket a későbbi tervezési folyamatok során érdemes lenne kiemelten további vizsgálatok alá vetni. A SI–HU programok során az eddigi két kiírás folyamán ugyanis egy jelentősebb kiterjedésű, határhoz közel fekvő és a programterület **központi részén elterülő**, helyzeti energiákból fakadóan fontos **területi egység maradt inaktív**. Ez egy olyan problematika, melyet különböző beavatkozásokkal orvosolni lehetne, és kellene a későbbiek folyamán.

83

Az elemzés során **vizsgálat alá került a programterület hazai pályázati aktivitása**, melyek a későbbi hazai és határon átnyúló tervezések során is hasznosíthatásra kerülhet, hiszen a kistérségeket a fejlesztési prioritások aspektusából vizsgálja.

A projekt célja egy hálózatokon alapuló fejlesztés létrehozása, ezért a vizsgálat célja az eddigi **hálózatok és kapcsolatok felderítése a határ két oldalán**. Ehhez szintén a 2007–2013 közti időszak SI–HU pályázati kiírásait vettük alapul, ennek a segítségével meghatároztuk azokat a szervezeteket, amelyek „fejlesztési kulcsszereplőkké” váltak. Ezek a szervezetek jelentősebb számú partneri körrel rendelkeznek, illetve a kiírások során a projektek idején egy-egy partnerrel többször is együttműködtek. A tanulmány olyan alapul szolgálhat, melyre a későbbiekben is érdemes lehet építkezni, hiszen a **beazonosított partneri hálók további vizsgálatai** alapján egy szervezeten működő partnerségi háló kialakítása történhet meg, mely **a hálózati fejlesztés szempontjából alapvetően elengedhetetlen**.

A Stakeholder elemzést követően a közös, **határon átnyúló stratégiai irányelvek kidolgozása** történt meg, melynek elkészítése érdekében egy határon átnyúló tervezői munkacsoport felállítására is sor került. A stratégiai irányelvek kidolgozása során a programterület potenciáljait, a meglévő fejlesztési hálózatokat és a fenntartható fejlődés alapelveit figyelembe véve alakították ki azt.

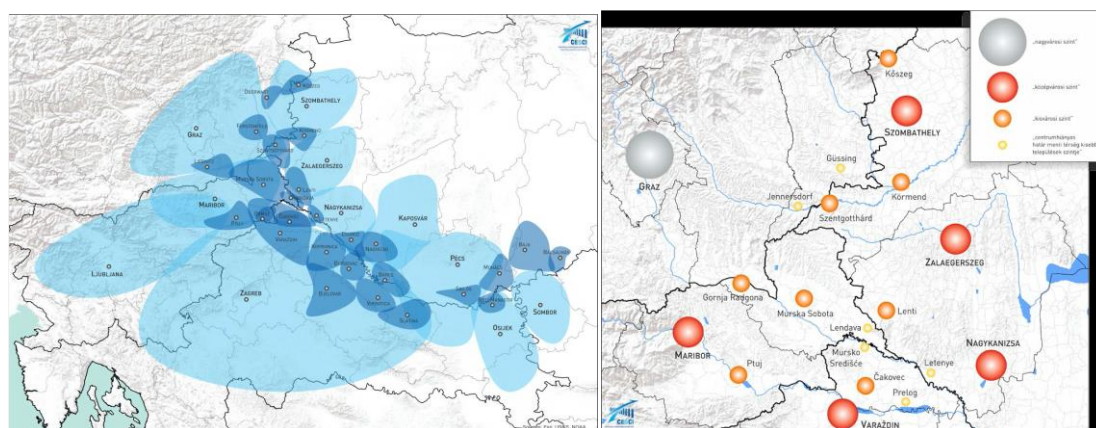
Jövőkép

Négy olyan stratégiai fontosságú tématerület került kiválasztásra, mely részletes elemzésen esett át, és ennek során kulcsfontosságú problémák kerültek meghatározásra. A problémákból kiindulva különböző fejlesztési javaslatok, prioritások kerültek kidolgozásra, melyek a határtérség fejlődése érdekében nagy fontossággal bírhatnak. **A négy stratégiai tématerület:**

- **A „tudás” és a munkaerőpiac versenyképességének növelése** (vállalkozások versenyképességének növelése, a turizmus, kutatás és fejlesztés, oktatás és képzés fejlesztése, élethosszig tartó tanulás elősegítése);
- **Infrastruktúra-fejlesztések** (a közlekedés, az energiafelhasználás és az információs társadalom fejlődése érdekében);
- **Szociális biztonság és egészség növelése** (szociális vállalkozások és a társadalmi aktivitásra irányuló programok támogatása);
- **Erőforrások fenntarthatóbb és hatékonyabb felhasználása** (megújuló energiaforrások, hulladéktermelés megelőzése, igazodás a klímaváltozáshoz, hatékonyabb és fenntarthatóbb mezőgazdaság).

A projekt egyik legfontosabb mérföldkövének az **ernyőszervezet létrehozásának lehetőségeit vizsgáló tanulmány** számít, illetve az a **koncepció**, mely a **határon átnyúló együttműködési fórum működésére irányuló javaslatokat** foglalja magába.

A tanulmány részletesen elemzi a programterület együttműködési lehetőségeit, a közvetlen **határtérség városhierarchiai és vonzaskörzeti vizsgálata** is megtörtént.

6. ábra: A városok elméleti vonzaskörzeti határai (Reilly-képlet alapján),
illetve a négyszintű központhierarchia³³

Kraft-relevancia

Az elemzések, személyes találkozók, workshop-ok rávilágítottak arra a tényre, hogy **a határtérségben az intézményes együttműködésnek jelenleg még hiányoznak a feltételei**. A magyar–szlovén határ menti együttműködés **jelenlegi szintjén egy fejlesztési partnerség létrehozása tűnik a legracionálisabb megoldásnak**, mely nem jelent intézményesülést, mégis **lehetővé teszi a különböző érdekek harmonizációját és a régió közös jövőképének megalkotását**. Alkalmas arra is, hogy minden, **a térségben érdekelt szereplő bekapcsolódhasson a közös munkába**. A partnerség által kimunkált javaslatok a Vegyes Bizottság elé kerülhetnek, amely segíteni tud azoknak a folyamatoknak az elindításában, amelyek a helyi szereplők munkáját még eredményesebbé tehetik.

A partnerségben összehangoltan együttműködő fejlesztési szervezetek kezdeményezőként léphetnek fel a helyi szereplők kapacitásainak fejlesztése érdekében is, így kedvező politikai döntések esetén a szakmai támogatás valós projekteket eredményezhet. **A partnerségi alapú együttműködés ráadásul nem egy zárt modellként funkcionál**, az újabb érdekelt felek szabadon bekapcsolódhatnak a fejlesztési folyamatokba.

³³ Szlovén–magyar területfejlesztési ernyőszervezet létrehozásának vizsgálata, 12. és 15. old.

Fontos, hogy a területfejlesztési ernyőszervezetbe bevonható partnerek el tudják fogadni az együttműködés fórumát, ne érezzék a „működését” túlságosan bonyolultnak (vagy plusz tehernek), hanem esélyt lássanak benne az uniós és egyéb források ésszerűbb és hatékonyabb felhasználására, melyek együttesen **valós fejlődést** eredményezhetnek.

A másik fontos szempont a **kohézió erősítése a határtérségben**. A régió belső területi, gazdasági és társadalmi kohéziójának erősítése révén ugyanis a helyi szereplőkben is erősödni fog az igény az együttműködésre. Ehhez azonban először az együttműködés szellemiségét kell elterjeszteni a programterületen, amely érdekében ez a határon átnyúló fejlesztési fórum megfelelő eszköznek tekinthető.

A projekt egyik sarokkövének számít egy **földrajzi információs rendszer (GIS)** átültetése a **szlovén–magyar határtérség területére**. Ez a rendszer nagyban épít a Vas megye által korábban létrehozott TEIR (Területi Információs Rendszer) kereteire, ugyanakkor az újabb területek bekapcsolása (a sikeres burgenlandi alrendszer becsatlakoztatását követően a szlovén területek bevonásával) és a tartalmi elemek kibővítése nagyban segítheti a határtérség fejlesztési fórumát. **A program segíthet a fejlesztési szükségletek meghatározásában, partnerek keresésében, fejlesztési hálózatok beazonosításában**, így a rendszer gyakorlatilag területfejlesztési információs szolgáltató portálként funkcionálhat.

A projekt következő fázisában kerül sor a **területfejlesztési inkubációs és tanácsadási szolgáltatások** megindítására, melynek célja, hogy a partnerek megfelelő módon, a hivatalos programozás és a Reg-Net stratégiai irányainak figyelembe vétele mellett **közvetlenül vállaljanak szerepet a projektek szakmai támogatásában**, illetve a **stratégiai fontosságú projektek kidolgozásában**, fejlesztésében is aktívan részt vegyenek. A kidolgozandó **tanácsadási módszertan**, illetve a **pályázati felhívás** (mely alapvetően a határtérség szervezetei számára nyújt információt a szolgáltatás igénybevételének lehetőségéről) elkészültét követően indul be az aktív tanácsadás, mely **12 stratégiai fontosságú projekt** segítségét célozza meg.

Kraft-relevancia

- **Hálózatokon alapuló fejlesztés, partnerség – egy sok tekintetben azonos problémákkal/kihívásokkal/lehetőségekkel rendelkező határtérségben.**
- **Összefüggésben az előző ponttal: a kohézió erősítése a határtérségben, melynek fontos eszköze a partneri hálózatok bevonása a fejlesztési elképzelések megfogalmazásába.**

1.18 RECOM projekt

A projekt létrejötte, célja

A Regional Cooperation Management HU–AT (RECOM) projekt az Ausztria–Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program keretében jött létre. A **RECOM projekt** első ciklusa 2007 decemberében indult el, és 2012 januárjáig tartott, összköltsége majdnem elérte a 2 millió €-t. A partnerségben elsősorban a regionális fejlesztéssel foglalkozó szervezetek kaptak helyet: Regionalmanagement Niederösterreich (AT), Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség (HU), Regionalmanagement Burgenland (AT), Steiermarkischen Landesregierung (AT), Stadt Wien Ma 27 (AT).

A **projekt célja** olyan intézkedések megfogalmazása és kialakítása, mely **az együttműködés tudatosságának ösztönzésére**, a határon átnyúló **régiók közti kooperáció** elmélyítésére irányul. A RECOM hálózati partnerek kétféle értelmezésben is összekötő elemként funkcionálnak, hiszen a helyi (regionális) és a programszerv szintje közt, illetve a nemzeti és a határon átnyúló szint közt is kapcsolóként jelennek meg. A **RECOM hálózati partnerek** tapasztalataikkal segítik és támogatják az AT–HU projektjeit, sinergiákat alakítanak ki, ily módon tudják növelni a projektek és a határon átnyúló program minőségét.

A RECOM projekt keretében a főbb tevékenységek közé tartozik a segítségnyújtás, mely elsősorban a **projektötletek kifejlesztésére** irányul (személyes tanácsadás a programterület mindkét nyelvén), de a **partnerkeresésben** (partnerbörzék) is támaszkodhatunk a projektben dolgozó szakemberekre. Nagy hangsúlyt kapnak a **határon átnyúló műhelytalálkozók, rendezvények**, melyek a partnerek és a stakeholderek közötti **információáramlást** tudják alapvetően biztosítani (tematikus tanulmányutak, kirándulások szervezése). A hasonló súlypontok köré felépülő **projektek hálózatba** kapcsolása a sinergiateremtés érdekében történtek meg, melyek során **öt tematikus hálózat** került kialakításra:

- **környezet és energia;**
- **képzés és munkaerőpiac;**
- **közlekedés és mobilitás;**
- **gazdaság – kutatás – innováció;**
- **turizmus.**

A RECOM kialakítását követően a tematikus területek, **hálózatok közötti együttműködés** eredményeképpen számos projektkezdemenyezés, ötlet került megvalósításra, kialakultak és megszilárdultak a határon átnyúló partnerségek. A települések közti kooperáció fokozódott, mely

elsősorban a „people to people” tevékenységeknek volt köszönhető, hiszen ezek a kisprojektek új helyi kulturális együttműködések és partnerségek kialakítását tették lehetővé.

A stratégiailag kiemelt fontosságú projektek megvalósítása és figyelemmel kísérése fontos része volt a RECOM projektpartnerek hálózati munkájának.

A projekt főbb akciói

RECOM HU–AT 2014+

A projekt első fázisának 2012-es zárását követően a projekt folytatása mellett tették le a voksukat a projektpartnerek és az osztrák-magyar vegyes bizottság is. A **RECOM HU–AT 2014+ projekt** 2012 februárjától 2014 decemberéig tart, az összköltsége meghaladja a 2 millió €-t.

A projekt célkitűzését tekintve lényegében változatlan maradt, hiszen a határokon átnyúló tevékenységek elfogadása érdekében tett aktív intézkedések folytatása, **a kooperációs kedv növelése, az együttműködés erősítése**, valamint a határ mindkét oldalán elhelyezkedő **régiók** már meglévő **kapcsolatrendszerének támogatása** jelenik meg.

A projekt tartalmi elemeit tekintve új feladatként jelent meg a kezdeményezések határon átnyúló 2014+ fejlesztési stratégiába való integrálásának szükségessége, valamint a stratégiai szempontból súlypontos tématerületek összegyűjtése és a határokon átnyúló helyi és regionális szereplők közötti know-how transzfer folyamatainak erősítése. E célok elérésének a biztosítása érdekében a RECOM 2012–2014 határon átnyúló regionális **kooperációs menedzsment platformot** biztosít az érdeklődők és a hálózati partnerség számára.

A RECOM HU–AT 2014+ projekt keretében **új tevékenységek is megjelentek:**

- A határon átnyúló regionális fejlesztési stratégia és az azt megalapozó helyzetelemzés kidolgozása,
- A határokon átnyúló projektötletek kialakításának támogatása,
- Ausztria és Magyarország közötti tudásmenedzsment felépítése, bővítése,
- Innovációs díj átadása a kiemelkedő határon átnyúló projektek számára,
- Kompetenciafejlesztés interkulturális menedzsmenttréningek és nyelvtanfolyamok segítségével,
- Rendezvények szervezése, workshopok létrehozása a fejlesztési tematikus tématerületeken.

A RECOM együttműködési folyamat az évek során egyre jelentősebb eredményeket ért el a határon átnyúló hálózatok kiépítésében. A hálózati témákba tömörülő stakeholderek közti folytonos

kommunikáció és információáramlás, a közös műhelytalálkozók és konferenciák szorosabbá tehetik az együttműködést, illetve új partnerségek kialakulásához is vezethetnek. A környezet és energia, a képzés és munkaerőpiac, a közlekedés és mobilitás, a gazdaságfejlesztés és a K+F tevékenységek, illetve a turizmus területén létrejött hálózatok a RECOM honlapján megtalálható internetes platformon értesülhetnek a tématerületek aktuális és releváns híreiről, tevékenységeiről és találkozóiról, így lényegében a RECOM mintegy információs platformként is funkcionál. A honlap lehetőséget ad arra is, hogy az 5 határon átnyúló tematikus hálózat szereplői megjelenjenek, információk szerepeljenek a szervezetekről, így az új tagok számára a partnerség építésében is nagy segítséget nyújthat.

2012-től kezdődtek el azok a tevékenységek, melyek a **stratégiai felkészülés és a hivatalos programozás segítésére irányultak**. Első lépésként magyar oldalon a **Nyugat-dunántúli Régió helyzetelemzése** valósult meg, mely alapvetően a régiót alkotó megyei helyzetelemzésekre és tematikus műhelytalálkozók eredményeire alapozott. A helyzetelemzés során 9 tématerület részletes áttekintésére és vizsgálatára került sor: a természeti értékek és azok védelme, a gazdaság, az innováció, a turizmus, a közlekedés, a vidékfejlesztés, a városfejlesztés, a települési infrastruktúra és az emberi erőforrás státuszának elemzésére került sor.

A helyzetelemzést követően a **regionális stratégia kidolgozása** kezdődött meg. A megyei koncepciók eredményeivel, a tematikus műhelytalálkozók és a hivatalos programozás tapasztalataival kerültek kiegészítésre, mely során négy tématerület középtávú stratégiai céljainak a kidolgozása történt meg:

- gazdaságfejlesztés;
- közlekedésfejlesztés;
- természetvédelem és erőforrás-gazdálkodást;
- humán erőforrás-fejlesztés és foglalkoztatás.

A határon átnyúló hálózatelemzés különböző tényekre is felhívja a figyelmet, mely a hivatalos tervezési folyamatot is nagyban segítheti:

- kevés a magyar vezetőpartnerek száma;
- magyar oldalon kevesebb szervezet vesz részt projektekben, azonban a több a „nagyobb” szervezet;
- a stratégiai fontos szereplők mintegy híd szerepet töltenek be a projektek közt;
- a projektek futamideje általában rövid;
- a két ország közti adminisztrációs különbségek nagyok.

Az elemzés részletesen kitér azokra a **tényezőkre is, melyek a határon átnyúló hálózatosodást gátolni tudják, illetve** bemutatásra kerültek azok az előfeltételek, **melyek egy sikeres hálózat létrejöttéhez elengedhetetlenek.**

A sikeres hálózatok előfeltételei	A hálózatépítés gátló tényezői
- a projekteket követően is fontos a hálózatok gondozása - kölcsönös bizalom megléte - kevés, azonban ismerős partnerség - A nemzeti hálózatok való részvétel fontos a határon átnyúló hálózatokban való sikeres munkát megelőzően - követő projektek létrehozása a hálózatokon belül	- eltérő adminisztratív struktúrák - a 6–8 hónapot is elérhetik a projekt nélküli időszakok, ezt az időszakot minimalizálni szükséges - a programperiódusok közötti időszakot a partneri kapcsolatok fejlesztésére és a hálózatosodásra lenne szükséges fordítani

A határon átnyúló hálózatelemzést és stratégiát követően az **osztrák és magyar oldali fejlesztési irányelvek kerültek meghatározásra**, mely során a két ország szakemberei a programozás folyamatán és finanszírozási keretein túlnyúlóan, hosszabb távú és fenntartható fejlesztési igényeket és potenciálokat is nevesítettek a dokumentumban. Az irányelvek stratégiai alapot adhatnak a kezdeményezések térségi cél-kontextusba ágyazására, mely nem csak a hivatalos határon átnyúló program, hanem a szélesebb projektmegvalósítás szempontjából is orientálhatja a határtérség szereplőit.

Az osztrák és magyar szakemberek egyeztetéseit követően kerültek kialakításra **a határon átnyúló fejlesztési súlypontok:**

- humánerőforrás fejlesztés;
- környezetvédelem/hatékony energiahasználat és megújuló energiaforrások fejlesztése;
- kutatás-fejlesztés, innováció;
- határon átnyúló közlekedési mikrohálózatok fejlesztése;
- kis- és középvállalkozások, gazdaságfejlesztés;
- intézményi együttműködések fejlesztése;
- turizmus, turizmusmarketing fejlesztése.

A dokumentum keretében a súlypontok vizsgálata során négy alapvető szempontot vettünk figyelembe: a fejlesztéseket befolyásoló tényezőket, a fejlesztési igények megfogalmazását, a stratégiai célok kitűzését, illetve a határtérség stratégiai fontosságú kezdeményezéseinek beazonosítása is megtörtént.

Kraft-relevancia

Határon átnyúló régiók közti kooperáció elmélyítése, az együttműködés tudatosságának ösztönzése – projektek hálózatba kapcsolása, a közös gondolkodás, együttműködés platformjának megteremtése (szakterületi bontásban); határon átnyúló kooperációs menedzsment platform biztosítása.

Tudatos tervezés és jövőépítés, összehangolt (stratégiai) akciók megfogalmazása.

Fenntartható (szakterületi) határon átnyúló hálózatok kialakítása.

Jövőkép

A RECOM által elindított határon átnyúló együttműködési folyamat folytatására a 2014–2020-as időszakban is sor kerülhet. A partnerek célja, hogy a következő periódusban tovább **segítsék** a fejlesztési szervezetek és a projektek stakeholderei közti **együttműködést**, így hozzájárulva ahhoz, hogy **egy szorosabb, egyeztetett osztrák–magyar területfejlesztés** alakulhasson ki. Fontos célkitűzés továbbá, hogy a programterület déli térségei fokozottabban bevonásra kerüljenek az osztrák–magyar együttműködési program során.

A tervezett tevékenységek közé tartozik a már korábban kialakított **regionális fejlesztési stratégia továbbfejlesztése és gondozása**, illetve **a területfejlesztési hálózatokkal történő kapcsolattartás**, továbbá párbeszéd fórumok szervezése és az azokon való részvétel. Fontos újítása a projektnek, hogy

az **ERRAM³⁴ GIS rendszer továbbfejlesztése** megtörténjen, illetve a rendszer eddigi **eredményei felhasználásra** kerüljenek, melyeket főleg a programterület telephelyeinek határon átnyúló vizsgálata során lehet kihasználni.

³⁴ Határon Átnyúló Elérhetőség – Raszteres Elemzési Adatmodell HU–AT projekt az AT–HU Operatív Program során jött létre. A projekt célja, hogy a már meglévő ausztriai ERRAM-modell kiterjesztése határon átnyúló módon is megtörténjen a partnerrégiók adataival való feltöltése segítségével.

1.19 A Kneipp, mint lehetőség

A Kneipp-módszer komplex természetgyógyászati rendszer, amelynek nagy hagyományai vannak Németországban, de Magyarországon is van múltja. Újbóli felfrissítése az Ausztria–Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2007–2013 keretein belül történt meg, az akkor még Vasi Hegyhát Többcélú Kistérségi Társulás (ma: Vasi Hegyhát Önkormányzati Társulás) vezető partnersége mellett, a Magyarországi Kneipp Szövetség és a steiermarki Kneipp Szövetség partnerségével végigvitt KNEIPP-projekt során. Az előbb említett partnerség tevékenységének eredményeként, a Vasi Hegyhát 13 településén, a Kneipp-módszerhez kapcsolódó egyrészt szabadtéri, másrészt ingatlanon belüli beruházásokkal a természetgyógyászati elemekre épülő egészségmegőrzés ingyenesen lehetővé válik a lakosság és a turisták számára. Ezen kívül a tudatformálásra, a Kneipp-módszer magyarországi népszerűsítésére is hangsúlyt fektettek a projekt munkatársai.

Sebastian Kneipp a szüleivel és testvéreivel nagy szegénységben, egy nedves pincelakásban nevelkedett, amelynek következtében már fiatalon elérte a kor rettegett kórja, a tuberkulózis. Betegségén maga próbált segíteni, méghozzá úgy, hogy többször megfürdött a jeges Dunában, illetve saját maga által készített gyógynövényteákat fogyasztott. Immunrendszerét sikerült annyira megerősítenie, hogy néhány hónap alatt kigyógyult a halálos kórból.

Ez után kezdett behatóbban foglalkozni a víz és a gyógynövények gyógyító erejével. Módszereivel olyan hírnévre tett szert, hogy betegek ezrei vándoroltak hozzá, naponta körülbelül százötvenen keresték fel. „Fogadóóráin” orvos-, illetve paptársaival – mivel katolikus lelkészként dolgozott – egyszerre 20 beteget fogadott ingyen.

Elve az volt, hogy az ember testét és lelkét egységében lehet csak gyógyítani. Filozófiája és gyógyító módszerei napjainkban is aktuálisak. Öt pilléren nyugvó egészségmegőrző teóriáját a test, a lélek és a szellem harmóniája teszi egységessé és teljessé.

A Kneipp-módszer 5 alappillére:

- Víz (hidroterápia): különböző hőfokú víz alkalmazásával váltakozó hőmérsékleti ingereknek teszi ki a testet, és ezzel vegetatív reakciót vált ki.
- Gyógynövények (fitoterápia): szelíd gyógynövényekkel, amelyek lassabban hatnak, de jóval kevesebb mellékhatást fejtenek ki.
- Egészséges táplálkozás: különösen hangsúlyozva a zöldségfélék, gyümölcsök és tejtermékek szerepét. A teljes értékű étel rendkívül fontos az étrendben.
- Mozgás (egészséges testmozgás, masszázs): ésszerű és rendszeres testmozgáson alapul. A cél nem a kiemelkedő teljesítmény, hanem az egészséges edzettség.

- Test–lélek–szellem harmóniája: azt tanítja, hogyan élhet az ember összhangban önmagával, miként találhatja meg a saját testi-lelki ritmusát. [Zoom-DTP Kft.: „A Kneipp összeköt – Határon átnyúló egészség- és turizmusfejlesztés a klasszikus Kneipp-természetgyógyászat jegyében” projekt – Marketingstratégia.]

A Kneipp-módszer Magyarországi múltja két településhez kötődik: Balatonalmádihoz, ahol 1899-től 1924-ig működött Kneipp Gyógyintézet, illetve Kőszeghez, ahol Dr. Dreiszker József alapított vízgyógyintézetet. Ez a fürdőintézet, mely minden kényelemmel és a kor legmodernebb eszközeivel fel volt szerelve, a Magyar Királyi Minisztérium engedélyével működött. A festői környezet, valamint az Alpokalja egészséges levegője ideális helyszínnek bizonyult a gyógyintézet számára. A közvetlenül a Kálvária-hegy alatt fekvő díszes, emeletes épület mellett egy több mint két holdas park is állt szökőkúttal. A szobákat a vendégek számára az emeleten alakították ki, a földszinten pedig étkező és játéktér volt. A főépület mellett építették fel a fürdőépületet. A férfiak fürdőhelyiségeit tágas tornaterem választotta el a hölgyekétől. Továbbá itt kapott helyet az orvosi rendelő is. A gyógyítás a Priessnitz-féle, valamint a Kneipp módszer szerint történt, azonban szükség esetén meleg fürdőt is vehettek a betegek. A medencéken kívül, a fél és egész fürdők számára, egy sor kádat is felállítottak. A vizet a szél energiája hajtotta a magasban elhelyezett víztartóba, ahonnan szerteágazó csővezetéseken keresztül jutott el a medencékbe és kádakba. Az intézet mellett folyó Gyöngyös patak egyes részein is engedélyezett volt a fürdés, a közeli réteken pedig mezítláb sétálhattak az intézet vendégei, mellyel kiegészítették kúrájukat. A hidroterápiát sikeresen alkalmazták több probléma, főleg idült bántalmak, vérkeringési zavarok, aranyér, a légzőszervi megbetegedések esetén. [Zoom-DTP Kft.: Kneipp nyomán a Vasi-Hegyháton – Egészségmegőrzés a Kneipp-elvek szerint régen és ma.]

A módszer újbóli felélesztése és a Dreiszker Intézet korábbi hírneve együttesen megadja a lehetőséget Kőszegnek arra, hogy a témában újra aktivizálódjon. Lehet ez akár alapja a klimatikus gyógyhellyé válásnak? Természetesen lehet, azonban önmagában jelenleg nem elég. Az, hogy Kőszeg klimatikus gyógyhellyé váljon, már régóta foglalkoztatja a városvezetést és a Kőszeg környéki turisztikai szakembereket. Kőszeget és környékét (ezen belül elsősorban Velemet) a különböző források már most is klimatikus gyógyhelyként tartják számon. Ez azonban nem hivatalos, ebben a formájában nem teljesen fedi a valóságot, mivel a gyógyhely kifejezés csak megfelelő feltételek mellett használható. A 74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet a természetes gyógytényezőkről az alábbiakban határozza meg ezeket:

„2. § (1) A gyógyhely megnevezés egy terület megjelölésére akkor használható, ha azt — a (2) bekezdésben foglalt feltételek fennállása esetén – az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat Országos Tisztifőorvosi Hivatala (a továbbiakban: OTH) gyógyhellyé nyilvánítja.

(2) Valamely település egésze vagy meghatározott része akkor nyilvánítható gyógyhellyé, ha

a) e rendelet szerint elismert természetes gyógytényezővel (gyógyvíz, éghajlat stb.) rendelkezik,

b) a természetes gyógytényező igénybevételének gyógyintézményi feltételei (gyógyfürdő, gyógyszálló) biztosítottak,

c) a gyógyítás zavartalanságát és a betegek nyugalma biztosító környezeti feltételek (kiemelten védett területre előírt levegőtisztaság, fokozottan védett területnek megfelelő zajszint, rendezett zöldterületek stb.) adottak,

d) a pihenés infrastruktúrájának (közművek, közlekedés, hírközlés, kommunális szolgáltatások, ellátó, szolgáltató intézmények stb.) kiépítettsége biztosított.”³⁵

Tehát az erőforrások megléte esetén az előbbi feltételek megteremtését kellene biztosítani. Kőszeg városában és a Szabó-hegyen is vannak olyan helyszínek, ahol ez a típusú beruházás lehetséges lenne, de akár maga a Dreiszker ház is újra otthont adhat egy egészségügyi intézetnek (noha a korábban hozzá tartozó nagy telek már nem tartozik hozzá). [Promen Tanácsadó Kft.: Jövőkép és fejlesztési koncepció az Írott-kő–Geschriebenstein Natúrpark részére a 2014–2019-es időszakra.]

A két elgondolás összekötése mindenképpen innovatív megoldás lehetne, és illeszkedne Kőszegnek azon elképzeléseibe is, amelyek a Természet-turisztika erősítésére irányulnak. Amiért az utóbbi elképzelés nem tud megvalósulni, az a forráshiány. Kőszeg városnak befektetőre lenne szüksége ahhoz, hogy megfelelő egészségügyi intézmény jöhessen létre, és működhessen a városban. A Kneipp elterjesztésének azonban nem feltétlenül vannak ilyen típusú akadályai, az egyszerű eszközökkel is alkalmazható, és gond nélkül kapcsolható a magyar népi természetgyógyászati módszerekhez, amelyeknek eredményeként az emberekhez hazánkban könnyebben közelebb vihető. Ehhez összefogásra van szükség és humán erőforrásra, akik hisznek ebben, és értenek is hozzá. Ez azonban csak akarat és együttműködési képesség kérdése.

³⁵ 74/1999. (XII. 25.) EüM rendelet a természetes gyógytényezőkről.

1.20 TÁMOP projekt Egészségfejlesztési Iroda létrehozására a Szentgotthárdi kistérségben

Szentgotthárd város egészségügyi ellátására jellemző, hogy a nyolcvanas évek első felétől kezdve folyamatosan kiépült az egészségügyi intézményhálózat. Az országos tendenciákkal egyezően nagy részben megvalósult az egészségügy privatizációja. A járóbeteg-szakellátásban történő minőségi ugrás napjainkra látszik megvalósulni.

A statisztikai adatok szerint egyre nagyobb igény van a mentális egészségügy területén tevékenykedő szolgáltatásokra. Ez minden célcsoportnál tapasztalható, különösen a gazdaságilag aktív népesség esetében, amelynek tagjai a napi munka során folyamatosan találkoznak stressz-hatásokkal (tartós stressz, lelki panaszok, mobbing) és ebből eredően a munkahelyi kiégéssel. A munkahelyen felmerülő nehézségek miatt segítséget igénylő személyek életkora 20–65 év között van. Egyre nagyobb gazdasági problémává válnak a tartós stressz miatti alkalmazkodási zavarok, egyre magasabb a betegállományban lévő aktív népesség aránya, ezzel pedig csökken a termelékenység is. A 65 év feletti célcsoportját leginkább a családi környezetben bekövetkező változások, illetve az időskori változásokra visszavezethető depresszió és szorongásos betegségek sújtják. A célcsoportok közül különösen aggasztó a nők, a gyerekek és a fiatalok mentális egészsége. Ezeket a célcsoportokat sújtják leggyakrabban a különböző élethelyzetekből fakadó lelki zavarok, a legritkábban mégis éppen ők fordulnak szakemberhez segítségért.

A lakosság egészségi állapotát jellemző néhány mutató rendkívül kedvezőtlen, vonatkozik ez elsősorban a halálozásra, azon belül is a daganatos betegségek, a keringési rendszer, a légzőrendszer és az emésztőrendszer betegségeiben való elhalálozásra. A lakosság egy része nem tartja értéknek az egészséget, önpusztító életmódot folytat, életkilátásai kedvezőtlenek.

Az egészséget befolyásoló tényezők:

A lakosság egészségi állapotát kutató felmérések általában a betegségi és nem az egészségi állapotot vizsgálják. A betegségek kialakulásában nagy hatása van többek között az életmódnak, a genetikai tényezőknek, a bevett szokásoknak és a káros szenvedélyeknek, de egészségünket befolyásolja ezen kívül a társadalom berendezkedése, szociális érzékenysége, továbbá személyi kapcsolataink is. A lakosság egészségi állapotára, közérzetének alakulására hatással van a szűkebb és tágabb környezet, a lakáshelyzet, a közegészségügyi viszonyokat meghatározó vezetékes vízellátás, a csatornázás, a hulladékkezelés helyzete, az egészségügyi szolgálat elérhetőségét segítő telefonellátás, a mindennapi életet, az életmódot, az életszínvonalat és életkörülményeket befolyásoló és meghatározó gazdasági

környezet. Mindezen hatások pozitív vagy negatív módon a demográfiai mutatók alakulását is jelentősen befolyásolják.

- *Infrastrukturális ellátás*

Az épített lakásokat illetően Vas megyében a városok között Szentgotthárdon a legmagasabb – 4,5 – az 1000 lakosra jutó épített lakások száma. A lakásépítések jelentős mértékben a lakásállomány minőségi megújítását jelentik. A 100 lakásra jutó lakosok száma Vas megyében szintén Szentgotthárdon a legmagasabb 296. Előnyt, de ugyanakkor problémát is jelent az, ha egy lakásban több generáció él együtt. Egyfelől a magány, másfelől a zsúfolt lakások konfliktusai okoznak mentális sérüléseket, egészségkárosodást. A város lakásállományának komfortfokozata javult az elmúlt időszakban. A lakásállományon belül a hálózati vízvezetékekkel, meleg folyóvízzel valamint a fürdő- és mosdóhelyiséggel ellátott lakások vonatkozásában a közüzemi vízhálózatba bekötött lakások aránya 95%. A közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatba a lakásoknak csak alig több mint felét kötötték be, 51,3%-át. A lakások 50%-a rendelkezik központi fűtéssel. Jellemző az alternatív módon történő fűtési módszer. A lakosság személyautóval való ellátottságának színvonala azért fontos mutató, mert a mentőszolgálat mellett, adott esetben az egészségügyi központ elérése megkönnyíthető, az utazás fáradalmait könnyítheti: Szentgotthárdon 1000 lakosra 214 gépkocsi jut.

- *Gazdasági helyzet*

Bizonyított tény, hogy valamely térség gazdasági adottságai hatással vannak a település valamint az egyén egészségi állapotára. A nagyobb ipari vállalatok Szentgotthárd felnőtt lakosságának jelentős hányadát foglalkoztatják, a munkaerő-kereslet túlnő a város munkát vállaló lakosságának körén, elhelyezkedési lehetőséget biztosítva a városkörnyéken élőknek is. Öröndetesen növekszik a regisztrált vállalkozók száma is. A foglalkoztatási struktúrát nagyrészt a múltból örökölték. Domináns az iparban foglalkoztatottak aránya, növekszik a kereskedelem, vendéglátásban, szolgáltatásokban dolgozók száma, majd ezt követi az egészségügyben, az oktatásban, a közszférában dolgozók számaránya. Szentgotthárd munkaerő-piaci helyzetére jellemző, hogy egyszerre van jelen a munkaerő-kereslet és a megyei átlagnál kissé magasabb munkanélküliség.

Mindezek alapján az EFI a következő célokat tűzi ki:

Általános célok	
A szentgotthárdi kistérségben a lakosság egészségtudatosságának növelése, az egyéni felelősség erősítése, az egészséges életet szolgáló magatartásminták, életmódok elsajátítása	A lakosság mentális, és fizikai egészségi állapotának javítása
Az egészségfejlesztés, prevenciós tevékenység kistérségi intézményrendszerének kialakítása partnerségi együttműködés keretében	Elsősorban a daganatos betegségekben, cukorbetegségben, magas vérnyomásban, szív- és érrendszeri betegségben, elhízásban, zsírsanyagcsere-zavarokban szenvedő betegek arányának csökkentése
A dohányzás és túlzott alkoholfogyasztás visszaszorítása, az egészséges táplálkozás és a mozgásban gazdag életmód népszerűsítése	
Stratégiai célok	
Egészségfejlesztési Iroda létrehozása a Rendelőintézet bázisán, amely a létrehozott széles körű partnerség motorjaként tevékenykedik	Általános egészségügyi állapotfelmérések elvégzése (érzékszervi megbetegedésekre irányuló szűréssel kiegészítve), szájüregi daganat, diabetes és colo-rektális rák szűrések lebonyolítása
A szűrőprogramok mellett életmódváltó programok indítása, ehhez kapcsolódó tanácsadások igénybevétele, életmód klubok indítása	Az egészséges életmóddal kapcsolatos minták terjesztése, bemutatása, promóciója, kommunikációja

Operatív célok			
1 db egészségfejlesztési és prevenciós partneri hálózat (egészségügyi és szociális szolgáltatók, oktatási intézmények, önkormányzatok, civil szervezetek stb. részvételével)	Kialakított Egészségfejlesztési Iroda	Diabetes és beteg klub működése	Lebonyolított kommunikációs kampány
EFI-ben életmódváltó programba bevont kliensek egészségi állapota átlagosan min. 1 szinttel javul (20%)	1000 fő résztvevő az életmódváltó programokon	5700 fő résztvevő a programokon	

A célcsoportok esetében különös hangsúly került a szociálisan hátrányos helyzetű rétegek igényeinek felmérésére, amelyet a családsegítő bevonásával végeztünk el. Ezeknek a csoportoknak a számára speciális kommunikációs eszközöket is alkalmazni kell a projekt során, hogy számukra is befogadható módon jussanak hozzá az egészségfejlesztéssel kapcsolatos információkhoz. A célcsoportok meghatározása a partnerszervezetekkel történt előzetes igényfelmérések során történt meg, figyelembe véve Szentgotthárd Város Egészségügyi Konceptióját, az elérhető legfrissebb egészségügyi statisztikai adatokat, illetve az egészségügyi és szociális szolgáltatók tapasztalatait. A tervezés során a Gondozási Központ által végrehajtott Magyarország–Szlovénia ETE program által támogatott „Mental Health” projekt tapasztalatait is figyelembe vették. A háziorvosok bevonásával, a lakosság szükségleteinek figyelembevételével előzetes igényfelmérés keretében azonosítottuk a kiemelt célcsoportokat, és meghatároztuk a legfontosabb szűrővizsgálatokat, amelyeket a projektben szükséges végrehajtani.

A projekt előkészítése során több alkalommal történtek személyes egyeztetések a projektben érintett szervezetekkel (a kistérségben működő egészségügyi és szociális szolgáltatók, önkormányzatok, működő betegklubok, civil szervezetek, sportszervezetek).

Közvetlen célcsoport:

- Iskoláskorú lakosság, akiknél a pszichés, étkezési, fogápolási, testtartási problémák kezelésére helyezzük a hangsúlyt,

- 20–40 év közötti lakosság, az életmódváltó program kiemelt célcsoportja,
- 40 éven felüli lakosság, akik kiemelt célcsoportja a vastag- és végbélrák szűrésnek, és a projektben nyújtott dietetikai és testmozgás tanácsadásnak,
- 60 éven felüliek célcsoportja, náluk különösen fontosak az aktív állampolgárságot segítő, a lelki és fizikai egészség megőrzését célzó programok

Közvetett célcsoport:

- Helyi, megyei és országos szakmapolitikai döntéshozók
- Egészségügyi dolgozók
- Partnerszervezetek

Más EFI programot megvalósító kistérségekben tevékenykedő szakmai szervezetek.

Az Egészségfejlesztési Iroda munkatársainak megbízása a projekt megkezdésekor történik meg. A munkatársak kiválasztása már megtörtént. Az új munkavállalók alkalmazása 40 óra/hét munkaidőben történik munkaviszony keretében. A munkaviszony alapján a két új munkavállaló a Szentgotthárdi Rendelőintézet munkatársa lesz, közvetlen felettesük az intézményvezetője lesz. Feladatukat a projekt tevékenységei határozzák meg, így az Egészségfejlesztési Iroda által tervezett tevékenységek megszervezése, a projekt előrehaladásának nyomon követése, szakmai monitoring. A Rendelőintézet biztosítja az EFI működéséhez szükséges adminisztrációs háttérrel is.

Ez az intézményi elhelyezés biztosíthatja az EFI fenntartható működtetéséhez nélkülözhetetlen érdekeltségeket is:

- Egyfelől a kistérségben működő egészségügyi szolgáltató érdekelt a betegek és magas kockázatúak korai azonosításában és korai kezelésbe vonásában (pl. szűrési programok), az ellátás igénybe vételének növelésén, illetve a viszonylag jobb állapotú betegek ellátásán keresztül. Az egészségügyi ellátók a korábban kezelésbe vont, alacsonyabb fajlagos költségű, eredményesebben kezelhető esetek ellátásán keresztül így hozzájárulhatnak a kedvezőtlen egészségi mutatók befolyásolásához.
- Az önkormányzat, mint a helyi közösség választott képviselője eszközt kap az EFI létrejöttével hozzá tartozó lakosság egészségi állapotának javítására, anyagi források és szakértelem

formájában. Az önkormányzatok egészség iránti elkötelezettsége, kiegészülve az EFI gyakorlati tapasztalataival és szakértelmével képessé teszi az önkormányzatokat a fenntartható helyi egészségpolitikák megvalósítására és az egészségfejlesztési munka programozott megvalósítására.

Az EFI aktív helyi egészségkommunikációval, az emberek által kedvezően fogadott helyi programok megszervezésével és lebonyolításával, a helyben tevékenykedő, az egészség iránt elkötelezett, vagy az egészségesebb életmódban érdekelt társadalmi szervezetek, vállalkozók bevonásával élő kapcsolatrendszer alakít ki, a tevékenység hosszú távú folytatásához szükséges források biztosíthatóak a fenntartói finanszírozás mellett.

Az EFI helye az intézményrendszerben, kapcsolatrendszerük

Az EFI munkatársai helyben – a kistérségekben, illetve az önkormányzati rendszer esetleges változását követően a járásokban – tevékenykedve a következő szereplőkkel tartanak kapcsolatot:

- az EFI-k tevékenységi köréhez tartozó 14 – szentgotthárdi kistérséghez tartozó – településen élő emberek;
- egészségügyi alapellátás szakemberei (felnőtt és gyermek háziorvosok);
- a kistérség egyéb egészségügyi szolgáltatói (így a Vas Megyei Markusovszky Kórház helyi intézetével);
- az egészség érdekében tevékenykedő társadalmi szervezetek (így a Galagonya Szívklub, illetve a helyi Diabetes Klub);
- helyi döntéshozók, akiknek a döntései befolyásolják az emberek mindennapi környezetét, támogatva vagy gátolva az egészséget támogató környezet kialakítását.

Az EFI irányukban elsősorban preventív egészségügyi szolgáltató funkciókat tölt be, olyan szakmai tevékenységek megvalósításával, illetve koordinálásával, amelyek közvetlenül vagy közvetve képesek hozzájárulni az emberek egészségi állapotának javításához.

A fentiekben felsoroltakon kívül az EFI kapcsolatot tart a következő szervezetekkel, intézményekkel:

- szakmai fejlesztési és együttműködési kapcsolat az egészségfejlesztésért felelős országos intézettel (a továbbiakban: intézet) az alábbiak szerint:
- az intézet által elkészített szakmai anyagok, modell-programok alkalmazása, közös fejlesztési programok megszervezése és lebonyolítása útján;

- célzott monitorozási és értékelési projektekben való közreműködéssel;
- nemzeti egészségfejlesztési és helyi egészségpolitikák adatbázishoz információk nyújtásával;
- a hálózatba szerveződéshez, a működéshez szakmai támogatás nyújtása-fogadása útján;
- a Kormányhivatalok Népegészségügyi Szakigazgatási Szervével, amelyek, mint szakhatóságok szakmailag támogatják az EFI-k tevékenységét;

Az EFI tevékenysége elsősorban és kifejezetten azon területeken valósul meg, amelyek horderejükénél fogva népegészségügyi jelentőségűek. Más szakterületeken folytatott tevékenysége jelenleg nem tervezett.

A fejlesztés hatásainak elemzése

a., Társadalmi és gazdasági hatások

A jó egészségi állapot csökkenti a betegen töltött napok számát, így több idő jut a munkára, valamint szabadidős tevékenységre. Az egészség a várható élettartamra gyakorolt hatásával is befolyást gyakorolhat a foglalkoztatásra és munkaerőpiacra. Az is elképzelhető, hogy az egészségi állapot javulásával a munka egyre kevésbé lesz terhes, megerőltető, így a dolgozók hajlandók lesznek több szabadidőért cserébe nagyobb hatékonysággal dolgozni. Ennek a hatásnak a számszerűsített bemutatása azonban nagyon nehéz. A jó minőségű munkaerő-állomány, valamint a termelékenység hosszú távú következménye a gazdasági növekedés lehet, melyet általában GDP-ben mérnek. A GDP-t azonban számtalan más tényező is befolyásolja, így nem lenne hiteles számszerűsített eredményként felhasználni. Kutatások kimutatták, hogy az egészségi állapotot befolyásoló tényezők közül legfontosabb az életmód, majd a genetikai állomány és ezután a környezet (amely a lakó-, munkahelyi- és természeti környezetet is jelenti).

Hosszú távú célként kell kitűzni a társadalmi egyenlőtlenségek elosztatását, az egészségügyi ellátáshoz vagy a méltányos lakhatáshoz való hozzáférést mindenki számára egyforma módon elérhetővé tenni. A társadalmi integrációt segítheti elő közvetett módon a helyi civil társadalom megerősítése, a civil szervezetek kapacitásainak fejlesztése; a komplex fejlesztéshez szükséges helyi együttműködések kialakítása, támogatása is.

A területi kiegyenlítődés több területen is jelentkezhets, esetünkben azonban az az egészségügyi szolgáltatáshoz való hozzáférést van értelme megvizsgálni. Ennek érdekében cél a folyamatos és

rugalmas ellátást biztosító optimális kapacitású, költség-hatékony, minőségi szolgáltatást nyújtó egészségügyi ellátórendszer kialakítása.

Mivel a projektnek célja az egészségkárosító hatások megelőzése, nagyon fontos projektelem a rendszeres ellenőrzések ösztönzése, a tájékoztatási és felvilágosító tevékenységek, a figyelem felhívása az emberi egészségre káros tevékenységekre. A népegészségügy társadalmi tevékenység, melynek célja, az egészség megőrzése és a betegség megelőzése segítségével javítani a lakosság egészségi állapotát.

Sajnos a statisztikák azt mutatják, hogy a Szentgotthárdi Kistérségben is jelen van a kábítószer fogyasztás, mely egyszerre jelent közvetlen és közvetett egészségügyi problémát. A munkaképesség csökkenése, a kiesett munkaidő, az elvégzett munka minőségének és mennyiségének megváltozása, továbbá a rehabilitáció társadalombiztosítási költsége ugyanis mindenképpen kalkulálható anyagi- és humán erőforrási tényező.

Integrált foglalkoztatási és szociális ellátó- és szolgáltató rendszert lenne szükséges kialakítani, melynek keretében nagy hangsúlyt kell fordítani azokra a munkaképes inaktívakra, akik kiégés, depresszió stb. miatt nem képesek/hajlandók a munkakeresésre. Célul kell tehát kitűzni a munkaerőpiaci aktivizálást, a megelőzést és a képzést. Fontos a tartós munkanélkülivé válás megelőzése, inaktívvá válás megakadályozása.

Az idősebb generációknál fontos az újrakezdési lehetőség adása vagy foglalkoztathatóságának javítását célzó aktív támogatás, a fiataloknál erősíteni kell a szakképzés és a munka világa közötti kapcsolatot, a munkatapasztalat-szerzés támogatását. Az idősebbeknél célzott programok lennének szükségesek az ismeretek megújítására, valamint a munkáltatók érdekeltségének fokozására is.

b., Környezeti hatások

Az egészség nem pusztán a jó orvosi ellátáson, hanem azon is múlik, hogy milyen módon törekszenek a különféle környezeti kockázatok és egyéb, egészségre ható káros tényezők esetleges hatásának megelőzésére. Az egyének és közösségek környezet-egészségügyi veszélyekkel szembeni sérülékenysége az életkor és egészségi állapot, genetikai örökség, táplálkozási szokások és jólét függvényében is változik.

A társadalom legszegényebb rétegei gyakran a legsérülékenyebbek is egyben, mivel korlátozottabbak a lehetőségeik lakóhelyük megválasztására. Ez az aprófalvas településszerkezetű Szentgotthárdi Kistérségre is jellemző lehet.

Jelen projektben résztvevő konzorciumi partnerek mind szem előtt tartják a környezeti fenntarthatóság szempontjait, melyek között elsőként kell kiemelni a kevesebb természeti erőforrást felhasználó technológiával készült újrahasznosított papír használatát.

1.21. Az E-coop projekt illeszkedése a KRAFT-hoz

A projektről általában

Európa szerte kihívást jelent az információs társadalom kiterjesztése, az egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása. A Digitális Közösségi Terek számos területen bizonyultak működőképes megoldásnak, ám hosszú távú fenntartásuk, és minél szélesebb elérhetőségük kérdéses. Az E-COOP projekt célja, hogy a vidéki közösségek számára elérhető, megvalósítható jó gyakorlatokat tárjon fel és terjesszen el, amelyek segítik a Digitális Közösségi Terek továbbfejlesztését, a digitális írástudás általánossá tételét, és a vonzó innovatív szolgáltatáskínálat kialakítását.

A digitális szolgáltatások, illetve a digitális közösségi terek a 21. század közösségeinek egyaránt lehetnek okai–támogatói és következményei. Fejlettebb területeken a lakosság, civil szervezetek és vállalkozások igénylik ezeket, mint a helyi hálózat kiterjesztéseit, hiszen az alkalmasint a mindennapokban már időhiány, illetve tömeges ingázás miatt alig élő közösségek számára megteremtik azt a bárhonnan elérhető fórumot, amely revitalizálhatja a közösséget. A kevésbé fejlett perifériális régiókban viszont éppen az ilyen jellegű szolgáltatások, és az ezeknek otthont, központot adó terek tudják magasabb szintre emelni, kinyitni a közösség élményhorizontját.

A szolgáltatások is széles spektrumon változhatnak, mind szolgáltatóik, felhasználóik, mind pedig tartalmukat illetően. Az E-COOP a digitális mediáció lehetőségeit körbejárva, a nemzetközi gyakorlatokat összegyűjtve rendszerezi, és strukturált, kistéleplések és városok vízióihoz egyaránt adaptálható fejlesztési perspektívákat igyekszik adni a tervezők és döntéshozók kezébe. Módszertant, amelynek segítségével a meglévő és tervezett szolgáltatások egy a közösséget bevonó, annak érdekeit a lehetőségig kiszolgáló fenntartható „e-szövetkezetté” állnak össze. Tekintve ezen felül, hogy az információs társadalom kiterjesztése, a digitális térhez való értő hozzáférés biztosítása mindenki számára az Európai Unió prioritása is, a projekt eredménye lesz egy szakpolitikai ajánlásgyűjtemény is.

A projekt 2012. január 1-től 2014. december 31-ig tart, támogatást az EU INTERREG IVC programjának 4. felhívása keretében nyert. Az E-COOP partnerei:

1. Gironde Megye Önkormányzata (FR)
2. Terni Város Önkormányzata (IT)
3. „Diophantus” Számítástechnikai Intézet és Kiadó (GR)
4. Västernorrland Megye Helyi Önkormányzatainak Szövetsége (SE)

5. Iasi Város Önkormányzata (RO)
6. Nyugat-Pannon Nonprofit Kft. (HU)
7. Jyväskylä Város Önkormányzata (FI)
8. Cambridgeshire Megye Tanácsa (UK)
9. Mazovia Mezőgazdasági Tanácsadó Központ (PL)
10. Barcelona Tartományi Tanács (ES)
11. Bratislavai Egyetem Közgazdasági Kar, Kosice (SK)
12. ERNACT EEIG (IE)

Jó gyakorlatok tematizálása

A digitális közösségi tér fogalma szolgáltatások igen széles körét takarhatja a konkrétól a virtuálisig, az egyszerűtől a komplexig. A heterogén partnerség egyik erénye, hogy a sokféle háttér és rendelkezési kör alkalmas a jó gyakorlatok olyan gyakorlatorientált tipologizálására, melynek segítségével a legkülönbözőbb szereplőknek is tud a projekt ötletet, támogatást nyújtani digitális platformjuk (tovább)fejlesztéséhez, hálózatuk erősítéséhez.

A partnerségből összegyűjtött 59 jó gyakorlat közül többfordulós külső-belső értékelési folyamat során az kiválasztásra került az E-COOP 24 legjobb gyakorlata. Ezek többé-kevésbé hat fő téma köré csoportosíthatóak:

Teleház-típusú fizikai IT-szolgáltatások.

A „digitális közösségi tér” klasszikus, ám sokféle értelmezését takarja ez a kategória, amelynek lényege, hogy valamiféle fizikai komponenssel rendelkezik. Az intézmények, szolgáltatások kezdeményezői és fenntartói azonban egyaránt lehetnek regionális, megyei, helyi önkormányzati szinten, de találunk példákat alulról jövő is – és ehhez hasonlóan találkozunk közöttük koncentrált, illetve erősen koordinált és diffúz hálózatos struktúrákkal is. Egyértelműen ez a terület örvend a legnagyobb népszerűségnek, a huszonnégyből kilenc gyakorlat tartozik ebbe a kategóriába.

1. Patras: Dymi telecenter-hálózat folyamatosan fejlesztett digitális ügyintézési és közszolgáltatási infrastruktúrával.
2. Västernorrland: eSPINN projekt – ritkán lakott rurális vidéken digitális közszolgáltatás kistérségi hotspotok + mobil appletek hálózatán keresztül.

3. Jyväskylä: Lakossági Szolgáltató Pontok – „egyszobás” kialakítás, közszolgáltatások, tájékoztatási funkciók és e-demokrácia alkalmazások nyújtása egy helyszínen.
4. Cambridgeshire: Közösségi Hozzáférési Pontok – körülbelül a hazai e-Magyarország hálózatnak felel meg, lényeges különbség az intenzív koordináció, monitoring, illetve a támogatási funkciók.
5. Cambridge: Önkéntes-hálózat – „a digital agenda barátságos arca”, a Nagy-Britanniában nagy hagyományokkal rendelkező önkéntes kultúra kiaknázása és a digitális írástudás/közösségformálás szolgálatába állítása.
6. Mazowia: e-TV Bug – helyi közösségi digitális tévécsatorna.
7. Mazowia: Közösségi Infópont, Mszczonów.
8. Barcelona: CITILAB– klasszikus teleházként indult intézmény, amely mára többfunkciós digitális központtá nőtte ki magát: közszolgáltatások, multimédia-stúdió, gyermek- és idősképzések, start-up inkubátorház és cowork-központ.
9. Kosice: Digitalny Sturovci – Teleház-szolgáltatások nyújtása a kistelepülési általános iskolák infrastruktúráján oktatási időn kívül.

Közösségi portálok, virtuális közösségi terek

Ezeknek a jó gyakorlatoknak az esetében a digitális közösségi tér tisztán virtuális formában jelentkezik, a felhasználók kizárólag elektronikus felületeken keresztül jutnak hozzá a szolgáltatásokhoz és tartalmakhoz. Ide sorolhatók a különböző komplex helyi szolgáltató portálok, a mindinkább elterjedő és a közösség bevonásához nagymértékben hozzájáruló OpenData alkalmazások, illetve a különböző szakmai és közösségi platformok, blogok.

A számos megközelítés közül végül két cambridgeshire-i jógyakorlat került bele a legjobb 24 válogatásába:

1. Cambridge: Digitális Közösségi Központ.
2. Cambridge: „Talk about Cambridgeshire” – shapeyourplace.org & co.

Különösen ez utóbbi az, amely a magyarországi, Vas megyei térségben is jól alkalmazható módszertan, olyan közösségi és e-demokrácia portál, amely egyik oldalról lehetővé teszi a helyi közösségeknek a problémák közös megoldását az intézmények és politikai szervek bevonásával, másrészt komoly közösségsszervező erővel bír. Ráadásul a helyi platformok koordinált, egy helyen összpontosuló hálózata megteremti a települések közösségei közti információcsere, együttműködés lehetőségét is.

Digitális szociális és egészségügyi szolgáltatások

A gyakorlatok széles skáláját vonultatták fel a partnerek a családi tanácsadás, idősgondozás, házi segítségnyújtás és gyermek-napközi szolgáltatások terén, ám ebből a kategóriából az egyetlen gyakorlat, amely a legjobbak közé került, mégis egy olyan komplex kezdeményezés, amely több közösségi célt valósít meg egyszerre.

1. Iasi: MyStory – nemzetközi kezdeményezés, amelyben helyi fiatalok egyrészt személyes beszélgetések során lejegyzik idős emberek élettörténetét – így átélve és megőrizve a 20. század személyes történetét, és ugyanakkor társaságot, napi programot biztosítva az időseknek. Cserében a résztvevő fiatalok információtechnikai képzést tartanak a „párjuknak”, bevezetve őket a számítástechnika, az internet világába.

Könyvtárak és múzeumok fejlesztése

A könyvtárak, múzeumok valódi közösségi térként való megújítása, újrapozicionálása lényeges trend Európa szerte, amelynek számos megközelítési módja létezik. Három teljesen különböző aspektust képvisel a legjobbak közé került három gyakorlat:

1. Gironde: Bibilio.gironde – vidéki kiskönyvtárak hálózati portálja, amely megkönnyíti a könyvtárközi kölcsönzést, a közös beszerzéseket, illetve az információ-megosztást,
2. Terni: Közkönyvtár funkcióbővítési projektje,
3. Nyugat-Dunántúl: Sárvár Anno – a Nádasdy Múzeum történelmi fotóanyagát publikáló, a helyi közösséget a folyamatba bevonó projekt, amely a részvétellel a helyi identitást erősíti, helytörténeti ismereteket közvetít, és megerősíti a múzeum közösségformáló szerepét is.

Oktatási–képzési módszertanok és eszközök

Az Y–Z generációk már vitathatatlanul a digitális világ bennszülöttei, hálózati, interaktivitási szükségleteik jelentősen különböznek a korábban megszokott, az oktatási rendszerekbe kódolt modellektől. Az iskolai oktatás digitálissá tétele, a „360 fokos infotainment” azonban nemcsak mindinkább kényszer, hiszen a folyamatot állandóan gyorsító technikai fejlődés definíciószerűen megteremti a kreatív eszközöket is. A három kiválasztott jó gyakorlat ezúttal is széles célterületet fed

le: a fiataalkori és a felnőttképzést, az általános és a számítástechnikai oktatást, illetve a kompetencia-fejlesztést.

1. Terni: Volt@ Smart School,
2. Mazowia: e-Sochaczew – kistelepülési nonprofit kezdeményezés amely, 12 éve a közösségépítés és oktatás szolgálatában tevékenykedik,
3. Mazowia: kreatív írás e-kurzus.

Regionális gazdaságfejlesztés

A gazdaságfejlesztés a digitális eszközök klasszikus területe, hiszen a vállalkozások a leginkább motiváltak a digitális adatfeldolgozás és hálózati kommunikációs lehetőségek nyújtotta hatékonyságnövelés kiaknázására. Ugyanakkor az üzleti alkalmazások széles körén túl a köz-, ráadásul közösségfejlesztő szolgáltatások szerepe már jóval kisebb és ambivalensebb. Ezzel együtt számos olyan terület azonosítható, amelyek a helyi/térségi szervek számára is kulcsjelentőséggel bírnak, nem utolsósorban területfejlesztési és kompetencianövelési hatásuk okán. Ezért ez a jó gyakorlat-csoport is viszonylag széles kört fed le, de a kulcstéma a helyi, nagy hozzáadott értékű kisvállalkozások támogatása intelligens munkahelyek, inkubátorok és különböző gazdasági képzések formájában. Érdekesség, hogy noha a turizmus és a turisztikai marketing elvileg természetesen kínálná magát a digitális megközelítéseknek, a projekt partnersége kevés igazán hatékony példát tárt fel.

1. Gironde: Arrêt Minute – alulról jövő coworking-ház rurális térségben,
2. Gironde: Auberge numérique – Digitális inkubátor,
3. Terni: VEGA Cube – barnamezős inkubátorház,
4. Barcelona: Sant Feliu Online – vállalkozóknak e-képzéscsomag az alapoktól,
5. Gironde: MOPA – e-turisztikai szakértők képzése, train-the-mentor program.

1.22. A Nemzeti Vidéki Hálózatok gyakorlata Európában és Magyarországon

A „Kreatív város – fenntartható vidék” modell alkalmazása során kiemelkedő jelentőséggel bír a hálózati faktor erőssége, illetve ezen belül is a város és a vidék együtt-mozgását és fejlődését elősegítő tényezők állapota.

A működő hálózatok oldaláról hasznos tapasztalatokat adhat a vidékfejlesztéshez kapcsolódó hálózati kezdeményezések vizsgálata. Ezek közül kiemelkedő a Nemzeti Vidéki Hálózatok 2008 óta működő rendszere, amelyre elmondható, hogy az „alkalmazott fejlesztéspolitika” hálózati megoldásaival összevetve, talán itt érvényesül leginkább a középről építkezés módszere, a kormányzati célok, illetve az alulról jövő szempontoknak a szervezeti megoldásokban is deklarált egybeillesztése.

A Magyarországon működő formális fejlesztési hálózatok közül mindenképp a leg-kiterjedtebbnek tekinthető, hiszen 2014. februári adatok szerint 11 463 tagja, és 917 regisztrált partnere van (www.mnvh.eu). A hálózat már jelenlegi állapotában is alkalmas arra, hogy segítse a vidékfejlesztés területén a gyakorlati innovációt, annak átadását, a szereplők magas szintű információcseréjét, valamint közvetlen partnerségi alapon álló tematikus hálózati kezdeményezések elindulását (pl. Községi Tanulókert program, Nagypám háza, Adj Helyet a Helyinek, Vesd Bele Magad stb.)

A következőkben röviden bemutatásra kerül a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat célrendszere, szervezeti felépítése, valamint a fejlesztésére vonatkozó aktuális javaslatok. Emellett – a hálózatok hálózataként – az Európai Vidéki Hálózat tevékenységéről is szó lesz néhány bekezdésben.

A Magyar Nemzeti Vidéki hálózat ³⁶

A **Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat** (továbbiakban **MNVH**) 2008 decemberében alakult meg, majd a 36/2010. (XI. 30.) VM rendelet módosította működését. Az MNVH új, a Miniszter által felkért elnöke és 12 tagú elnöksége 2011. február elsején kezdte meg tevékenységét.

A **Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat célja** a vidékfejlesztésben érintett kormányzati és önkormányzati intézmények, társadalmi szervezetek, szakmai testületek, gazdálkodó szervezetek információs és együttműködési hálózatba szervezése, tevékenységük összehangolása a vidék társadalmi-gazdasági

³⁶ A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat 2012–2013-as cselekvési tervében foglaltak alapján.

fejlődése, felzárkóztatása, valamint a vidékre érkező források hatékony felhasználása érdekében. Ezeket a tevékenységeit és a legjobb vidékfejlesztési gyakorlatokat az MNVH különböző szolgáltatások formájában terjeszti széles körben, és teszi hozzáférhetővé.

Az MNVH szervezeti felépítése

A **Tanács** az MNVH javaslattevő, programjait véleményező, támogató szerve. A benne részt vevő személyek, illetve az általuk képviselt szervezetek együttműködése révén segíti, hogy az MNVH céljairól, tevékenységéről, egyes programjairól a vidékiek és szervezeteik minél szélesebb körben értesüljenek. Véleményezi az éves cselekvési tervet, valamint az annak végrehajtásáról szóló beszámolót, kiegészítő javaslatokat tehet az Elnökségnek a vidék jövője tekintetében legfontosabb teendőkre. A Tanács legfeljebb 200 tagból áll. A Tanács tagjait a vidékfejlesztésért felelős miniszter kéri fel. A Tanács tagjait a vidékfejlesztésben érintett szakmai szervezetek, érdekképviselői szervezetek, LEADER helyi akciócsoportok képviselői, tisztségviselői, munkatársai, a vidékfejlesztéssel foglalkozó tudományos kutatók és szakértők közül lehet felkérni. Az Elnökség javaslatot tehet további tagok felvételére

Az **Elnökség**³⁷ az MNVH céljainak megvalósításáért felelős. Az Elnökség, feladatkörében eljárva elfogadja az MNVH éves cselekvési tervére vonatkozó javaslatot, meghozza az MNVH jogszabályban foglalt feladataihoz és a cselekvési terv végrehajtásához szükséges, feladatkörébe tartozó döntéseket, és figyelemmel kíséri a döntések végrehajtását. Javaslatot tesz az MNVH költségvetési forrásaiból finanszírozandó egyes programokra, különös tekintettel a hazai és nemzetközi szakmai eseményekre, rendezvényekre, konferenciákra, különböző képzésekre, vidékutatásokra, az integrált vidékfejlesztést tartalmilag is építő kiadványokra. Az európai vidékfejlesztési hálózat szervezeti felépítésének megfelelően az Európai Vidéki Hálózat (EVH) koordinációs bizottságába, illetve annak tematikus csoportjaiba tagot delegál, és őket beszámoltathatja, nekik szakmai kérdésekben állásfoglalást adhat. Ugyancsak tagot delegál az EVH LEADER-albizottságába.

Az **Elnök** személye jeleníti meg az MNVH szakmai és civil szervezeteinek egységét. Feladatkörében ellátja az MNVH hazai képviseletét, vezeti az Elnökség, illetve a Tanács üléseit. A Főtitkárral együtt

³⁷ Az Elnökség 13 szavazati jogú tagját, köztük az Elnököt a miniszter kéri fel a vidékfejlesztésben érintett nem állami szervezetek képviselői, munkatársai közül. Az Elnökségnek tanácskozási joggal, szavazati jog nélkül tagja az IH delegáltja és a Főtitkár. Az Elnökség működésének szabályait ügyrendbe kell foglalni, amelyet az IH vezetője fogad el.

szervezi a hálózatnak a cselekvési tervhez kapcsolódó, a különböző vidéki szervezetek horizontális és vertikális együttműködését szolgáló programokat.

A **Főtitkár**³⁸ irányítja az MNVH cselekvési tervének végrehajtását, az MNVH működését és az Állandó Titkárságot. Közvetíti a vidékfejlesztésben érintett személyek és szervezetek, valamint a kormányzati szereplők között, ellátja az Elnök általános helyettesítését. A vidékfejlesztésért felelős minisztérium javaslatait, szakmai anyagait szükség esetén az Elnökség elé viszi, illetve elfogadásra előterjeszti az MNVH Elnökség által jóváhagyott cselekvési tervet az IH vezetőjének. Évente elfogadásra előterjeszti az IH vezetőjének az Elnökség által készített beszámolót a cselekvési terv végrehajtásáról. Javaslatot tesz az IH vezetőjének az MNVH-ba regisztráltak és a résztvevők részére nyújtandó szolgáltatások körére, valamint az MNVH éves költségvetésére. A VM VKSZI vezetőjével egyeztetve kialakítja az Állandó Titkárság szervezeti felépítését és személyi összetételét, képviseli az MNVH-t a nemzetközi kapcsolatokban, képviseli az MNVH-t az EVH koordinációs bizottságában, szükség esetén gondoskodik a helyettesítéséről, gondoskodik az MNVH képviseletéről az EVH koordinációs bizottságának LEADER-albizottságába. Gondoskodik az MNVH valamint annak Elnöksége szakmai munkáját segítő szakértők listájának elkészítéséről és folyamatos frissítéséről.

Az **Állandó Titkárság** az MNVH operatív szerve. Az MNVH Állandó Titkársága koordinálja az MNVH regisztrációját, ellátja a Tanács, az Elnök, a Főtitkár és az Elnökség titkársági feladatait, és az ehhez kötődő adminisztrációt. Információt közvetít a Tanács, az Elnökség és az MNVH regisztráltjai között, továbbítja a hozzá beérkező, az MNVH-nak címzett feladatokat és javaslatokat az Elnökség részére, kapcsolatot tart az MNVH szervezeti egységeivel, tagozataival és más szakmai szervezetekkel. Szervezi és ellátja az MNVH nemzetközi kapcsolataiból adódó feladatokat, különös tekintettel az EVH keretében folyó együttműködésekre. Javaslatokat készít elő a Főtitkár részére, ellátja az MNVH napi működésével, valamint a vidékfejlesztési szereplők együttműködésével kapcsolatos szakmai feladatokat.

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat szervezeti működését tekintve mind **horizontálisan**, mind **vertikálisan építkezik**, és bizonyos – elsősorban információs – szolgáltatásokat nyújtva segíti a sokoldalú magyarországi vidékfejlesztést, illetve annak nemzetközi beágyazottságát.

³⁸ A Főtitkárt a miniszter nevezi ki öt évre.

Az MNVH alulról építkező szervezetrendszerében öt szintet lehetséges létrehozni, természetesen tekintettel a regionális különbségekre, a hagyományokra és az e szerint is adódó vidéki táji, települési, kulturális különbözőségekre, igényekre, lehetőségekre.

Az alapszintet a falusi, kisvárosi települési csoportok aktív tagjai képezik, akik egyben regisztrált tagjai az MNVH-nak is. Feladatuk különböző vidéket érintő témákban helyi – települési fejlesztési csoportok, közösségek működtetése, s ahol van, ott kapcsolódva az IKSZT-khez, a teleházakhoz, a könyvtárakhoz, községi és kisvárosi művelődési intézményekhez, iskolákhoz. Az önkormányzattal összefogva különböző ötleteiket az MNVH támogatási kereteiből meg is valósíthatják.

A második, a kistérségi, táji, járási szint átalakulóban van. A MNVH elsősorban a LEADER HACS-okra építve, s feltehetően azok megváltozó területi kereteinek kialakítását és megerősítését segítő, az adott tájban, vidéki térségben elhelyezkedő települések különböző vidékfejlesztőinek olyan szakmai – vidéki tájfejlesztői összefogását támogatja, amelyek segítik meghatározni mind a jövőbeli földrajzi kereteket, mind a településközi együttműködésekkel, összefogással hatékonyabban megoldható integrált, területi hatású vidékfejlesztési feladatok körét.

A harmadik szinten, a megyéknek – a hozzájuk telepítendő területfejlesztési feladataikkal együtt – a vidékfejlesztésben betöltött szerepük is megnövekszik. Ezért az MNVH a Megyei Önkormányzatokkal szorosan együttműködve elindította megyei referensek alkalmazását, akik folyamatosan segítik a megyékben működő települési és térségi vidékfejlesztési csoportok tevékenységét. A jövőben szerepük kiterjedhet rendezvények, képzések szervezésére, folyamatosan biztosítanak a szükséges új ismeretek, vidékfejlesztési tudásalapok és információk áramlását, a létrehozandó Magyar Vidékfejlesztési Információs Rendszer ezen integrációs szintjének a működését, adatokkal, információkkal való feltöltését, az MNVH fontos alapfeladataként meghatározott legjobb gyakorlatok terjesztését.

A következő, sajátos, illetve **speciális szinten** a vidékeinken, területi illetékességüket tekintve sajátosan szerveződő nemzeti parkjaink, vízügyi igazgatóságaink (**Duna, Tisza, Balaton** stb.) fontos rurális fejlesztési és tervezési kereteit lehet megjeleníteni, ha ezt vidékfejlesztési szakmai indokok igénylik. Hasonló jellegű MNVH keretek adhatók meg a határ menti falusi–kisvárosi vidékeink országhatáron átnyúló fejlesztési–együttműködési lehetőségeit illetően, ami a következő évek egyik kiemelt európai fejlesztési iránya is lesz.

A negyedik szint a jogszabályi keretek által létrehozott MNVH **szakosztályok (illetve tematikus hálózati munkacsoportok) szintje**. Az MNVH és annak Elnöksége – a Tanács ezen szakosztályokhoz kötődő szakembereinek az aktív támogatásával és együttműködésével – szakmai munkájának és szervezési feladatainak jelentős hányadát ezen a szinten kívánja elvégezni.

Az ötödik szint az MNVH Elnöksége és Tanácsa, amelyek a 36/2010. (XI. 30.) VM rendelet szerint működnek.

Az Elnökség – képviseletében és felhatalmazásával az Elnök és a Főtitkár – az MNVH **horizontális szervezeti struktúrájához illeszkedve** folyamatos együttműködést folytat a magyar vidékért felelősen tevékenykedő, országos szervezettségű szakmai, civil és tudományos szervezetekkel, egyetemekkel és főiskolákkal. Azok képviselőivel legalább két éves rendszerességgel áttekintik a lehetséges közös integrált vidékfejlesztési feladatokat, megtervezik a lehetséges és közösen megszervezendő országos szintű rendezvényeket, a megjelentetésre szánt fontos kiadványokat, a szükséges vidék-képzéseket, amelyeket konkrét, az Elnökség által is jóváhagyandó, a finanszírozást is előírányzó megállapodásokban rögzítenek. A Tanács tagjai e tekintetben is kitüntetett, kezdeményező, javaslattevő szereppel bírnak.

Különlegesen fontos az MNVH és magyar vidék jövője szempontjából is a tudomány és a felsőoktatás. A Tanács keretei között e célból megalakul az **MNVH Tanácsa Tudományos és Felsőoktatási Tagozata**, amely kiemelten foglalkozik majd a vidék problémáinak szakmai–tudományos vetületeivel, ill. magas szintű szakemberellátásának kérdéseivel.

Mind a vertikális, mind a horizontális felépítés tekintetében döntő fontosságú lesz a folyamatosan fejlesztendő **MAVIFIR**, azaz közös és viszonylag egységes megjelenésre törekvő **Magyar Vidékfejlesztési Információs Rendszer**. (Alapjai az mnvh.eu és a nakvi.hu honlapokon már ma is működnek.)

Általános célkitűzés

Az MNVH célja a már meglévő vidékfejlesztési szereplők információs hálózatba szervezése, az önkormányzatok, civil és vállalkozói szervezetek közötti együttműködés elősegítése.

Az MNVH konkrét feladatait a módosított rendelet az alábbiakban határozza meg:

Szolgáltató, információs feladatai keretében megszervezi a szakmai tapasztalatok cseréjét, segíti a módszertani tapasztalatcserét, terjeszti a legjobb gyakorlatokat, igényfelmérést végez az Új

Magyarország Vidékfejlesztési Program (a továbbiakban: ÚMVP) III–IV. tengelyének intézkedéseivel kapcsolatosan, szakmai képzési és továbbképzési programokat szervez.

Kommunikációs feladatai keretében kapcsolatot tart az ÚMVP végrehajtásához kötődő szervezetekkel, és elősegíti a közöttük lévő kapcsolattartást, általános tájékoztatást nyújt az ÚMVP III–IV. tengelyének intézkedéseivel kapcsolatban, kiépíti és kezeli a legjobb gyakorlatok felsorolását tartalmazó projektadatbázist, kiépíti és kezeli a nemzetközi joggyakorlatot tartalmazó információs bázist.

Nemzetközi és térségközi kapcsolatokhoz kötődő feladatai keretében segítséget nyújt a térségközi és nemzetek közötti kooperációhoz, tanulmányutakat, képzéseket szervez. Elősegíti a többszereplős fejlesztéseket, települési és szakmai együttműködési hálózatok kialakítását, tájékoztatást nyújt a vidéki szervezetek és szereplők számára a hazai és nemzetközi vidékfejlesztési források által nyújtott lehetőségekről, biztosítja az Európai Vidékfejlesztési Hálózattal (a továbbiakban: EVH) való együttműködést.

Konkrét célkitűzések

Az MNVH 2012–2013. évi tevékenysége során a kiemelt feladatok a következők:

- a formálódó új **magyar nemzeti vidékstratégia feladataihoz** kapcsolódó szakmai eszmecserék, képzések, lokális tervezési és fejlesztési viták lebonyolítása,
- a **VM kiemelt vidékfejlesztési programok támogatása**, szakmai–tudományos alapú figyelemmel kísérése,
- az **európai vidékhálózatban** való sokoldalú részvétel,
- a **2014. utáni európai tervezési időszak** várható agrár–vidékfejlesztési **kihívásokra adható hazai szakmai, politikai és térségi válaszok megfogalmazásának segítése**,
- törekvés a magyar vidékről alkotott negatív összkép megváltoztatására,
- általában az **MNVH Elnöksége küldetésnyilatkozatában megfogalmazott célok** támogatása.

4. Feladatok

A jelen pontokban felsorolt feladatok a 36/2010. (XI. 30.) VM rendelettel, valamint az 5702/2009. és az 5773/2009. ügyiratszámú a VM és a VKSZI között létrejött megbízási szerződésekkel összhangban kerültek megállapításra. (3. táblázat)

Az MNVH feladatai a szerződések szerinti bontásban

I. Szolgáltató és információs feladatok

(5702/2009. ügyiratszámú kapcsolódó VKSZI megbízási szerződés)

I.1. Szakmai tapasztalatok és know-how cseréjének biztosítása

I.1.1. Helyi, térségi, országos rendezvények szervezése

I.1.2. Honlap fejlesztés (adatbázis-kezelés)

I.1.3. Kiadvány készítése, terjesztése

I.2. Módszertani tapasztalatcsere segítése

I.2.1. A vidékfejlesztés módszertani kérdéseiről és a vidékfejlesztés napi gyakorlatához kapcsolódó tanulmányok kidolgozása, kutatások végzése

I.3. Legjobb gyakorlatok gyűjtése, rendszerezése és terjesztése

I.3.1. Helyi, térségi, országos rendezvények szervezése

I.3.2. Honlap fejlesztés (adatbázis-kezelés)

I.3.3. Kiadvány készítése, terjesztése

I.4. Igényfelmérés végzése az ÚMVP III–IV. tengelyének intézkedéseivel kapcsolatban

I.4.1. Általános tájékoztatás és igényfelérés az ÚMVP négy intézkedéscsoportjával és intézkedéseivel, illetve az EU vidékfejlesztési stratégiája és a nemzeti stratégiák témáival (innováció, megújuló energia, vidéki munkahelyteremtés), a vidéki nők és fiatalok helyzetével kapcsolatban

I.4.1.1. Helyi, térségi, országos rendezvények szervezése

I.4.2. Tanácsadás a program megvalósítás kérdéseiről, mint pl. projekt-kiválasztási követelmények, monitoring, értékelés, helyi stratégiák kialakítása, megvalósulásuk előmozdítása, nyomon követése

I.5. Szakmai képzési és továbbképzési programok szervezése

- I.5.1. Képességfejlesztő, ismeretátadó tréningek
- I.5.2. Szakmai szervezetek egymással való találkozása, konferenciák és fórumok szervezése

I.6. Hálózati szakosztályok szakmai szemináriumai

- 1.6.1. A Tanács négy szakosztályának megalakítása
- 1.6.2. Szakosztályi feladat-meghatározó konferenciák szervezése, lebonyolítása
- 1.6.3. A szakosztályok által meghatározott munkatervek végrehajtása
- 1.6.4. A szakosztályok által meghatározott díjak alapítása, adományozása

II. Kommunikációs feladatok

(5702/2009. ügyiratszámú kapcsolódó VKSZI megbízási szerződés)

II.1. Kapcsolattartás az ÚMVP végrehajtásához kötődő szervezetekkel

- II.1.1. A szinergia biztosítása a Hálózatban részt vevő, a vidékfejlesztésben aktív szervezetek tudományos–szakmai intézmények, önkormányzati és civil szervezetek, kamarák között (LEADER, kistérségi megbízottak, falugondnokok stb.)

II.2. Általános tájékoztatás nyújtása az ÚMVP III–IV. tengelyével kapcsolatban

- II.2.1. Sajtótúra szervezése, sajtó munkatársaival való kapcsolattartás
- II.2.2. ÚMVP és MNVH PR-rovatok elektronikus és nyomtatott sajtóban

II.3. Legjobb gyakorlatok felsorolását tartalmazó projektadatbázis kiépítése és kezelése

II.4. Nemzetközi joggyakorlatot tartalmazó adatbázis kiépítés és kezelése

II.5. A hálózat elektronikus felületének üzemeltetése: honlapok működtetése, hírlevelek szerkesztése

II.6. Nyomtatott kiadványok létrehozása, fenntartása

II.7. PR, marketing feladatok

- II.7.1. Az MNVH arculatának megteremtése
 - II.7.1.1. MNVH arculati kézikönyv gondozása
 - II.7.1.2. MNVH arculati elemek és hordozók gyártása
- II.7.2. Az MNVH és a helyi kistérségek promóciója

II.7.3. Hálózati rendezvények szervezése

II.8. Díj alapítás és adományozás

III. Nemzetközi és térségek közötti kapcsolatokhoz kötődő feladatok
(5702/2009. ügyiratszámú kapcsolódó VKSZI megbízási szerződés)

III.1. Segítség nyújtása a térségek közötti és nemzetek közötti kooperációhoz

III.2. Tanulmányutak, képzések szervezése

III.3. Többszereplős fejlesztések, együttműködési hálózatok kialakításának elősegítése

III.4. Tájékoztatás nyújtása a vidéki szervezetek és szereplők számára a hazai és nemzetközi fejlesztési források által nyújtott fejlesztési lehetőségekről

IV. Kiemelt projektek

IV.1. Hálózati és nemzetközi projektek IH jóváhagyással

V. Hálózat működtetése, adminisztrációs feladatainak ellátása
(5773/2009. ügyiratszámú kapcsolódó VKSZI megbízási szerződés)

V.1. Állandó Titkárság feladatainak ellátása

V.1.1. Az Állandó Titkársági (főtitkári, tanácsi, elnökségi) feladatokhoz kötődő adminisztráció ellátása, a feladatellátáshoz szükséges tárgyi és személyi feltételek biztosítása mellett

V.1.2. Az MNVH összehangolt szervezeti működésének biztosítása

V.1.3. Az MNVH regisztrációjának koordinálása (adatbázis gondozása, visszajelzések kiküldése)

V.1.4. Kormányzati, civil és szakmai szervezetek hálózatával kapcsolatos koordináció

V.2. Elnökségi és tanácsi közvetlen feladatellátás

V.2.1. A működés személyi és tárgyi feltételeinek biztosítása

V.2.2. Eljárásrendek kialakítása

V.2.3. Ülések előkészítése, lebonyolítása, utókövetése

V.3. Az MNVH feladatköréhez kapcsolódó jogi és szakértői támogatás

V.4. *Résztétel az Európai Vidékfejlesztési Hálózat munkájában, együttműködés más nemzeti hálózatokkal*

- V.4.1. Az Európai Vidékfejlesztési Hálózat gyakorlatának nyomon követése a külföldi tapasztalatok és a kialakult hazai gyakorlat folyamatos szembesítése. Az MNVH kialakuló gyakorlatának közvetítése az európai hálózatok felé
- V.4.2. Résztétel az Európai Vidékfejlesztési Hálózat Koordinációs bizottsága és albizottságai munkájában
- V.4.3. Nemzetközi partnerkereső-eszköz működtetése
- V.4.4. Az MNVH és más nemzeti hálózatok együttműködéséhez kapcsolódó tevékenység

A vonatkozó EU-rendeletben foglaltak szerint az MNVH tevékenységének finanszírozását az ÚMVP Technikai Segítségnyújtás intézkedés terhére biztosítja az Irányító Hatóság.

Tematikus hálózati programok lehetősége az MNVH keretei között

Az alábbiakban bemutatjuk, hogy az MNVH-n belül milyen módon lehet innovatív, csomópontilag generált hálózati kezdeményezéseket elindítani, és tartósan működtetni. (Az ehhez kapcsolt szerepek jelentős kreatív, innovatív- és kommunikációs potenciált igényelnek, amelyek kiépítése egyfajta „**Vidékfejlesztési Hálózati Tudásközpont**” képében kívánatos cél lehet Szombathely és Kőszeg vonzáskörzetében).

Az MNVH keretein belül elindítandó hálózati direkt együttműködések egy kritérium-rendszeren való átfuttatást követően javasolt megkötni. Így már kódolni lehet a kezdeményezés későbbi hálózatosodását is. A kritériumrendszer elemeire az MNVH hálózati munkacsoportja 2012 februárjában a következő javaslatot fogalmazta meg:

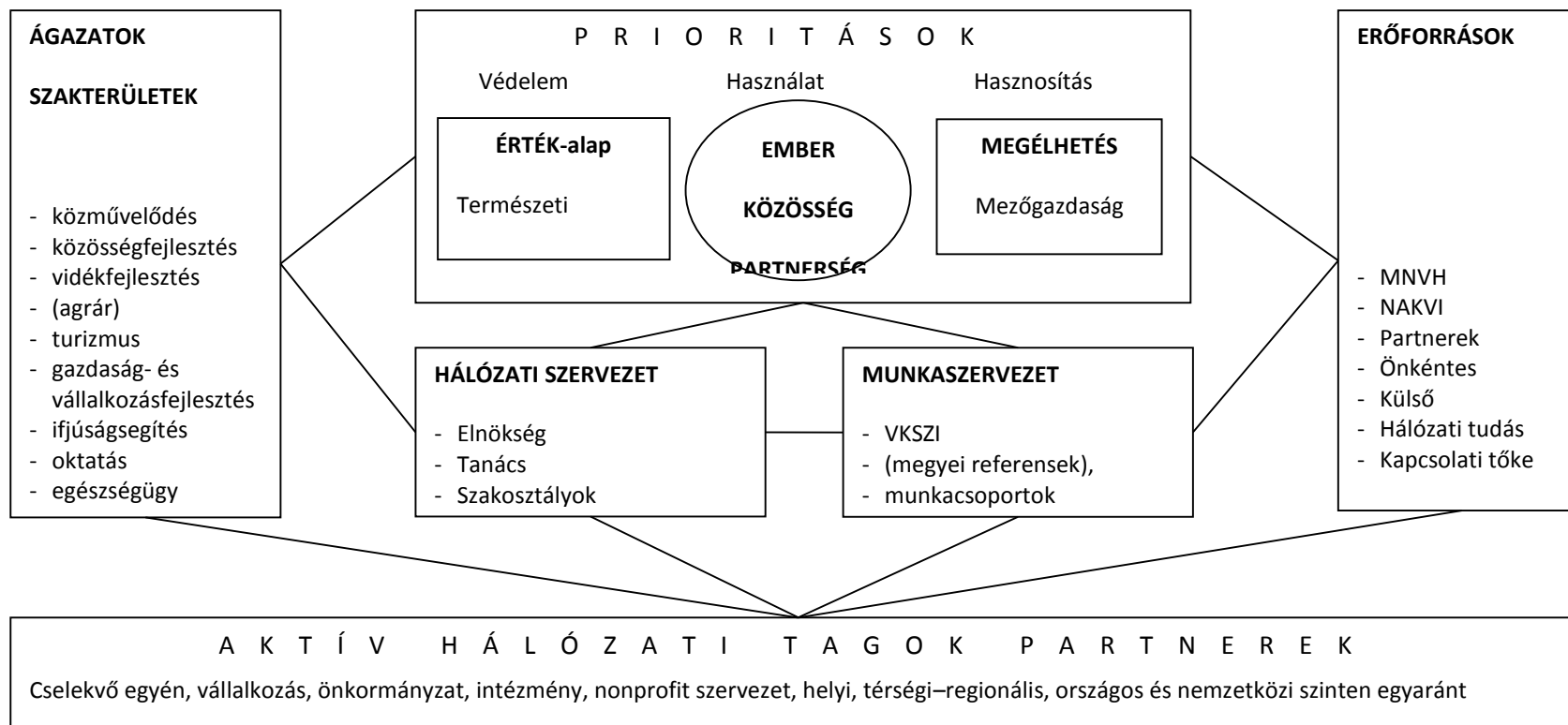
- A megállapodást kötő partnerek köbe vésése helyett a programra fókuszálva, azt egyfajta **nyitott térségi/országos hálózati kezdeményezésként meghirdetni**, mely mögött nyilván az MNVH és a kezdeményező együttműködő partner(ek) állnak, (a kiinduló szereplőket meg kell legalább az induláskor határozni, ehhez a körhöz később már természetesen csatlakozhatnak mások is.

- Az elindított program **számon kérhető hálózatépítési hasznot** hozzon (minimum 50 új hálózati partner, akiket a program valósan megszólít, és nem csupán adminisztratív feldúsításra kerül sor), (az arányszámot feladatfüggően is lehet kezelni).
- **Erőforrás megosztás** a kezdeményezések elindításakor (min. 50–50% MNVH és a kezdeményező partnerek vonatkozásában), a **dinamikus forrás-bővülés lehetőségének tudatos beépítése**, (ez az arányszám is kezelhető feladatfüggően, az erőforrások közé nem csupán pénzügyi erőforrások tartozhatnak).
- **Helyi- térségi- megyei (régiós) szintek számára egyaránt konkrét tartalmat hordozzanak** (országos, vagy min. több régiós kiterjedtség). – Így lehet elkülöníteni a „projektötlet” kidolgozóitól leginkább a „stratégiai” partnereket.
- **Stabil (MNVH-hoz kapcsolódó) érték-alap megjelenése** a kezdeményezésekben (természeti- és épített értékek megőrzése, hasznosítása, szellemi–kulturális örökség védelme, közösség-építés, vidéki megélhetés támogatása – ezek lehetőleg együttesen is megjelenjenek).
- **Minimum 3 ágazatot, szakmaterületet és ezek szereplőit aktívan kapcsolja össze.**
- Az MNVH **nem egyszerűen átadja a forrást a partnerének**, hanem lehetőség szerint közvetlenül hozzárendeli a cél szerinti költségek finanszírozásához.
- Elnökségi tag terjesztheti elő.
- A közvetlen kezdeményezésen túli kapcsolódási pontok/tevékenységek az MNVH céljaihoz a kezdeményező partner részéről.

Hálózati keret-ábra:

Az alábbi ábra az MNVH hálózati működési környezetét mutatja be. Cél, hogy a benne foglalt elemek között egyre erősebb és számosabb összeköttetést lehessen teremteni egy tudatosan felépített hálózatszervező munka révén.

HÁLÓZATI TÉR – INFORMÁCIÓ – TUDÁS ÁTADÁS – TERVEZÉS – KÖZÖS CSELEKVÉS

Az MNVH jövőképe, a hálózat továbbfejlesztésének lehetőségei³⁹

Az MNVH formális hálózat, a benne résztvevő regisztráltak és nyilvántartásba vett szervezetek közötti számos „informális” hálózati együttműködést is kiváltva dolgozik. A különböző témák tekintetében a szervezet horizontális. A Főtitkár és az Állandó Titkárság, valamint a hálózati referensek között vertikális a kapcsolat. Jelenleg vannak kiépülőben a helyi–térégi (regionális) hálózataink a megyékben, amelyeknek igen nagy lehet a jelentősége a jövőben. Az MNVH négy EU szervezeti tagságán keresztül az Európai Unió – e tekintetben – globális vidékhálózatához is kapcsolódik.

Ezeknél a tényeknél azonban a jövőt illetően sokkal fontosabbak a tartalmi–hálózati tevékenységeink.

A **„tapasztalati közösségek”** számát (a jelenlegi szakosztályok szükségszerű átalakításával) a stratégiai tervekkel összhangban kell meghatározni. Legalább 8–12 önálló éves programmal és tervekkel rendelkező **MNVH szakmai közösségre** lenne szükség, amelyek – egy-egy titkársági munkatárssal együtt – segítenék az új VP megvalósulását. A hat prioritás alapján négy-öt biztosan szükséges lehet:

1. a vidék innovációja – kutatás – (felsőfokú) képzés
2. versenyképes és sokoldalú mezőgazdaság
3. helyi ellátás – piacok – kistermelés, szociális szövetkezetek
4. fenntartható vidék – agrár-környezetvédelem – erdészet
5. a vidéki társadalom felzárkózása, megújítása, közösségépítés.

Mindenképpen szükség lenne továbbra is a

6. falumegújítás – vidék- és tájtervezés szakmai csoportra
7. LEADER és más a helyi szakmai – civil szervezetek csoportra.

S újként lehetne életre hívni az alábbiakat:

8. a kultúra, a vidéki hagyományok és a vidékturizmus csoport
9. a képzés – továbbképzés – átképzés – (népfőiskolák) csoport
10. idősök vidéken – a vidéki idősökért
11. regionális problémák megoldása csoport

³⁹ Dr Csatári Bálint „Az MNVH hálózatépítési lehetőségei (2014–2020)” írása alapján.

12. Kiadványok – weblap – arculat csoport.

Érdekes, de egyáltalán nem lebecsülendő feladat lehet az MNVH „virtuális hálózati” feladatainak a meghatározása. Sok tartalék lehet ebben, csak eléggé „szakemberfüggő”. Azaz ilyen virtuális hálózati feladatok számosak lehetnek, s a korábbi formák működését is nagymértékben generálhatják.

Európai Vidékfejlesztési Hálózat⁴⁰

Az Európai Bizottság egy konferencia keretében indította útjára az Európai Vidékfejlesztési Hálózatot (EVH) 2008. október 16–17-én Cipruson. A konferencia a jelenlegi vidékfejlesztési politikát helyezte középpontba, azt vizsgálva, hogy megfelel-e a jelen és a jövő kihívásainak.

Mariann Fischer-Boel főbiztos három kiemelt célt határozott meg: a versenyképesség javítását, a földhasználatot és a tágabb értelemben vett vidékfejlesztést. Kiemelte a Közös Agrárpolitika jelenlegi kihívásait, illetve folyamatait, mint például a szükséges agrárpolitikai felülvizsgálatot („Health Check”), a klímaváltozást, a megújuló energiákat és a biodiverzitás fenntartását.

A program témái között találhattunk olyan központi kérdéseket, amelyek a lentől felfelé („bottom-up”), illetve fentről lefelé („top-down”) induló kezdeményezéseket vizsgálva a vidéki területek lehetőségeit, a szabályozások kialakításának gyakorlati kérdéseit, a helyi döntéshozást és a helyes egyensúly megtalálását elemezték. Az eseményen megfogalmazták a változatos vidéki területek definiálásának igényét, melyhez elengedhetetlen a demográfiai, szociális és környezeti különbségek feltérképezésére. A vidéki területek tisztább értelmezésével a jogszabályi keretek is megfelelően módosíthatóak.

A vidékpolitikát érintő igények és kérdések megfogalmazásában kiemelt szerepet kap a Hálózat, mely nyitott információs hálózatként segíti a helyi csoportokat, szereplőket.

⁴⁰ www.mnvh.eu

1.23. SoPro projekt

A LEED Nonprofit Kft. tevékenységi körének alapvetően fontos területe a vállalkozásoknak nyújtott szolgáltatásoké. E szolgáltatások egyaránt irányulnak mikro, kis és középvállalkozásokra, for-profit és non-profit szervezetekre. A LEED szolgáltatási portfóliója, mint a helyzetelemzésben ismertetésre került, két önálló modellen alapul:

- foglalkoztatási paktum
- SoPro for-profit, non-profit és közsféra együttműködésén alapuló foglalkoztatási együttműködések.

A foglalkoztatási paktumok terén a LEED Nonprofit Kft. munkatársai több éves tapasztalattal rendelkeznek. A foglalkoztatási paktum egyfajta megállapodás a munkaerőpiac szereplői között abból a célból, hogy a térség foglalkoztatásában jelentkező problémákat saját eszközeik és módszereik felhasználásával próbálják megoldani.

Ez a feladatértelmezés erősen hasonló a helyi (térségi) foglalkoztatási tanácsadás feladatának célkitűzéséhez, amelynek célja szakmai, módszertani segítségnyújtással hozzájárulni az adott térségben, településen a foglalkoztatási helyzet javításához, a térség, település megtartó erejének növeléséhez, a gazdasági élet résztvevői közötti együttműködések kialakulásához, a foglalkoztatási feszültségek kezeléséhez, a vállalkozási tevékenység élénküléséhez, továbbá új munkahelyek teremtéséhez.

A foglalkoztatási paktumok támogatása, fejlesztése, megvalósítása során végzett tanácsadói, fejlesztési tevékenységek alapvetően megegyeznek, illetve kapcsolhatóak a térségi foglalkoztatási tanácsadás feladatléírásában szereplőkhöz.

A SoPro projekt egy Ausztriában már működő modell hazai implementációját igyekszik megvalósítani, benne partnerként vett részt a LEED Nonprofit Kft. és a ZALA-KAR Nonprofit Kft. A SoPro célja a köz és magánsféra, valamint a szociális gazdaság és társadalmilag felelős vállalkozások együttműködésének erősítése magas minőségű, fenntartható termékek és

szolgáltatások kifejlesztése és piacra jutása érdekében, ezáltal a szociális gazdaság foglalkoztatási kapacitásainak bővítése. A SoPro szolgáltatásai alapvetően:

- Tanácsadás, közvetítés (cégek és közintézmények részére induló tanácsadás)
- Innovatív termékfejlesztés
- Szociális vállalkozások hálózatba szervezése
- Együttműködések folyamatkövetése (kommunikáció, közvetítői tevékenység)

Az itt kidolgozandó szolgáltatás, a mikro, kis és középvállalkozásoknak nyújtott tanácsadás célja a már működő mikro-, kis- és középvállalkozások ismereteinek bővítése révén hozzájárulni a munkavállalói létszám megőrzéséhez, növekedéséhez, illetve a vállalkozás stabil működésének megteremtéséhez, fejlődésének elősegítéséhez. A projekt egyik alapfeltevése, hogy a forráshiányos piaci, önkormányzati és egyéb társadalmi szereplők nem ismerik pontosan azokat a lehetőségeket, amelyek a hulladékok újrahasználatából és újrahasznosításából adódnak, nem mérik fel, milyen jelentőséggel bírnak a szociális gazdaságban megszülető termékek. Azaz: az újrahasználat és újrahasznosítás területén a szociális gazdaság szereplői számára vannak nyitott piaci lehetőségek. A potenciális kereslet növelésében jelentős szerepük lehet az önkormányzatoknak és piaci valamint non-profit szervezeteknek. Erre azonban rá kell őket döbbsíteni, képzésekre, szemléletformálásra, a lehetséges termékek előállításának, felhasználásának bemutatására, kipróbálási lehetőségek biztosítására van szükség. A SoPro modellnek fontos eleme egy közös platform létrehozása, a modell alkalmazása során egymással kapcsolatba kerülő szereplők hálózatának bővítése és működtetése. Ebben sokkal inkább a térségi foglalkoztatási tanácsadás jellegzetes elemei bukkannak fel.

A SoPro modell hazai adaptációjának megvalósítása során a szervezet és hálózata rész céljai:

- A köz és magánszféra, valamint a szociális gazdaság és társadalmilag felelős vállalkozások együttműködésének erősítése magas minőségű, fenntartható termékek és szolgáltatások kifejlesztése és piacra jutása érdekében. Ezáltal a szociális gazdaság fejlesztése, elsősorban helyi termékek előállításával háztartási és ipari hulladékok újrahasználatával és újrahasznosításával, valamint a helyi hulladékok termelődésének mérséklésével.
- A térségi szociális vállalkozások inkubációja.

- Ökoinnovációk ösztönzése, amelyek mérséklék a környezetterhelést és fenntartható új munkahelyeket is teremtenek.

Célcsoportok:

Elsődleges célcsoportok:

- szociális gazdaság szereplői,
- társadalmilag felelős vállalkozások,
- önkormányzatok és önkormányzati intézmények,
- lakosság (fenntartható életmód, szemléletformálás, ismeretbővítés terén).

Másodlagos célcsoportok:

- megváltozott munkaképességűek,
- álláskereső és közmunkások.

„A szociális gazdaságban előállított termékek” (SozialProdukte – SoPro) együttműködésnek és modell megvalósításának a célja, hogy támogassa a cégek és a közintézmények, mint megbízói oldal együttműködését a szociális vállalkozásokkal. Kiváló minőségű fenntartható termékeket fejlesztenek ki, és szolgáltatásokat hoznak létre, támogatják az eladhatóságukat, azért, hogy a széles nyilvánosság megismerhesse az ebben rejlő lehetőségeket.

A szociális gazdaságban előállított termékek és szolgáltatások bevezetése a cégeknél, a közintézményekben és a környezetükben a következő hatással bír:

- Gazdasági szempontból: innovatív minőségi termékek és szolgáltatások születnek. A szolgáltatások és a megrendelések méltányos áron vehetők igénybe.
- Ökológiai szempontból: A termékek előállítása és a szolgáltatások közvetítése során az ökológiai szempontokat figyelembe veszik. A cél, hogy lehetőség szerint fenntartható megoldások szülessenek.
- Térségi szempontból: A szociális gazdaságban előállított termékek gyakran a közvetlen közelben valósulnak meg, ezzel hozzájárulnak a térségi szempontok megerősítéséhez.
- Társadalmi szempontból: A SoPro kifejezetten a magáénak vallja a felelős vállalatmagatartás szemléletmódját. A cég és a közintézmény közös foglalkoztatási projekteken

keresztül a társadalmi felelősségvállalás szempontjait erősíti. Nem adakozásról vagy jótékonykodásról szól, hanem egymás megbecsülésén alapuló értékes együttműködésekről.

Annak érdekében, hogy ezek az együttműködési lehetőségek realizálódhassanak, a SoPro tanácsadóknak olyan tanácsadási tevékenységeket kell ellátniuk, amelyek képessé teszik a potenciális partnereket megfelelő működésmódra, piacképes termékek előállítására, foglalkoztatási potenciáljuk folyamatos biztosítására, illetve bővítésére.

A projekt hazai tevékenységei megalkotják annak a partnerségnek a feltételeit, amelyben tanácsadók és a célszervezetek a lehető legeredményesebben működhetnek együtt. Elkészült 30 db esettanulmány, amelyek segítségével feltárható a magyar szociális vállalkozások jogi és finanszírozási háttere. Ezen kívül megtörtént a megyénként kiválasztott 1–1 szociális vállalkozás piaci és partneri környezetének felmérése is.

A befogadó infrastruktúra felmérése mellett sor került a magyar SoPro modell részletes kidolgozására is, amely üzletileg is szilárd alapot ad az együttműködésnek, illetve a későbbi tanácsadási tevékenységnek. Elkészült az újrahasznosításra alkalmas hulladékokból előállítható termékek, illetve az azokra irányuló üzleti terv kidolgozása

- amely számba veszi a rendelkezésre álló alapanyagokat (hulladéklerakóban megjelenő, a lakossági és közsférában keletkező hulladékok, helyben jellegzetesen előállított alapanyagokat stb.), lehetséges helyi és külső (régiós és országos, valamint határon átnyúló, helyi és turisztikai stb.) keresletet, figyelemmel a közsférára, annak folyamatos igényeire (pl. irodai eszközök, használati tárgyak stb.)
- a falusi turizmushoz, mint helyi piaci lehetőséghez való kapcsolódási lehetőségek feltárása (jelenleg hiányzik a helyi termék palettáról bármilyen apró ajándéktárgy, jellegzetes helyi termék)
- elemzés készítése arról, milyen helyi termékek, akár termények, akár reciklizált kreatív termékek előállításának van létjogosultsága, potenciális piaca
- az újrahasználati lehetőségek megvizsgálása, feltárása, megteremtése (fő terei a hulladékudvar, – bútorok, elektronikai eszközök stb. – a helyi Vöröskereszt – pl. gyógyászati segédeszközök –, illetve házhoz menő megrendelhető lomtalanítás stb. kapcsán)

- low tech és helyi, tradicionális energetikai technológiák alkalmazásának összegyűjtése, számbavétele az energetikai hatékonyságot javító felújítási munkálatok terén való alkalmazhatóság érdekében

Mindezek alapján a kölcsönös előnyök mentén kialakul a fent ismertetett platform, illetve egy, a platform partnerségében részt vevő szervezetek SoPro termékeit jelölő minőségbiztosítási struktúra és márka/védjegy. Tanácsadói, közvetítői tevékenységével a projekt az alábbi lehetőségeket biztosítja:

- Szolgáltatások közvetítése,
- Termelési folyamatok, gyártási opciók közvetítése,
- Hulladékhasznosítás és hulladék újrafelhasználás,
- Vállalati társadalmi felelősségvállalás jegyében termékfejlesztés cégek részére.

2. A térségi jó gyakorlatok KRAFT-alapú értékelésének táblázatai

2.1 Vas Megyei Civil Információs Centrum

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Vas Megyei Civil Információs Centrum (CIC)
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	0	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	0	
	4	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	

2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejött, bevonása)	0	
2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	0	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)	1	
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	0	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)	1	
	3	
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)	0	
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	0	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR))	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke))	1	
	2	

2.2 Vas Megyei Önkéntes Centrum

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Vas Megyei Önkéntes Centrum
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	1	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	0	
	5	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	0	
	1	*
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	0	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	1	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	3	*
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	1	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	0	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	1	
	3	

2.3 Adj Helyet a Helyinek

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Adj Helyet a Helyinek
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás - képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	0	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál -(Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	0	
	4	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	1	
	1	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	1	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)		*
	1	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	4	*
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	1	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	1	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	1	
	4	

2.4 Környezettudatos Technológia Innovációs Klaszter (KTI)

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Környezettudatos Technológiai Innovációs Klaszter (KTI)
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	1	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	0	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	1	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	0	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	0	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	0	
	4	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	1	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	1	
	0	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	1	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	0	
	0	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	3	
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	0	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	0	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	0	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	0	
	0	

2.5 Natúrpark program

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Natúrpark program
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	0	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	1	*
1.5. „Jövőgyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	*
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	0	
	4	**
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	1	
	1	*
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	0	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	0	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	3	*
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	1	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	0	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	1	*
	3	*

2.6 Kőszegi és Felső-Répcementi Kistérség foglalkoztatási paktuma

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Kőszegi és Felső-Répcementi Kistérség foglalkoztatási paktuma
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	0	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	1	
1.5. „Jövőgyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	0	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	0	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	1	
	3	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	1	
	1	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	1	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	1	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)	1	
	5	
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	1	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	1	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	1	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	1	
	5	

2.7 Pannon Helyi Termék (PHT)

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Pannon Helyi Termék (PHT)
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	0	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	1	
1.5. „Jövőgyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	0	
	4	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	1	
	1	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	0	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	0	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	3	
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	1	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	0	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	1	
	3	

2.8 PROMO Marketing és Média Szociális Szövetkezet

PROMO Marketing és Média Szociális Szövetkezet PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázatvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	1	
1.5. „Jövőgyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	0	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	1	
	5	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	0	
	1	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	0	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	1	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	3	
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	0	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	0	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	0	
	1	

2.9 Szellőtánc Készségfejlesztő Szociális Szövetkezet

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Szellőtánc Készségfejlesztő Szociális Szövetkezet
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázatt vállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	*
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	1	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	0	
1.5. „Jövőgyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	0	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	1	
	5	*
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	-
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	0	
	0	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	1	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	0	
	0	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	1	
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)	1	*
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	0	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	0	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	1	
	2	*

2.10 SoPro projekt

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Transdanube projekt
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	1	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	0	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	1	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	0	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	1	
	6	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	1	
	1	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	1	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	1	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)	1	
	5	
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	1	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	1	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	1	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	1	
	5	

2.11 Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT) program

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT) program	
1. kreativitási és innovációs potenciál		Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)		0	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)		0	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)		0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)		0	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)		0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)		0	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)		0	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)		0	
		0	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)		Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)		1	*
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)		0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)		0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	0	
	0	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	0	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	*
	0	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	2	**
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	0	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	1	*
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	*
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	1	*
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	0	
	3	***

2.12 RECOM projekt

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		RECOM projekt
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	1	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	1	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	1	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	0	
	6	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	1	
2.3. K+F+I intézmények (létrejött, bevonása)	1	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	1	
	1	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	1	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	1	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)	1	
	7	
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	1	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	1	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	1	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	1	
	5	

2.13 Reg-Net (Területi és Információs- és Fejlesztési Hálózat) projekt

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Reg-Net (Területi Információs- és Fejlesztési Hálózat) projekt
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	0	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	1	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	1	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	0	
	5	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	0	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	1	
2.3. K+F+I intézmények (létrejött, bevonása)	1	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	1	*
	1	*
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	1	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	1	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	7	**
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	1	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	1	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR))	1	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	1	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke))	1	
	5	

2.14 MICROPOL projekt

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		MICROPOL projekt	
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*	
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázattvállalás)	1	*	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	0		
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0		
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	0		
1.5. „Jövőgyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0		
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	0		
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	*	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	1	*	
	3	***	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*	
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	1	*	
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0		
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0		

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	0	
	0	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	0	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	0	
	0	
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	1	*
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)	1	*
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	1	*
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	1	*
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	0	
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	0	
	3	***

2.15 E-Coop projekt

PROJEKT GAZDÁK, -FELELŐSÖK önértékelése		Teleház mozgalom
1. kreativitási és innovációs potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
1.1. társadalmi kreativitás jellemzők (nyitottság; vállalkozó szellem; kockázatvállalás)	1	
1.2. kreatív munkaerő (száma, aránya nőtt; beágyazódottsága a regionális területi gazdaságba)	0	
1.3. kreatív ipar (aránya nőtt; iparág tendenciái)	0	
1.4. Közoktatás-képzés, oktatás (minőség; elérhetőség; tehetséggondozás)	1	
1.5. „Jövőegyetem” potenciál – (Felsőoktatás minőségi fejlesztés, K+F+I kapcsolat a vállalkozásokkal)	0	
1.6. kulturális, épített és természeti örökség (gazdasági és társadalmi hasznosulás, látogatók száma)	1	
1.7. életminőség (well-being, azaz 'jól-lét' vagy 'Jó-Élet') (rekreációs lehetőségek; turizmus; kulturális élet)	1	
1.8. munkavégzési kreativitás potenciál (munkakörülmények; rugalmas munkavégzés, otthoni munka; részmunkaidő)	1	
	5	
2. kapcsolati tőke, hálózati potenciál (mértéke, intenzitása, jellege és minősége)	Közvetlen EREDMÉNY	*
2.1. ICT potenciál (ICT lefedettség; ICT kultúra (használat elterjedtsége, ideje, minősége); intézmények digitalizáltsága; e-kormányzat)	1	*
2.2. fizikai infrastruktúra, elérhetőség (közút, gyorsforgalmi út; vasút; repterek)	0	
2.3. K+F+I intézmények (létrejötte, bevonása)	0	

2.4. konnexus, összekapcsoltság (hálózati faktora térségen belül, pl. vállalkozások és kutató intézetek közti együttműködések száma)	0	
	0	
2.5. konnektivitás, külső kapcsolatok sűrűsége (külső hálózatosodás)		
2.6. értékrend, szokások (konszenzuskeresés, win-win stratégia, csökkenő korrupció)	1	
2.7. civil társadalmi potenciál (civil szervezeti részvétel, tagság; önkéntesség; pro-aktivitás, közéleti aktivitás; magán adományozás mértéke; civil szervezeti szervezetek száma)	1	
	1	*
2.8. közbizalom (kormányzatokkal, pártokkal, intézményekkel kapcsolatban; üzleti viszonylatokban; a társadalmon belüli, civil szervezetekkel szembeni bizalom; bevándorlók, 'idegenek megítélése' előítéletesség, befogadás/kirekesztés, tolerancia)		
	4	**
3. fenntarthatósági potenciál	Közvetlen EREDMÉNY	*
	0	
3.1. környezetvédelem (CO ₂ redukciós stratégia; megújuló energiapolitika; zöld közlekedés promóció, forgalomcsökkentési törekvések; vízgazdálkodási szakpolitikák; hulladék szakpolitika, zöldterület és terjeszkedési politika; légszennyezettség szakpolitikák; zöld akciópolitika, zöld menedzsment, társadalmi részvétel)		
3.2. demográfia (migráció; a demográfiai kihívások kezelése, fiatalok megtartása stratégia, öregedő társadalom...)	0	
3.3. közösségfejlesztés (civil kezdeményezések támogatása (önkormányzati és vállalati); kormányzati–civil együttműködések („partnerség”); vállalati–civil együttműködések (CSR)	0	
3.4. gazdaságpolitika (iparági diverzifikáció, stratégiai iparág megjelenése)	1	*
3.5. bürokrácia és adminisztráció csökkenés (rugalmas, nyitott, állampolgár-barát ügyintézés)	0	
3.6. térség vonzereje és kisugárzása (város- és régió-imázs; térség-marketing (költségek mértéke)	0	
	1	*

3. Egyetemi szereplőkkel készült interjúk eredményei

A) Pannon Egyetem sikeres gyakorlata

A Pannon Egyetemen kidolgozásra került egy olyan módszertan, amelyet a szakma területén elismernek, és amely az egyetem kimagasló eredményének számít. A globalizáció az nem csak a gazdaságban érvényesül, hanem tudományban is. Az erősebb háttérrel rendelkező intézmények nem hagyják, hogy a kisebb erőforrással rendelkező intézmények a tudomány piacán új fogalommal jelenjenek meg. A Pannon Egyetemnek ez sikerült, ez a legnagyobb érték, amit valamely egyetem vezetése adhat azzal, hogy a kollégái, akik a doktori fokozatot ebben a környezetben szerzik meg, utóbb nemcsak egyszerűen doktori fokozattal rendelkeznek, hanem az innovációt létrehozó csapatnak a részei is lehetnek, és a világon bárhova kerülnek, erre hivatkozhatnak, és így rögtön beazonosítják őket. Ez a legnagyobb eredménye szombathelyi székhelyű magyar felsőoktatási intézménynek.

Az egyetem működését jelentősen meghatározta a Georgikonnal történő integráció. Olyan integrációban gondolkodtak, amely nem arról szólt, hogy egymás mellé rakják, hanem inkább beforgatják egymást. Ekkor jött létre a Gazdaságtudományi kar és a Műszaki Informatika kar, 2005-re kialakult egy 5 karú intézmény. 2005-re 11 000–11 500 hallgatóval, középkategóriás „vidéki” egyetem alakult ki.

A Georgikon karral történt integrációval létrejött egy több kampuszos egyetem. Ez két dolgot vetett fel: meg kellett tanulniuk a mátrixos működési logikát, és komolyan foglalkozniuk kellett a névváltoztatás problémakörével is. Időközben Nagykanizsán is elkezdtek egy kampuszt felépíteni a keszthelyi kedvező tapasztalatok alapján. Így mindjárt két újabb kampusza, telephelye lett az intézménynek. Keresték a több kampuszos működés legjobb megoldását. Ebből fejlődött ki a mátrixos logika, amelynek a lényege az, ha valaki valaminek a specialistája, tudora, akkor azokat a tárgyakat ő oktatja mind a három kampuszon.

Három kulcsszerepű momentum kell itt számba vennünk. Az új kampuszok létrehozásánál igény volt arra, hogy a kampuszok egyenszilárdságúak legyenek. Ha törekszünk arra, hogy a kimenet minősége egyenszilárdságú legyen, akkor az ehhez kapcsolódó feltételeknek is megfelelőeknek kell lenniük. A szakemberállomány, mint minden állami felsőoktatási intézményben, véges és adott. Nyilvánvalóan egy új szervezeti működési megoldást kellett megteremteni. Erre a Pannon Egyetem a mátrixos szervezeti struktúrát választotta. Ez lényegében egy szervezetelméleti kérdést vet fel, vagyis az adott körülmények között, a meglévő adottságokat figyelembe véve hogyan lehet ebből az intézményből a legtöbbet kihozni.

Elsősorban a minőség egyenszilárdságát tekintve. A másik kérdés, hogy ehhez meg kellett teremteni a korrekt, asztal feletti elszámolási technikákat. Meg kellett oldaniuk a karok közötti átiktatás elszámolásának a kérdéseit. A karok egymás között átiktattak, de a hozott pénzek és az oktatási tevékenységek között ki kellett alakítaniuk, közös egyetértéssel, az úgynevezett redukált hallgatói létszámon keresztül történő elszámolást. A harmadik momentum az egyéni példamutatás volt. Így a szombathelyi székhelyű dékán maga is keddenként Nagykanizsán tartja az óráit. Ez kedvező hatással járt. És közben ez a három dolog, a mátrixos működési logika, a tisztességes pénzügyi elszámolás és a példamutatás lett a sikeres előrelépés záloga.

A kidolgozott mátrixos modell közvetlenül alkalmazható. A műszaki tudományokban fogalmazták meg leghamarabb: valamely rendszer hatékonyságát elsődlegesen a struktúrája határozza meg, nem pedig az elemeinek a hatékonysága. Ez nem csak műszaki rendszerekre érvényes, hanem szervezetekre is igaz, mert hiába dolgoznak az emberek egy szervezetben nagyon sokat, hogyha a szervezet nem jól működik, az eredmények sem jutnak érvényre. A legfontosabb megállapítás az, hogy struktúra az elsődleges. Valamely egyetemi karnál három féle feladat merül fel: az *oktatás* mellett a *kutatás* és az *innováció*. A modell akkor nem működik, amikor az oktatásnak alárendeljük a kutatást és az innovációt, mert az nem hagyja érvényesülni, és nem tud professzionálissá válni. Már pedig az oktatás sem tud magas színvonalú lenni, hogyha nem magas színvonalú a mögötte lévő kutatás, mert a képzéshez szükséges megújulás, a szakemberek felkészültsége nem lesz megfelelő. Az innovációs projekt tevékenység pedig azért fontos, hogy a leendő mérnököknek megfelelő feladatot adjanak, és még forrást is generáljon hozzá. Hagyományos egy dimenziós szervezeti formában ez nem tud megvalósulni, mert valamelyik kiemelkedik közülük, és a másik kettőt maga alá gyűri. Ezért kellett három dimenziós szervezeti struktúrát létrehozni, ahol mindegyik tevékenységnek megvan a saját működési formája. Náluk ez úgy megoldott, hogy az oktatásra megőrizték a tanszéki formát, ez a hagyományos értelemben vett tanszéki szervezet, ettől függetlenítették a kutatást. A kutatás a kutató laboratóriumban történik, ahol a laboratórium vezetője célszerűen nemzetközi szintű, felkészültségű vagy külföldi kutató professzor, és nincs alárendelve tudományos értelemben a tanszékvezetőnek. A harmadik dimenzió pedig a K+F, az innováció. Itt is fontos az, hogy ne az órarend vezérelje ezt a tevékenységet. A Pannon Egyetem modellje attól hatékony, hogy ugyanazt az erőforrást hasznosítja célszerű módon. Az erőforrás, a személyi állomány, az infrastruktúra mind ugyanazon osztozik, ugyanakkor garantálja ezzel azt, hogy mindegyik feladatcsoport a saját belső törvényszerűségei alapján tud működni. A kutatás nincs alárendelve valamilyen adminisztratív folyamatnak, mert egyébként hiába

professzor egy tanszék vezetője, abból egyáltalán nem következik, hogy a másik nemzetközi felkészültségű professzor kutatásaihoz ő hozzá tud tenni.

Az egyetemnek nemzetközi híré professzorai vannak, nem csak a magyarországiak, de külföldről érkező, magyarul nem beszélő professzorok is csatlakoznak a karhoz, akik Európa legrangosabb személyei az adott területeken. Felvételi ponthatár tekintetében a Pannon Egyetem a legmagasabb számot hozta itthon, vagyis nem az volt a cél, hogy létszámot növeljenek, hanem az, hogy minőségi hallgatók kerüljenek a padsorokba.

A Pannon Egyetem nemzetközi cégekkel alapított kutató–fejlesztő központokat. Többek között az IBM-mel, amely nem csak hazai, hanem nemzetközi tevékenységi lehetőségeket is magával hoz. A fő bevételi források ezekről a területekről származnak.

A megkérdezett egyetemi vezetők véleménye szerint ma Magyarországon sok intézménynek nem az az elsődleges célpontja, hogy sikeres embereket képezzen, hanem minél több hallgatója legyen, hogy azzal fedezze a kiadásait. Ez nagyon kártékony hozzáállás, mert becsapja a diákokat, diplomát ígérnek, és közben még sem tudják megszerezni, becsapja a szülőt a felesleges pénzkidadás miatt, de leginkább az államot, mivel az állam pénzén nem minőségi szakembereket képeznek. Mindez azért is veszélyes, mert lehet, hogy ebbe a nagy hallgatói létszámba felvesznek jó diákot is, de sajnos a jó könnyebben válik kevésbé felkészültté, mint hogy a jó felhúzza a gyengébbet. Tehát ez a szemlélet fenntarthatatlan, viszont napjainkra igen erősen beivódott az egyetemi szervezetekbe. Azonban legnehezebben a gondolkodást, a szemléletet lehet átállítani, utána következik a szervezet átalakítása, ami szintén nehéz. A hallgatók oktatása az egyetemi tevékenység finanszírozásának 1/3-át biztosítja, fontos tehát megteremteni a maradék 2/3- részt is. A másik 2/3-nak is meg kell lennie, ez pedig a kutatásból és az innovációból teremthető csak elő. Úgy gondolják, ez volt a legnehezebb feladat. Sok embernek nehéz elfogadni és feldolgozni, hogy nem csak órát kell tartani. Az egy kicsit puhább pénz, ami szorzással jön ki, vagyis ha a hallgatói létszámot beszorozzuk a normatívával. Sokkal keményebb a kutatási pénzt megszerezni, mert ahhoz pályázni szükséges, illetve megfelelő háttér kell. Pályázni kell, és a pályázatot nem mindig fogadják el, teljesíteni kell, a pénz csak azután jön, és csak azután kerülhet szóba, hogy valaki esetleg a kiemelkedő teljesítményéért valamilyen jutalmazást kaphasson.

Három lábon állás (oktatás–kutatás–innováció): a kutatás támogatja az oktatást a szakmai háttérrel, megújulással, és támogatja az innovációs folyamatokat tudományos eredményekkel. Az innovációs tevékenység támogatja a kutatást forráslehetőséggel, iránymutatással, támogatja a képzést projektekkal. A projektek azért fontosak a mérnökképzésben, mert lehetőséget

biztosítanak a hallgatónak, hogy csapatban dolgozzon, hogy ösztöndíjat kapjon, hogy referenciákat szerezzon. Lehetősége van a céges projektek alapján arra, hogy a céget megismerje, és a cég megismerje őt. Ha az előbb említett három dologból – oktatás, kutatás, innováció – valamelyik nem megfelelő minőségű, a másik kettő sem tud tartósan magas színvonalú maradni.

B) A Savaria Egyetem sikeres gyakorlata

A felsőoktatás sokat változott az utolsó években, 2005–2006-ban sok minden megváltozott, azt várják az intézményektől, hogy a piaccal legyenek kapcsolatban, és velük együtt dolgozzanak. A Szombathelyi Egyetemi Központot is hátrányosan érintette, hogy az állami támogatásokat visszafogták. A kormányzat ma többet vár el a felsőoktatási intézményektől. Belső átalakulással kell, hogy alkalmazkodjanak a változásokhoz, illetve több önálló dolgot tegyenek a finanszírozáshoz, ilyen a pályázat írás. Jelenleg a felsőoktatási intézmények költségvetéséhez annak csak egyharmadát teszi hozzá az állam. Aki tud ehhez alkalmazkodni, és egyéb forrásokat tud felhasználni, az életben, marad. Aki nem, az, vagy azért, mert a tudományterülete nem ad rá lehetőséget, vagy azért, mert nem elég kreatív, mind alul maradnak.

Az intézetek és a tanszékek az irányítása tekintetében az hozott eredményt, hogy a ma is meghatározó képzések (pl. biológia) olyan minőségi fejlesztést voltak képesek megteremteni, amelyek a helyi oktatói kutatói munka szempontjából is példamutatással szolgáltak.

A laborok fejlesztésében jelentős szerepet játszott az egyetemmé válás, mivel ezt követően a természettudományi kar is olyan összegű pályázati forrásokhoz jutott, amelyek azelőtt nem álltak rendelkezésre.

A fejlesztésekhez kellett természetesen személyes kapcsolatok is, mégpedig ahhoz, hogy pályázatokban részt tudjanak venni. Az egyetem nagy pályázatába bevonták a természettudományi kart, és ez teremthette meg a félmilliárdos műszer- és eszközfejlesztést, ami nélkülözhetetlen volt nemcsak a biológiai, hanem a többi természettudományi alapképzés akkreditációs feltételeinek megteremtéséhez. Az infrastrukturális pályázatok mellett részt vettek kutatási pályázatokban is, amelyek lehetővé tették, hogy mezőgazdasági vagy erdészeti karokkal közösen jussanak fejlesztési forrásokhoz.

A természettudományi kar szempontjából tehát a Nyugat-magyarországi Egyetemmel való integráció hasznosnak bizonyult. Az integrációhoz egy régebben megindult folyamat vezetett, amely nem 2008-ban merült fel, hanem annak idején, még kilencvenes évek elején már az úgynevezett NYERSZ, tehát a Nyugat-Magyarországi Egyetemi Regionális Szövetség, kezdeményezte ennek megindítását. A Szombathelyen zajló felsőoktatás problémái nem az integrációból vagy az integráció hiányából fakadtak, hanem abból, hogy a hallgatói létszám csökkent. Az intézmény mai vezetőinek a célja az, hogy az egyetem több lábon álljon. Fontosnak tartják, hogy a karokon futó alap- és mesterképzést megtartsák, ha van rá hallgatói igény. Továbbá céljuk a gépészmérnöki képzés 2014–2015-ös beindítása. Úgy gondolják, hogy

az együttműködés az integráció pozitív fejleménye és hozadéka. A Kecskeméti Főiskola a kezdetektől együttműködik a Mercedes gyárral, létrehoztak járműipari képzéseket, a szombathelyi fejlesztést megelőzően tapasztalatcsere céljából az egyetemi vezetés többször ellátogatott hozzájuk. A kecskeméti modell a hallgatók részéről és a főiskola részéről is jól működik. Ezek a tapasztalatok mintáján próbálják elindítani a képzéseket, például Kecskeméten a gyárak gyakorlati képzése tekintetében voltak nehézségek, amelyeket mára, úgy tűnik, sikerült áthidalniuk. A Nyugat-Pannon Járműipari és Mechatronikai Központ közvetítésével, nagyvállalatokkal Szombathelyen is ki tudják alakítani azt a képzési modellt, amelyhez a mintát elsősorban a kecskeméti modell adja. Számukra a nehézséget az jelenti, hogy itt nem egy nagyvállalat van a képzés mögött, hanem legalább öt. Ezért egyidejűleg több kooperációra alapozták a gépészmérnök képzés akkreditációját. Bízunk abban, hogy azok az együttműködések, amelyeket a nagyvállalatokkal, illetve a politikai szférával kialakítottak, az elképzeléseket sikerre fogják vinni.

A tapasztalatok szerint a hallgatók szívesen választják ezeket a képzéseket. A hagyományos felvételin túl, a gyárak is felvételt tartanak az érdeklődőknek, tehát ebben a képzésben két helyen is rendelkezésre állnak a szűrés feltételei. A képzésen túl még plusz ösztöndíjakra is számíthat a hallgató. A duális képzés azt jelenti, hogy a hallgató a gyárban fogja a tanulmányai egy részét lefolytatni, jöllehet, ez nem jelent se a gyár, se a hallgató részére olyan kötelezettséget, hogy ott is kellene elhelyezkednie. A hallgatói szerződés, amit a diák a gyárral megköt, a képzésre szól.

A Szombathelyi Önkormányzat is tagja a gépészmérnök-képzést előkészítő csapatnak, ezzel az önkormányzat is jelentős szerepet vállalt ennek a képzésnek az elindításában, lakásokat ajánl fel azoknak az oktatóknak, akik tartósan ide telepednek. Azzal, hogy a műszaki képzésben részt vevő hallgatóknak ösztöndíjat kínálnak, a kormányzat részt vállal abból, hogy ez a program sikeres legyen.